

ВСІ ТРИ КІННІ КНИЖКИ ТОДІЧНИХ ХІДІСТІВ
— Кожної з Карпатського

1. Наша Книжка
Карпатська народна читанка

2. Як Гартувалася Селяні.
Повість-роман письменника Острівського з підручником
Совітської держави

3. Історія СОВІТСЬКОЇ СІЛСЬКОЇ
Слідатком. Коротка Історія
Карпатської Русі

Всі три книжки — коти чи приватні тексти, чи публічні текти або на подарунок родині, чи на похорон.

Пиште в Редакцію "Карпатської Русі".

KARPATSKA RUS
556 Yonkers Avenue, Yonkers, N. Y.

ЧИТАЙТЕ І РОСПРОСТРАНЮЙТЕ ЧУВОСТО
НАГОДНУ ГАЗЕТУ

"КАРПАТСКА РУСЬ"

ОРГАН ЛЕМКО-СОЮЗА В СІНАІ І КАРПАТСКОСІІ
ОБЩЕСТВА В КАНАДІ

Виходить раз на тиждень по п'ятницам.
"КАРПАТСКА РУСЬ" — це стрункий, короткий, яскравий, відчутливий, на лемківщині, польсько-буковинській землях, в Карпатській Русі, газета належна до всіх членів нашого народу, до всіх лемків, до всіх лемковських переселенців, які сидять у САМОМУ

ПРЕДЕЛАТА \$3.00 ГАРФОН

За ту саму ціну можете придбати газету
"СІНАІ" — це староміська газета

Чеки, моні, ордери, і вістосльбі, чиє

KARPATSKA RUS

556 YONKERS AVENUE

Tel. 330-1234

Юбилейный Карпаторусский КАЛЕНДАРЬ ЛЕМКО-СОЮЗА

На Год 1951

Составил

Др. Симеон С. Пыж

Год Издания 26-ый

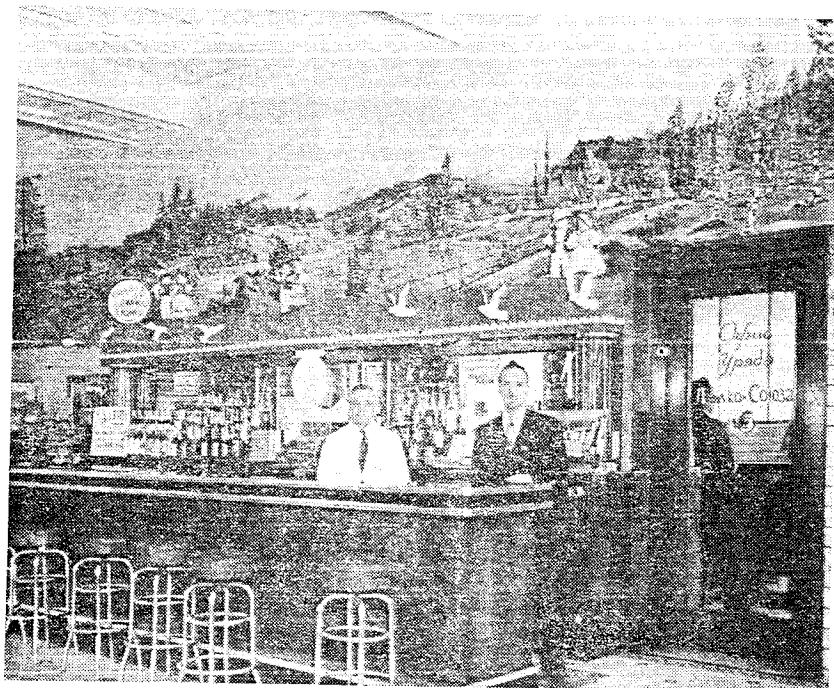
Печатано в типографии Лемко-Союза
Йонкерс, Н. Й.

556 Yonkers Avenue,

Yonkers 4, N. Y.

ЦІНА 85 ЦЕНТОВ

ВІТАЙТЕ В ЛЕМКОВСКОМ НАРОДНОМ ДОМІ В КЛІВЛАНД, ОГАЙО

Внутренний вид Лемко-Клуба. На снимке Илья Владыка, кассир отдела Л. С. и менеджер Н. Дома Николай Цисляк.

В Народном Домі Лемко-Союза в Кливланді єсть модерно устроєнны зал на 600 особы, готовый до вынайму на родинны и организацийны забавы и предпрыятия. В том залі отбываются часто народны лемковски торжества, предпрыятия и банкеты.

В Народном Домі Л. С. добре заряджenna кухня и обідна комната зо столами на 300 особы для гостин и обідов.

В Народном Домі Л. С. специальны поміщення для собраний, съездов и лекций.

В Народном Домі Л. С. помішаеся найкрасше в городі украшенній Лемко-Клуб с ресторонам. Товарищеских членов в Лемко-Клубі около 500.

В Народном Домі Л. С. все услышите свою лемковску бесіду, наши народны спіvy и музыку и увидите своих краинов с близка и далека.

Лемковский Народный Дом в Кливланде, то наша народна общественна и культурно-просвітительна інституція. Тут наша народна правда и наша воля. Лемковский Народный Дом, то наша гордость и наша слава. Каждый лемко должен посещати свой Народный Дом при всякой случайности.

2337 W. 11th Street

LEMKO HOME
Cleveland 13, Ohio

Tel. PR. 1-9056

Федеральная Ассекурация Старых Рабочих в США

При Президенті Франкліні Рузельті было установлено в США социальное обеспечение для рабочих на их стары рокы. То есть державна ассекурация, на которую платят по ровной части сам рабочий и работодатель (компания або приватный предприниматель, для которого рабочий працує).

Тота ассекурация вступила в силу 1 января 1937 року. Тогда каждый рабочий, который работал на работе, подпадающей под закон о той федеральной ассекурации, получил свой номер социального обеспечения ("сошиал секьюрити номбер"), и компания начинала стягати йому с зарплатой 1% и посыпать до державного уряду социального обеспечения на тот його номер. Компания от себя добавляла так само 1%. В уряді социального обеспечения тримают рекорд всіх рабочих по их номерам, и записывают каждому на його номер то, что приде от компании.

Компания стягала рабочему 1% с каждой його "пейді", но она посыпала то до федерального уряду социального обеспечения не по каждой пейді, а квартально, т. е. кажды три місяцы. Штыри раз до рока кажда компания або отдельный работодатель, которые имеют наемных рабочих, должны подготовить список всех рабочих, які у них працевали за последние три місяцы, подати "сошиал секьюрити номбер" каждого из них и сумму його зарплаты

платы за тоты три місяцы. Развом с тым они мусят послати и чека на туту сумму, яку стягли рабочым с "пейды" на социальное обеспечение. Получивши такий рекорд, уряд социального обеспечения записує кождому рабочому на його номер, сколько он выробил и сколько было прислано на його ассекурацию.

На початках стягалося рабочому 1% с зар. платы и компания додавала 1%. Тепер стягають рабочому 1½% и компания доплачує такий самый процент. Так буде аж до конца 1953 року. Если рабочий заробит на тиждень \$100.00, то йому стягнут на социальное обеспечение \$1.50 и компания дадаст \$1.50, так разом \$3.00 запишеся с той одной пейды на його социальное обеспечение.

Ныні рабочому стягають с пейді и "инком-текс", а в гдєякых штатах ище додатковы платы на запомогу в случаю каліцтва, набытого не в місци роботы. Процент на социальное обеспечение стягатся с полной суммы зар. платы, а не с суммы, яку рабочий получит послі того, як йому оттягнут "инком-текс". И на социальное обеспечение стягают одинаковый процент всім рабочим без огляду на то яка у них фамелія.

Кто из рабочих работал постоянно от 1937 року до теперя на таїй роботі, где стягають на социальное обеспечение, то йому наскладалась дост гарна сумма на

його ім'я і номер соціального обслуговування.

Тепер посміте, що дає робочому соціальне обслуговування.

1. Коли такий робочий дожив до 65 років, то він має право на місячну пенсію аж до своєї смерті. Висота твої пенсії залежить від того, скількох он пересічно виробляє на місяць і як довго он робив на роботі, где йому стягали процент на соціальне обслуговування. Но щоби такий робочий мог отримати ту пенсію, то он мусить лишити свою роботу. Маєтак тут не має ніч до діла, бо то є асекурація, на которую робочий платить. То значить, що робочий може мати гроши в банку, може мати гавзы і другий маєтак, но он и так буде отримати ту пенсію місячно.

Но єсли робочий посягнені до 65 років життя продолжає дальше робити і зарабляє більше як \$50.00 місячно, то он не має права отримати пенсію на основі закону про соціальному обслуговування. Якщо його місячний заробок є лем \$50.00 або менше, то по новому закону, поправленому в 1950 року, має право отримати старческу пенсію. В таких випадках, коли чоловік в віці вище 65 років отримує пенсію на основі соціального обслуговування, а потім починає робити пару місяців і зарабил поверх \$50.00 місячно, то он должен повідомити про це уряд соціального обслуговування і за тіоти місяці, в которых його заробок був поверх \$50.00, он не отримує пенсію.

Но коли такий робочий посягнені до 75 років, то он буде отримати старческу пенсію без огляду на його роботу і заробок. Хоч бы он зарабил и \$100.00 місячно або и більше, то и так має право на свою місячну пенсію.

Щоби обрахувати як високу пенсію буде отримати заасеку-

рований робочий, то найперше треба найти його "середню місячну зароботну плату". Напримір, робочий робив на роботі, где йому стягали на соц. обслуговування з 1937 року до 1950 року, коли йому минуло 65 років, і он подав заявленіє о пенсії. Значит, он робив 13 років, або 156 місяців. Перших 6 років он получал по \$200 місячно, но 6 місяців був хворий і не ходив до роботи, потім 6 місяців робив для фармера, где йому не стягали на соціальне обслуговування, а остальны 7 років робив в фабриці і зарабляє по 250 долл. місячно. За первых 6 років он зарабил \$12,000, а за 7 років — \$21,000, то разом \$33,000. Щоби найти середню місячну платню, треба поділити весь його заробок, с котрого стягали процент на соціальне обслуговування, через число всіх місяців, т. е. через 156. Получиться \$211.54. То є "середня місячна платня". До зміни закону в 1950 року місячна пенсія того робочого виглядала бы так: 40% з первых 50 долл. середньої місячної платни — 20.00, 10% з остальной сумми середньої місячної платни (161.54) — 16.15. Разом 36.15. То була т. зв. основна пенсія. Дальше 1% з основної сумми пенсії за кождий рок (13) — 4.68, так всего разом \$40.83. То була бы місячна пенсія того робочого до зміни закону про соціальному обслуговування в 1950. Но закон 1950 року збільшив пенсію всім пенсіонерам, котрі уж отримують пенсію, так что тот старий робочий от октября 1950 р. отримував близько \$64.00 місячно.

По новому закону при обрахунку місячної пенсії новим пенсіонерам так само будуть брати за підставу "середню місячну платню", но будуть обрахувати 50% з первых \$100.00 той середньої мі-

сячної платни и 15% от остальной части. В приведенном выше примірі рахунок був бы таким: 50% от первых \$100.00 — \$50.00, от 111.54 — 16.73, то разом \$66.73. Число років тепер уж не впливат на висоту місячної пенсії

Із того видиме, що найвищу пенсію отримує тот робочий, котрый робить постоянно, без перерви, на роботі, обнятой социальным обслуговуванням, бо тогди його "середня місячна платня" не снижается. Якщо он часто лишает роботу по причині слабости, або тратит роботу и получает асекурацию по безроботиці, то його "середня місячна платня" понижается.

По старому закону робочому стягали процент на соціальне обслуговування лем з зароботной платни до 3,000 долларов рочно. Якщо робочий заробил більше, як \$3,000.00 на рок, то заробок поверх \$3,000.00 не обрахувався до соціального обслуговування. По новому закону 1950 року до соц. обслуговування обрахують платню до \$3,600.00 рочно. Так ныні найвища пенсія, яку робочий може отримати, есть \$80.00 місячно. Таку пенсію он получит, если його "середня місячна платня" буде \$300.00. Тогда по новому закону от первых \$100.00 обрахується 50% — \$50.00, а от \$200.00 15% — \$30.00, разом \$80.00.

Щоби отримати "полно обслуговування" и мати право на таку пенсію, робочий мусить отримати обранений час на роботі, обнятой соціальному обслуговуванням. По старому закону треба было мати по крайній мірі половину таких календарних кварталов, в которых робочий заробил 50 долл. або більше на роботі, обнятой соціальному обслуговуванням, но не менше як 6, обрахувачи от дня вступлення в силу закона (1 января 1937) до часу, коли робочий до-

сяга 65 років життя. Но робочий, котрый выробил 40 таких кварталов, був "полно обслуговуванням" на ціле життя, хоч бы більше ніколи не робил на роботі, обнятой соціальному обслуговуванням. 40 кварталов означают 10 років, так робочи, котрі робили постоянно от 1937 до 1947 року на роботі, обнятой соціальному обслуговуванням, мають "попле обслуговування" на ціле життя, хоч бы потім перешли на таку роботу, где не стягають с пейды на соціальне обслуговування, або перестали цілком робити. Коли такий робочий дойде до 65 року життя, то он має право домагатися своєї пенсії. А як он умре перед 65 роком, то його найближша родина, указанна в законі, має право домагатися пенсії або выплати одноразової сумми асекурации.

Новый закон облегчил то настолько, что начиная с сентября 1950 года каждая особа в возрасте 65 лет и старше может получить пенсию, если мае по крайней мірі 6 календарных кварталов работы, обнятой соціальному обслуговуванням, на которой плата не была меньше, як 50 долларов в каждом из тих кварталов.

2. Коли муж посягнені до 65 років життя отримує пенсію на основі закону про соціальному обслуговування, то и його жена, если ей минуло 65 років, так само має право на додаткову пенсію, хоч она не робила николи на роботі, обнятой соціальному обслуговуванням. А и на діти неженаты в віці нижче 18 років они получат додаток до пенсії. Жена получает половину пенсії мужа и неженатата дітина в віці нижче 18 років так само половину.

То значить, що робочий на пенсії соціальному обслуговування, котрый живе с женом в віці вище 65 років и с одном неженатом дітином в віці нижче 18 років, буде по-

лучати свою пенсію і друге стілько разом на жену і дитину. Ісі його лична пенсія виходить, напримір, на 64 долл. місячно, то разом з женою і однією дитиною он буде получати \$128.00 місячно.

3. Ісі жена має своє особисте право на пенсію, бо она сама робила в роботі, обніті соціальним обезпеченням, і єї стягають з пейді на соціальне обезпечення так, що она єсть по закону "пільговано обезпеченена", то она по осягненні 65 літ життя може вибрати собі, яку пенсію хоче получати: або на основі свого власного обезпечення або на основі обезпечення мужа. Звичайно, єї будуть платити ту же пенсію, котра приносить більше.

По новому закону 1950 року і муж, котрий не був обезпечений і не получає пенсії, може домагатися пенсії на основі соціального обезпечення своєї жени, якщо жена получає пенсію. Но такий муж мусить доказати, що он не має средств до життя і залежить від підтримки своєї жени, котра робила на соціальне обезпечення.

Тото ограничение не стосується до жени, котра получати пенсію на основі соціального обезпечення свого мужа, ани до малолітніх дітей. Они можуть мати свої маєтки і доходи, но пенсію на основі соціального обезпечення мужа або отца можуть получати.

4. Ісі пільговано обезпечені робочий помре, безрозлично коли, ци перед осягненiem 65 літ життя, ци послі, як уж сам начал получати пенсію, то вдова по ньом і малолітні діти получают посмертну місячну запомогу.

Вдова без малолітньої дітины получити місячну запомогу послі осягненiem 65 літ життя і буде получати три четверти той пенсії, яку получал бы єї муж.

Вдова з малолітніми дітьми получити вдовью пенсію без огляду на свой вік і буде получати її так долго, доки наймолодшої дітіні не исполнится 18 літ. Ісі в тот час, як всі діти виростили, вдова юще не має 65 літ, то місячна пенсія по умершому мужу буде її прервана. Но послі осягненiem 65 літ життя она має право получати заново ту же пенсію.

Ісі вдова вийде замуж, то тратит зараз право на вдовью пенсію по первом мужу.

Діти умершого отца, котрий був пільговано обезпечені на основі закона о соціальному обезпечені, получают місячну пенсію — по половині той пенсії, на яку мал прави их отец, аж до 18-го року життя.

Но як вдова, так дітина не получити пенсію, если они пойдут до роботи, заробляючи поверх 50 долларов місячно. Но якщо вдова заробляє поверх 50 долларов місячно, то она тратит лем право на свою вдовью пенсію, а малолітні діти под єї опіком мають дальше право получати пенсію по свому отцу.

Дітина може получить місячну пенсію так само послі матери, если мати була пільговано обезпеченена.

5. Ісі пільговано обезпечені робочий не оставил ни жены ни дітей, оправненных до запомоги на основі ѹого соціального обезпеченія, то ѹого стары родиче, в віку выше 65 літ, можут получить місячну запомогу, о скілько буде доказано, что в момент своєї смерти он давал им головне утриманье.

6. В глеяких случаях може быти выплачена послі смерти обезпеченого робочого посмертна запомога в одной суммі, если не осталось послі него осіб, оправненных сейчас до місячных запомог, напримір молодої бездітной

вдові, родичам, або на покрытие коштов похорону.

О всі тоты запомоги, пенсии и выплаты треба робити поданья до уряду соціального обезпеченія, бо сам уряд не начне выплачти их, доки не получит прошения. Уряд соціального обезпеченія не може знати, коли тот або другий обезпеченій робочий помре, або перестане робити.

Если вы робили пару літ на таїкій роботі, где стягають з пейді на соціальне обезпечені, то вы мати право на місячну пенсію по осягненiem 65 літ життя. В случаю, если вы перестаете робити по 65-ом року, або не выробляте веце як 50 долл. місячно, то пойдайтесь зараз о ту же пенсію, бо можете стратити то, что вам належится по закону. Уряды соціального обезпеченія выплачують пенсію лем за три місяци назад от даты внесения поданья. Так само в случаю смерти обезпеченого робочого посмертны запомоги и пенсії ѹого наслідникам начинают выплачти лем за три місяци назад от даты поданья. Значит, если родина внесла поданье б місяцев послі смерти отца, то запомоги за три місяци вдова и діти уж стратили,, бо уряд соціального обезпеченія с выплатом не цофнєся дальше, як три місяци от дня получения прошения.

Принятый Конгрессом в 1950 року новий закон Соціального Обезпеченія розширил ту же систему соціального обезпеченія на 10 миллионов новых осіб, котры по старому закону не подпадали под тое обезпеченіе. От 1951 року в США соціальним обезпеченіем буде охвачено до 45 миллионов людей.

По старому закону соціальним обезпеченіем были охвачены лем роботники, котры працуют для других и получают зароботну

платню. А и роботники не на всіх роботах были так обезпечені. Тепер от 1 января 1951 року в систему соціального обезпеченія будут втягнены и осібы, котры працуют сами для себе в своєму власном бизнесі або в партнєркі. Если человек має свой бизнес и заробит чистого доходу рочно поверх 400 долларов, то он подпадат под новый закон о соціальном обезпеченіи. Роботнику в фабрикі стягають на соціальне обезпеченіе с ѹого платни, а люде, котры працуют сами для себе, будут платити на соціальне обезпеченіе процент от своего доходу разом со своим доходовым податком ("инком-текс"). Первый взнос на соціальное обезпеченіе они уплатят в 1952 року, котри будут платити "инком-текс" за 1951 рок. На бланках, котры выполняються для уплаты "инком-тексу", буде специальная табличка для обрахунку соціального обезпеченія. Податковый коллектор, як получит выполненный бланк доходового податку, то оторве ту табличку и перешле до уряду соціального обезпеченія, где будут тримати рекорд доходов тых людей, подобно як ныні тримают рекорд платни, получаюмой робочым.

Тоты люде будут платити на соціальное обезпеченіе за 1951-1953 роки $2\frac{1}{2}\%$ от своего доходу, а потом от 1954 до 1959 року 3% . Кто буде мати доходу більше, як \$3,600.00 рочно, то до соц. обезпеченія буде рахуватися лем 3,600 долл., и от той суммы буде платити процент.

Но не всі люде, котры працуют для себе, были включены в систему соціального обезпеченія. Напримір, докторы, адвокаты, архитекторы, професиональны инженеры, погребники ("ундертайкерс") и т. п. не включены. Так само фармеры на своих власных

фармах не включены. Но фармер-
ски роботники, котры працуют
для фармера и заробляют гро-
шевої пейды по 50 долларов або
больше квартально, будут обниты
социальным обеспечением. Так
само домашня прислуга вкліюче-
на в социальне обеспечение.

Всі тоты новы категории обні-
тих социальным обеспечением
людей будут мати тоты самы пра-
ва до пенсии на стары рокы, а
их родина до посмертной запо-
моги и пенсии, як и робочы,
котрым обтягают с платни на соци-
альне обеспечение.

Бизнесмены и професіональни люде, охваченны новым законом
о социальном обеспечении, будуть
мати свои картки и номеры со-
циального обеспечения, як и ро-
бочы по фабриках. Бизнесмен
або професіонал, котрый не ро-
бил николи для другого за плат-
ню и не має іще картки с именем
ро бочого социального обеспечения,
должен достати таку картку в
найближшом офісі социального
обеспечения перед тым, як буде
выполняти свой "інком текс"
бланк в 1952 року.

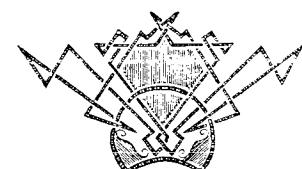
Кто из обеспеченных робочих
получал уж в сентябрі 1950 року
місячну пенсію по старому зако-
ну, то в жовтні того же року он
получил подвішку без всякої
старания або прошения с його
стороны, бо новий закон установ-
ив розміри подвішки для то-
гданих пенсіонеров. Из приве-
денной таблички можна видіти
розмір той подвішки:

Сентябрь 1950 Жовтень 1950
\$10.00 \$20.00

\$15.00	\$30.00
\$20.00	\$37.00
\$25.00	\$46.50
\$30.00	\$54.00
\$35.00	\$59.20
\$40.00	\$64.00
\$45.00	\$68.50

Подвішку місячної пенсии по-
лучили и члены фамеліи обес-
печеннего робочого (жена, вдова,
діти, родиче), котры получали
уж пенсію в момент, як новый
закон вошол в силу. Но так як
висота пенсии членов фамеліи
робочого зависит от розміра пен-
сии самого робочого, то специ-
альної таблички для членов фам-
еліи не треба подавати. Кто из
них получал половину місячної
пенсии самого робочого по ста-
рому закону, то получил половину
нової подвішеної пенсии.

В каждом большом місті, а в
фармерских районах в каждом
окружном місті (каунти) суть фе-
деральны офіси социального
обеспечения и бюро ассекурации
старости и посмертной запомоги.
За всякими информаціями в ді-
лах социального обеспечения мо-
жна звертатися в тоты установы,
и там треба подавати заявления о
пенсии и запомоги на основі за-
кона о социальном обеспечении.
Не забывайте, что на туто запо-
могу бы платите, як и на всяку
иншу ассекурацию, бо вам стягаю-
т с вашої платни, то запомога
вам и членам вашої фамеліи на-
лежится право, коли вы испо-
нили условия, предписаны зако-
ном. Если вам дашто неясно, то
вы можете в каждый час зайти
до того федерального офісу и
просити пояснения.

ЦЕРКОВНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ НА 1951 ГОД

Ключ граничный — Ч.
Новый Год — в Неділю.
Мясниц — 8 тыхданей и 1 день.
Триод нач. 5 (18) февр.
Мясопуст — 20 февр. (5 марта)
Сыропуст — 27 февр. (12 марта).
Великден — 16 (29) апріля.
Великден Лаг. — 12 (25) марта.
Вознесение — 25 мая (7 июня).
Сошествие Св. Д. — 4 (17) июня.
Петров мясопуст — 12 (25) июня.
Петр. посту — 2 тыхдни и 3 дни.

ЦЕРКОВНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ НА 1952 ГОД

Ключ граничный — П.
Новый Год — в Понеділок.
Мясниц — 7 тыхданей
Триод нач. 28 янв. (10 февр.).
Мясопуст — 12 (29) февраля.
Сыропуст — 19 февр. (3 марта).
Великден — 7 (20) апріля.
Великден Лат. — 31 марта (13 апр.)
Вознесение — 16 (29) мая
Сошествие Св. Д.—26 мая (8 июня).
Петров мясопуст — 3 (16) июня.
Петр. посту — 3 тыхдни и 5 дній.

ЛЕГАЛЬНЫ ПРАЗДНИКИ В США

1. Кажда неділя (воскресе-
ннє).
 2. Новый Год — 1-го января.
Во всіх штатах за винятком:
Массачусетс, Миннесота, Мис-
сисипи, Нью Гемпшир, Ари-
зона, Нью Мексико и округ
Колумбия.
 3. День рождения Президен-
та Лінкольна—12-го февраля
(в 20 сіверних штатах).
 4. День рождения Джорджа
Вашингтона, первого Прези-
дента США — 22-го февраля.
Празднується во всіх штатах и
територіях, за винятком шта-
та Міссісіпі, где тот день
тилько в школах празднується.
 5. День украшения могил
павших солдатов ("Декорей-
шен Дей") — 30-го мая. Пра-
зднуют в большинстві штатов
(за винятком Флориды, Джор-
джии, Айдахо, Луизианы, Міс-
сисипи, Норт и Саут Каролайн, Теннесси, Тексаса и
Нью Мексико).
 6. "Форт ов Джулай", День
независимости США — 4-го
- июля. Празднуют во всіх шта-
тах и територіях США.
7. День Труда ("Лейбор
Дей") — первый понеділок мі-
сяця сентября. (В 1951 — 3-го
сентября). Празднуют во всіх
штатах.
8. День Колумба — 12-го ок-
тября. Празднуют в штатах:
Каліфорнія, Колорадо, Конне-
ктикут, Іллінойс, Меріленд,
Мізурі, Монтана, Нью Джер-
зи, Нью Йорк, Пенсильванія,
Род Айленд.
9. День Благодарения ("Тенкс-
гівінг Дей") — в послідний
четверг місяця ноября. Празд-
нуют во всіх штатах и терри-
торіях, хотя не всюду он объ-
являється легальным праздни-
ком.
10. Рождество Христово
("К्रізмус") — 25-го листопада.
Празднуют во всіх штатах.
- Кромі вышеуказаних дній,
майже кождий штат має іще
свої легальні праздники.
День всеобщих федераційних
и штатних виборов (обыкно-
новенно в перший вторник но-
ября) считається так само за-
конним праздником в боль-
шинстві штатов.

Январь - 1951 - January

РУССКИЕ СВЯТА

- 1 Н Нед. пред Просв. Н. Год. Обр. Г.
- 2 П Св. Сильвестра; пр. Серафима сар.
- 3 В Прор. Малахии; муч. Гордия
- 4 С Собор 70 Апостолов; Ахиллы
- 5 Ч Муч. Феомита и Феоны. Нав. Бог.
- 6 П БОГОЯБЛЕНИЕ ГОСПОДНЕ
- 7 С Собор св. Иоанна Предтечи
- 8 Н Нед. по Просв. Преп. Георгия
- 9 П Св. Филиппа, митр Московского
- 10 В Св. Григория Ниссек.; пр. Дометиана
- 11 С Пр. Феодосия Вел.; пр. Михаила
- 12 Ч Муч. Татианы; св. Саввы
- 13 П Муч. Ермилы и Стратоника
- 14 С Пр. Отец в Синая избен.; Иппины
- 15 Н 35. Пр. Павла Фив.; Иоанна Кущ.
- 16 П Поклон. веригам ап. Петра
- 17 В Пр. Антония Вел.; пр. Ахиллы
- 18 С Свв. Афанасия и Кирилла Алекс.
- 19 Ч Преп. Макария Египетск.; Марка
- 20 П Пр. Евфимия Вел.; пр. Лаврентия
- 21 С Пр. Максима испов.; муч. Неофита
- 22 Н 36. Ап. Тимофея; муч. Георгия
- 23 П Муч. Климента; пр. Максима Сир.
- 24 В Пр. Ксении; св. Герасима; Вавилы
- 25 С Св. Григория Богослова; пр. Мара
- 26 Ч Пр. Ксенофонта и Марии; Аркадия
- 27 П Св. Иоанна Злат.; муч. Димитрия
- 28 С Пр. Ефрема Сирини; пр. Феодосия
- 29 Н О Закхеи. Свмуч. Игнатия Бегон.
- 30 П Трех Святителей; Ипполита
- 31 В Свв. безсребр. Кира и Иоанна

ЛАТИНСКИЕ СВЯТА

- 14 Январь. 2 по Епиф. Феликса
- 15 Павла
- 16 Маркелла
- 17 Антония
- 18 Генриха
- 19 Мария
- 20 Фабиана
- 21 Старозапустна. Агнеты
- 22 Св. Семьи
- 23 Раймонда
- 24 Тимофея
- 25 Обращение Павла
- 26 Поликарпа
- 27 Иоанна Златоуста
- 28 Мясопустна. Петра
- 29 Франца
- 30 Мартина
- 31 Иоанна
- 1 Февраль. Игнатия
- 2 Марии Громничной
- 3 Блажея
- 4 Запустна. Андрея
- 5 Агаты
- 6 Тита
- 7 Ромуальда. Попелец
- 8 Иоанна
- 9 Кирилла
- 10 Схоластики
- 11 1. Вступна. Луциана
- 12 Гавдентия
- 13 Катерины

ЗАПИСКИ

Февраль - 1951 - February

РУССКИЕ СВЯТА

- 1 С Муч. Трифона; преп. Петра
- 2 Ч СТРИТЕНИЕ ГОСПОДНЕ
- 3 П Св. Симеона Богопр. и Аниы Прор.
- 4 С Пр. Исидора; бл. ки. Георгия
- 5 Н О Мытаря и Фарисея. Феодосия
- 6 П Пр. Вукола; муч. Юлиана
- 7 В Преп. Парфения, Луки
- 8 С Муч. Феодора стратилата; Захарии
- 9 Ч Муч. Никифора; св. Иннокентия
- 10 П Муч. Харлампия; преп. Прохора
- 11 С Муч. Власия; преп. Димитрия
- 12 Н О Блудном Сынъ. Св. Алексия
- 13 П Пр. Мартиниана; св. Евлогия, Зои
- 14 В Пр. Авксентия; св. Кирилла
- 15 С Ап. Онисима; пр. Евфросинии
- 16 Ч Муч. Памфила, Павла, Порфирия
- 17 П Велмуч. Феодора Тир.; Ермогена
- 18 С Св. Льва, Агапита
- 19 Н Мясопустна. Ап. Архиппа
- 20 П Преп. Льва; свят. Агафона
- 21 В Преп. Тимофея; свят. Георгия
- 22 С Муч. Маврикия; преп. Афанасия
- 23 Ч Муч. Поликарпа; преп. Иоанна
- 24 П 1 и 2 обрт. главы Иоанна Прелт.
- 25 С Свят. Тарасия
- 26 Н Сыропустна. Св. Порфирия
- 27 П Преп. Прокопия, (Нач. вел. поста)
- 28 В Пр. Василия испов.. Марини, Киры

ЛАТИНСКИЕ СВЯТА

- 14 Февраль. Валентина
- 15 Фаустина
- 16 Юлиана
- 17 Констанции
- 18 2. Суха. Симеона
- 19 Кондрата
- 20 Елевферия
- 21 Андрея
- 22 Петра кат.
- 23 Петра
- 24 Матфея
- 25 3. Глуха. Анастасии
- 26 Виктора, Нестора
- 27 Александра, Гавриила
- 28 Романа
- 1 Март. Альбина
- 2 Симплиции, Карла
- 3 Кунегунды
- 4 4. Среднепостна. Казимира
- 5 Адриана, Фридриха
- 6 Перпетуи
- 7 Фомы
- 8 Иоанна
- 9 Франца
- 10 40 мучеников
- 11 5. Чорна. Евлогия
- 12 Григория Вел.
- 13 Катерины

ЗАПИСКИ

Март - 1951 - *March*

РУССКЫ СВЯТА

- 1 С Прмучи. Евдокии; муч. Нестора
- 2 Ч Муч. Феодота; св. Арсения; Саввы
- 3 П Муч. Евтропия, Василиска
- 4 С Пр. Герасима; муч. Павла
- 5 Н 1 Поста. Торж. Прав. Каиона
- 6 П 42 мучеников Аморейских
- 7 В Муч. Василия, Ефрема, Киприона
- 8 С Пр. Феофилакта, Лазаря, Афанасия
- 9 Ч 40 мучеников Севастийских
- 10 П Муч. Кондрата, Киприана, Дионисия
- 11 С Свят. Софония
- 12 Н 2 Поста. Память св. Григория Пал.
- 13 П Св. Никифора; муч. Алкесандра
- 14 В Пр. Венедикта; св. Феогноста
- 15 С Муч. Агапия, Никандра; Никандра
- 16 Ч Муч. Савина; свят. Серапиона
- 17 П Пр. Алексия, чел. Божия; Макария
- 18 С Св. Кирилла
- 19 Н 3 Поста. Крестопокл. Хрисанфа
- 20 П Преп. Отцев избіенных
- 21 В Пр. Якова иск.; св. Кирилла
- 22 С Муч. Василия; прп. Исаакия
- 23 Ч Прмуч. Никона; прп. Пахомия
- 24 П Пр. Захария; свят. Артемия
- 25 С БЛАГОВІЩЕНІЕ ПР. БОГОРОДИЦЫ
- 26 Н 4 Поста. Память пр. Иоанна Ліств.
- 27 П Муч. Матроны, Феодосия; Иоанна
- 28 В Пр. Иллариона; св. Стефана; Ионы
- 29 С Препмуч. Марка и Кирилла
- 30 Ч Иоанна Ліств.; прп. Зосимы
- 31 П Муч. Ипатия; свят. Ионы, митр. К.

ЛАТИНСКЫ СВЯТА

- 14 **Март.** Матильды
- 15 Леонтина
- 16 Авраама
- 17 Патрика
- 18 Цвітна. Кирила
- 19 Иосифа Обручника
- 20 Клавдии
- 21 Венедикта
- 22 Катерини
- 23 **Великий Пяток.** Викториана
- 24 Арх. Гавриила
- 25 **Воскресение Христово**
- 26 Світлый Понедільник
- 27 Світлый Вторник
- 28 Сикста
- 29 Кирилла
- 30 Иоанна
- 31 Бальбины
- 1 **Апріль. 1 Біла.** Валерия
- 2 Франца
- 3 Річарда
- 4 Непіора
- 5 Вікентія
- 6 Юліана
- 7 Германа
- 8 2. Тионнія
- 9 Марії
- 10 Езекіїла
- 11 Ільва
- 12 Віктора
- 13 Юстина

ЗАПИСКИ

Апріль - 1951 - *April*

РУССКЫ СВЯТА

- 1 С ПОХВАЛА ПР. БСГ. Марии Егин.
- 2 Н 5 Поста. Преп. Тита, Поликария
- 3 П Преп. Никиты; Феодосии дівзы
- 4 В Преп. Иосифа и Георгия; Зосимы
- 5 С Муч. Феодула; преп. Марка
- 6 Ч Свят. Мефодия, архиеп. Моравск.
- 7 П Свят. Георгия; преп. Даниила
- 8 С ЛАЗАРЕВА СУББ. Ап. Иродиона
- 9 Н Цвітна. Муч. Вадима, Лисана
- 10 П Муч. Терентия, Максима, Алекс.
- 11 В Муч. Антины; преп. Якова
- 12 С Преп. Василия иск.; ир. Ниїза
- 13 Ч Свящмуч. Артемона
- 14 П Велика Пятница. Св. Мартина
- 15 С Апп.Аристарха, Пуда, Срофима
- 16 Н **ВОСКРЕСЕНІЕ ХРИСТОВО**
- 17 П Світлый Понедільник
- 18 В Світлый Вторник
- 19 С Пр. Иоанна, Никифора, Георгия
- 20 Ч Преп. Феодора и Анастасия
- 21 П Муч. Януария, Феодора
- 22 С Пр. Феодора, Виталия; Нафананла
- 23 Н Фомина. Велмуч. Георгия Небід.
- 24 П Муч. Саввы, Леонтия; прп. Фомы
- 25 В Ап. и Еванг. Марка. РАДОНІЦА
- 26 С Муч. Василия; свят. Стефана
- 27 Ч Свмуч. Симеона, Сродн. Господня
- 28 П Апп. Якона и Сосипатра
- 29 С Св. 9 мучеников в Кизиці
- 30 Н Мироносиц. Ап. Якова

ЛАТИНСКЫ СВЯТА

- 14 Апріль. Юстина
- 15 3. Петра
- 16 Ламберта
- 17 Анниты
- 18 Аполлония
- 19 Ільва
- 20 Агнеты
- 21 Аньельма
- 22 4. Сотера и Кая
- 23 Георгия
- 24 Юрія
- 15 Марка Евангелиста
- 26 Клета, Маркелла
- 27 Петра
- 28 Павла
- 29 5. Петра
- 30 Екатерины
- 1 Май. Филиппа
- 2 Афанасия
- 3 Вознесение Господне
- 4 Флориана
- 5 Пия. папы Римск.
- 6 6. Иоанна
- 7 Станислава
- 8 Михаила
- 9 Григория
- 10 Антония
- 11 Адольфа
- 12 Иосифа
- 13 Сошествие Св. Духа

ЗАПИСКИ

Май***- 1951 -******May***

РУССКИ СВЯТА

- 1 П Прор. Еремии; пр. Пафнутия
 2 В Св. Афанасия Вел.; муч. Бориса
 3 С Преп. Феодосия Печерского, Тимофея
 4 Ч Прмущ. Пелагии; св. Никиты
 5 П Мучч. Ирины; пр. Михея, Якова
 6 С Св. Иова многостстр.; пр. Иова Поч.
 7 Н О Разслабленном. Вос. зн. Креста
 8 П Ап. и Еванг. Иоанна Богослова
 9 В Пер. мощей св. Николая Чудотворца
 10 С Ап. Симона Зилота; Преполовен.
 11 Ч Свв. Равноап. Кирилла и Мефодия
 12 П Свят. Ермогена патр.; Епифания
 13 С Мучч. Гликерии, Александра
 14 Н О Самарянини. Муч. Исидора
 15 П Пр. Паҳомия Вел.; свят. Исаии
 16 В Преп. Феодора, Ефрема
 17 С Ап. Андроника; св. Стефана
 18 Ч Муч. Феодота; свв. 7 дів
 19 П Свмуч. Патрикия; пр. Корнилия
 20 С Свят. Алексия, митр. Московского
 21 Н О Сліпорожденном. Конст. и Ел.
 22 П Муч. Василиска; блаж. Якова
 23 В Прп. Михаила; свят. Леонтия
 24 С Пр. Симеона и Никиты столпн.
 25 Ч ВОЗНЕСЕНИЕ ГОСПОДНЕ
 26 П Апп. Карпа и Алфея; муч. Георгия
 27 С Муч. Ферапонта; преп. Ниila
 28 Н Свв. Отец. Пр. Никиты; Игнатия
 29 П Мучч. Феодосии; блаж. Иоанна
 30 В Преп. Исаакия Далматского
 31 С Ап. Ермы; муч. Философа

ЛАТИНСКИ СВЯТА

- 14 **Май.** (Зел. Понед.) Бонифагт.
 15 Софии
 16 Иоанна
 17 Пасхалиса
 18 Феликса
 19 Петра
 20 Св. Тройцы. Бернарда
 21 Елены
 22 Юлии
 23 Иоанна
 24 Иоанны. П. Евхаристии
 25 Григория
 26 Филиппа
 27 2. Иоанна
 28 Августина
 29 Марии Магдалины
 30 Иоанна
 31 Анелии
 1 **Июнь.** Капрасия
 2 Марцеллина
 3 3. Клотильды
 4 Квирина
 5 Бонифация
 6 Норберта
 7 Роберта
 8 Медарда
 9 Фелициана
 10 4. Маргариты
 11 Варнавы
 12 Иоанна
 13 Антония

ЗАПИСКИ***Июнь******- 1951 -******June***

РУССКИ СВЯТА

- 1 Ч Муч. Юстина философа
 2 П Св. Никифора; муч. Иоанна
 3 С Муч. Лукьянiana. ТРОИЦ. СУБ.
4 Н СОШЕСТВИЕ СВ. ДУХА
 5 П Пресв. Тройцы. Муч. Дорофія
 6 В Преп. Виссариона, Иллариона
 7 С Свмч. Феодота; пр. Варлама
 8 Ч Велмуч. Феодора стратилата
 9 Н Св. Кирилла; мучч. Феклы, Марфы
 10 С Свмуч. Тимофея; мучч. Антонины
 11 Н 1. Всіх Святих. Ап. Варфоломея
 12 П Пр. Онуфрія, Петра, Арсения
 13 В Мучч. Акиліни; пр. Анастасии
 14 С Прбр. Елісея; св. Мефодия
 15 Ч Прор. Амоса; св. Ионы, митр. Моск.
 16 Н Свят. Тихона; пр. Тихона Медын.
 17 С Муч. Мануила, Савела, Исмаїла
 18 Н 2. Всіх Святих Земли Русской
 19 П Ап. Юди, брата Господня
 20 В Свмуч. Мефодия; свят. Левкія
 21 С Муч. Юлиана. Терентія
 22 Ч Свмуч. Євсевія; муч. Зінона
 23 П Мучч. Агріппіни; пр. Йосифа
 24 С Рождество св. Иоанна Крестителя
 25 Н 3. Препмучч. Февронні дівьї
 26 П Пр. Давида, Тихона; св. Лионісія
 27 В Пр. Саміона; св. Иоанни мирон.
 28 С Свв. безсребр. Кира и Иоанна
 29 Ч Свв. Апп. Петр аи Павла
 30 П Собор 12 Апостолов

ЛАТИНСКИ СВЯТА

- 14 Июнь. Василия
 15 Вита и Модеста
 16 Иоанна
 17 5. Пасхалиса
 18 Ефранма
 19 Юлиана
 20 Сильверия
 21 Алоїсія
 22 Наузіна
 23 Зенона
 24 6. Христини
 25 Вильгельма
 26 Иоанна. Павла
 27 Владислава
 28 Иринея
 29 Свв. Апп. Петран Павла
 30 Емілії
 1 Июль. Теобальда
 2 Пас. Пресв. Діви Марії
 3 Льва, Іліодора
 4 Берта
 5 Антонія
 6 Ісаки
 7 Пельхерни
 8 8. Єлизавети
 9 Вероніку
 10 Иоанна Дукл.
 11 Нелаген
 12 Генриха
 13 Маргариты

ЗАПИСКИ

Июль - 1951 - *July*

РУССКИ СВЯТА

- 1 С Свв. безсребр. Космы и Дамьяна
- 2 Н 4. Положение ризы Пр. Богород.
- 3 П Переенес. мощей св. Филиппа
- 4 В Св. Андрея Критск.; пр. Марфы
- 5 С Пр. Сергия Рад.; пр. Афанасия
- 6 Ч Преп. Сисоя; Юлианы; Мариины
- 7 И Пр. Фомы. Акакия; пр. Евдокии
- 8 С Казанской Иконы Божией Матери
- 9 Н 5. Свмуч. Никонратия; св. Кирилла
- 10 И 45 мучеников; Антония Печерского
- 11 В Бл. кн. Ольги; велмучч. Евфимии
- 12 С Муч. Прокла и Илария; Михаила
- 13 Ч Собор Арх. Гавриила
- 14 И Ап. Акилы; пр. Стефана
- 15 С Св. Равноап. князя Владимира
- 16 Н 6. Свв. Отец Вселенских Соборов
- 17 И Велмучч. Марини; пр. Лазаря
- 18 В Муч. Якинфа и Емилиана
- 19 С Пр. Макрины; бл. кн. Романа
- 20 Ч Пророка Илии
- 21 И Прор. Иезекииля; пр. Симеона
- 22 С Равноап. Марии Магдалины
- 23 Н 7. Муч. Трофима, Феофила
- 24 И Муч. кн. Бориса и Глеба
- 25 В Прав. Анны, мат. Пресв. Богор.
- 26 С Муч. Ермолая, Параскевы
- 27 Ч ВМУЧ. И ЦЛ. ПАНТЕЛЕИМОНА
- 28 П Апп. Прохора, Никанора, Тимона
- 29 С Муч. Каллиника; мучч. Феодотии
- 30 Н 8. Апп. Сильы, Силуана и пр.
- 31 И Правед. Евдокима; прав. Иосифа

ЛАТИНСКИ СВЯТА

- 14 Июль. Бонавентуры
- 15 9. Генриха
- 16 Мат. Бож. Скап.
- 17 Алексия
- 18 Камилла
- 19 Викентия
- 20 Пророка Иллн
- 21 Пракседы
- 22 10. Марии Магдалины
- 23 Аполлинария
- 24 Христины
- 25 Якова апостола
- 26 Анны, мат. Пр. Бог.
- 27 Наталии
- 28 Назария
- 29 11. Марфы
- 30 Авдона
- 31 Инната Лайолы
- 1 Август. Петра
- 2 Мат. Бож. Анг.
- 3 Стефана
- 4 Доминика
- 5 12. Пр. Д. М. Снж.
- 6 Преображение Господне
- 7 Каэтана
- 8 Кириака
- 9 Романа
- 10 Лаврентия
- 11 Сузанны
- 12 13. Клары
- 13 Ипполита

ЗАПИСКИ

Август - 1951 - *August*

РУССКИ СВЯТА

- 1 В Происх. древ Ч. Креста (пост)
- 2 С Переен. мощей первомуч. Стефана
- 3 Ч Прп. Антония; Исаакия, Далмата
- 4 П Свв. 7 отроков Ефесских
- 5 С Муч. Евстигнея; прав. Ионны
- 6 Н 9. ПРЕОБРАЖЕНИЕ ГОСПОДНЕ
- 7 И Муч. Дометия; свят. Митрофана
- 8 В Пр. Емилиана, Григория;leonida
- 9 С Аи. Матфея; муч. Антония, Якова
- 10 Ч Свмуч. Лаврентия архи диакона
- 11 И Муч. Евла; мучч. Сусанны
- 12 С Муч. Фотия. Анникты, Памфила
- 13 Н 10. Пр. Максима; св. Тихона
- 14 П Переенес. мощей пр. Феодосия
- 15 В УСПЕНИЕ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦЫ
- 16 С Переен. нерукотвор. Образа Христа
- 17 Ч Муч. Мирона, Филиппа, Павла
- 18 И Муч. Флора и Лавра
- 19 С Муч. Андрея стратилата
- 20 Н 11. Прор. Самуила; муч. Северина
- 21 И Аи. Фаддея; мучч. Вассы
- 22 В Муч. Агафоника, Афанасия
- 23 С Муч. Луппи, Иринея
- 24 Ч Св. Петра, митр. Московского; Евтихия
- 25 П Апп. Варфоломея и Тита
- 26 С Муч. Адриана и Наталии
- 27 Н 12. Пр. Пимена; св. Лаврентия
- 28 П Преп. Моисея, Саввы
- 29 В Усікн. главы Иоанна Пр. (пост)
- 30 С Св. бл. кн. Александра Невского
- 31 Ч Положение пояса Пр. Богородицы

ЛАТИНСКИ СВЯТА

- 14 Август. Евсевия
- 15 Успение Пр. Богородицы
- 16 Роха. Иоахима
- 17 Либерта
- 18 Агапита
- 19 14. Иоанна
- 20 Бернарда
- 21 Иоанна
- 22 Тимофея
- 23 Филиппа
- 24 Варфоломея
- 25 Людовика
- 26 15. Зефирина
- 27 Иосифа
- 28 Августина
- 29 Усікновение главы Иоан. Кр.
- 30 Розы, Иоахима
- 31 Раймунда
- 1 Сентябрь. Егидия
- 2 16. Стефана
- 3 Брониславы
- 4 Розалии
- 5 Лаврентия
- 6 Захарии
- 7 Регины
- 8 Рождество Пр. Богородицы
- 9 17. Петра
- 10 Николая
- 11 Прота
- 12 Гвидона
- 13 Поликсены

ЗАПИСКИ

Сентябрь - 1951 - September

РУССКИ СВЯТА

- 1 П Преп. Симеона столпника
 2 С Муч. Маманта, Феодота; Иоанна
 3 Н 13. Пр. Феоктиста; Василия
 4 П Муч. Вавиля; прор. Моисея
 5 В Прав. Захарии и Елизаветы
 6 С Чудо Архистр. Михаила
 7 Ч Муч. Созонта; свят. Иоанна
 8 П РОЖДЕСТВО ПР. БОГОРОДИЦЫ
 9 С Прав. Иоакима и Анны
 10 Н 14. Пред Воздв. Минодоры
 11 П Пр. Феодоры; пр. Сергия, Германа
 12 В Свмуч. Антонома; преп. Симеона
 13 С Обновление Храма Воскресения
 14 Ч ВОЗДВИЖЕНИЕ Ч. КР. ГОСП.
 15 П Велмуч. Никиты; муч. Феодота
 16 С Велмуч. Евфимии, муч. Виктора
 17 Н 15. По Воздв. Віры. Надежды
 18 П Мучц. Софии, Ерини
 19 В Муч. Тролима, Савватия
 20 С Бл. кн. Михаила, бол. Феодора
 21 Ч Ап. Кондрата; свт. Димитрия Рост.
 22 П Муч. Фоки; прор. Ионы, Петра
 23 С Зачатие Иоанна Предтечи
 24 Н 16. Св. Равноап. первом. Феклы
 25 П Пр. Евфросинии; преп. Сергия
 26 В Ап. и Еванг. Иоанна Богослова
 27 С Муч. Каллистата; пр. Савватия
 28 Ч Пр. Харитона исп.; прор. Варуха
 29 П Пр. Кириака, Феофана, Киприана
 30 С Свмуч. Григория; свят. Михаила

ЛАТИНСКИ СВЯТА

- 14 Сентябрь. Воздв. Чест. Кр.
 15 Никодима
 16 18. Киприана
 17 Ламберта
 18 Иосифа
 19 Януария
 20 Евстахия
 21 Матфея
 22 Св. Фомы из Б.
 23 19. Януария
 24 Геральда
 25 Клеопы
 26 Киприана
 27 Космы и Дамьяна
 28 Вячеслава
 29 Михаила Архистратига
 30 20. Иеронима
 1 Октябрь. Ремгия
 2 Леодигара
 3 Каидла
 4 Франциска
 5 Плакида
 6 Брунона
 7 21. Юстины
 8 Бригиды
 9 Иоанна
 10 Франциска
 11 Германа
 12 Максимилиана
 13 Едуарда

ЗАПИСКИ

Октябрь - 1951 - October

РУССКИ СВЯТА

- 1 Н 17. Покров Пресв. Богородицы
 2 П Св. Андрея юр.: мучч. Юстины
 3 В Свмуч. Дионисия; преп. Иоанна
 4 С Муч. Иерофея; свят. Гурия Каз.
 5 Ч Свв. Петра, Алексия, Ионы
 6 П Апостола Фомы
 7 С Муч. Сергия и Вакха
 8 Н 18. Свв. Отец 7-го Всел. Собора
 9 П Ап. Якова Алфеева; пр. Петра
 10 В Муч. Евлампия и Евлампии
 11 С Ап. Филиппа; пр. Феофана
 12 Ч Муч. Прова, Тараха, Андроника
 13 П Муч. Карпа; преп. Никиты
 14 С Муч. Назария и др.; мучч.
 15 Н 19. Пр. Евфимия; муч. ЛукIANA
 16 П Муч. Лонгина сотника
 17 В Пр. Андрея Критск.; прор. Осии
 18 С Ап. и Евангелиста Луки
 19 Ч Прор. Иоанля; пр. Иоанна
 20 П Велмуч. Артемия
 21 С Пр. Иллариона Бел.; Феофила
 22 Н 20. Казанск. Иконы Божией Матери
 23 П Ап. Якова, брата Господня
 24 В Муч. Арфы, свят. Афанасия
 25 С Муч. Маркиана и Мартия
 26 Ч Великомученика Димитрия
 27 П Преп. Нестора літописца
 28 С Муч. Терентия. Параскевы
 29 Н 21. Препмучц. Анастасии римл.
 30 П Муч. Зиновия и Зиновии
 31 В Апп. Сцхия, Амплия

ЛАТИНСКИ СВЯТА

- 14 Октябрь. 22. Каллиста
 15 Тересы
 16 Мартиниана
 17 Лукии
 18 Евангелиста Луки
 19 Петра
 20 Иоанна
 21 23. Урсулы
 22 Марии
 23 Иоанна Кап.
 24 Рафаила
 25 Хризанта
 26 Евариста
 27 Фрументия
 28 24. Симеона
 29 Наркиза
 30 Альфонса
 31 Вольфанта
 1 Ноябрь. Всіх Святих
 2 День задушний
 3 Губерта
 4 25. Кароля
 5 Захария
 6 Леонарда
 7 Геркулана
 8 Здіслава
 9 Феодора
 10 Андрея
 11 26. Мартина еп.
 12 Мартина папы
 13 Станислава

ЗАПИСКИ

Ноябрь - 1951 - November

РУССКИ СВЯТА

- 1 С Свв. безсребр. Космы и Дамьяна
 2 Ч Муч. Акиндина; преп. Маркиана
 3 П Муч. Акепсима, Иосифа
 4 С Преп. Иоанникия; блаж. Симеона
5 Н 22. Муч. Галактиона и Епистимии
 6 П Св. Павла, Германа; пр. Варлаама
 7 В Свв. 33 муч.; пр. Лазаря, Зосимы
 8 С Собор Архистратига Михаила
 9 Ч Муч. Онисифора и Порфирия
 10 П Апп. Ераста, Олимпа, Родиона
 11 С Муч. Виктора, Викентия
12 Н 23. Св. Иоанна милостивого
 13 П Свят. Иоанна Златоуста
 14 В Ап. Филиппа; св. Григория
 15 С Муч. Гурия (Нач. Рожд. поста)
 16 Ч Ап. и Еванг. Матфея; пр. Сергия
 17 П Св. Григория; пр. Никона, Лазаря
 18 С Муч. Платона и Романа
19 Н 24. Прор. Авдия; муч. Варлаама
 20 П Пр. Григория; св. Прокла
21 В ВВЕДЕНИЕ ВО ХРАМ ПР. БОГ.
 22 С Ап. Филимона; бл. кн. Михаила
 23 Ч Св. Митрофана Вор.; Амфиология
 24 П Велмуч. Екатерины и Меркурия
 25 С Свмуч. Клиmenta, Петра
26 Н 25. Пр. Алипия; св. Иннокентия
 27 П Муч. Якова. Иконы Зн. Бож. Мат.
 28 В Препмуч. Стефана; м. Иринарха
 29 С Муч. Парамона, Филумена
 30 Ч Ап. Андрея Первозванного

ЛАТИНСКИ СВЯТА

- 14 Ноябрь. Иосафата
 15 Альберта
 16 Гертруды
 17 Григория
18 27. Оттона
 19 Елизаветы
 20 Феликса
 21 Введение во храм Пр. Бог.
 22 Цецилии
 23 Климента
 24 Иоанна от Креста
25 28. Екатерины
 26 Кондрата
 27 Якова
 28 Стефана
 29 Сатурнина
 30 Андрея апостола
1 Декабрь. Елисия
2 1 Адв. Бабианы
 3 Франциска
 4 Варвары
 5 Саввы
 6 Николая
 7 Амвросия
 8 Непорочн. зач. Діви Марии
9 2. Адв. Леокадий
 10 Мат. Бож. Лор.
 11 Дамазій
 12 Александра
 13 Лукии

ЗАПИСКИ

Декабрь - 1951 - December

РУССКИ СВЯТА

- 1 П Прор. Наума; прав. Филарета
 2 С Прор. Аввакума; преп. Афанасия
3 Н 26. Прор. Софении; муч. Феодора
 4 П Вмучц. Варвары; пр. Иоанна Дам.
 5 В Пр. Саввы освящ.; Анастасия
 6 С Свят. Николая Мирлика. Чудотворца
 7 Ч Св. Амвросия; пр. Антония, Нила
 8 П Пр. Потапия; Ап. Сосфена, Кифы
 9 С Зачатие Пресв. Богородицы
10 Н 27. Муч. Мины, Ермогена
 11 П Пр. Даниила столпн.; Луки
 12 В Св. Спиридона; муч. Александра
 13 С Муч. Мардария, Ореста и др.
 14 Ч Муч. Фирса, Левкия, Филимона
 15 П Свмуч. Елевферия; св. Стефана
 16 С Прор. Аггея; пр. Софии
17 Н Свв. Праотец. Прор. Даниила
 18 П Муч. Севастиана; преп. Михаила
 19 В Муч. Бонифатия; пр. Илли
 20 С Свмуч. Игнатия Богоносца
 21 Ч Св. Петра, митр. Моск.; Юлианы
 22 П Велмуччи. Анастасии
 23 С Свв. 10 мучеников Критских
24 Н Свв. Отец. Навечерие Рожд. Хр.
25 П РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО
 26 В Собор Пр. Богор. Иосифа, Давида
 27 С Первомученика архид. Стефана
 28 Ч 20 тыс. мучеников в Никомидии
 29 П 14 тыс. млад. убієн. в Вифлеемі
 30 С Мучч. Аннині дівії; ал. Тимона
31 Н По Рождестві. Пр. Мелании римл.

ЛАТИНСКИ СВЯТА

- 14 Декабрь. Спиридона
 15 Валериана
16 3 Адв. Євсевія
 17 Лазаря
 18 Грациана
 19 Немезія
 20 Домініка
 21 Фоми
 22 Зенона
23 4. Адв. Вікторії
 24 Адама и Єви
25 РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО
 26 Первомуч. Стефана
 27 Еванг. Іоанна
 28 Млад. убієн. в Вифлеемі
 29 Фоми
30 По Рожд. Давида
 31 Сильвестра
1 Январь. 1952. Нов. Год.
 2 Стефана
 3 Георгії
 4 Григорія
 5 Симеона
6 Трех Царей
 7 Лукиана
 8 Аполлонія
 9 Юліана
 10 Вильгельма
 11 Гигінія
 12 Аркадія
13 1 по Епиф. Вероники

ЗАПИСКИ 14 листопада 1951 року

27 листопада 1951 року

ПОЖЕЛАНИЯ НА 1951 ГОД

Чорни хмари небо вкрыли,
Бліскавиці пролітають,
Громы світом потрясають,
Люде в страху мовъ застали.

А тут новий год приходить,
І як ся отдавна водит,
Треба дашто пожелати,
Своих, чужых привитати,
Людску журбу розогнати,
То никому не пошкодит.

Най же буде, як бывало,
Коли А-бомб зло не мало, —
Так на счастья с Новым Годом,
Штоб скріпленне добром згодом
С каждым крайом и народом
Братство всяди процвітало.

Люде войны не желают,
В войні зиску не глядают,
Зато треба ся єднati,
Фронт Народный будувати,
Врагов мира обуздати, —
Най до войны нас не пхают.

Кривды не мож перенести,
Но не маме жажды мести,
То най приде тата днина,
Коли наша Лемковина
В Польші стане як родина
И до любви буде вести.

А тут сами меже собом
С той нагоды, с Новым Годом,
Дружно руки си подайме,
До роботы всі ставайме,
Приятельство укріпляйме
Не особно, а с народом.

Може пройдут чорни хмари,
Засіяє світ сонечный,
И веселый и беспечный
Нам принесе мира дары.

20-літие Лемко-Союза в Америці

ПОЧАТКИ ЛЕМКОВСКОЇ НАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В США

Лемко-Союз получил свой организаційний чартер в штаті Огайо 1-го августа 1931 року. От того дня он стал членском корпорацием. В розумінні закона то значило, что Лемко-Союз стал правном особом и мог на свое организаційне имя принимати обязательства, набывать маєток и отвічати за свои акты, дійствуячи через законно выбраних урядників, як своих агентов.

Так сего 1951 року Лемко-Союз празднує 20-літие свого чarterованного организаційного существоования.

Но организаційна робота среди выходцев из Лемковщины для создания своей народной лемковской организації в Америці началась давніше.

При конці 1922 року в Нью Йорку начала выходить газета "Лемковщина", которую издавал Лемковский Комитет, основанный того же року тогдашним редактором "Правды" В. П. Гладиком. Отвічательным редактором "Лемковщины" был д-р С. Пыж, который тилько што приїхал из ста-

рого краю (из Праги). Газета выходила регулярно, два разы на місяц, и в коротком часі позыскала собі около 800 предплатников, так што уж могла утриматися о своих власных силах. При поддержкі газеты Лемковский Комитет собрал значны суммы на Русскую Бурсу в Горлицах и на другу помошь старому краю. Но в июні 1923 року д-р С. Пыж был выбраный редактором "Правды", органа запомогової организації Общества Русских Братств в Філадельфии, и должен был оставить роботу в редакции "Лемковщины". Газета выходила ище якийсь час, с перерывами, под редакциом В. П. Гладика.

При конці 1927 року в Нью Йорк переїхал из Канады Д. Вислоцкий (Ваньо Гунянка), которому Лемковский Комитет отдал оставшися фонды на возобновление издательской роботы, а также всі адресы старых предплатников "Лемковщины" и другы рекорды. Д. Вислоцкий начал выпускать с початку, на фонды Лемковского Комитета, місячный журнал "Лемко", а с 1 апреля 1928 року газету "Лемко" — два разы на місяц, которая печаталась в типографии

"Правды" в Філадельфии. Газета "Лемко" была официальным органом Лемковского Комитета.

Д. Вислоцкий взялся энергично до роботи. В первом номері газеты "Лемко", от 1 априля 1928, було поміщено слідуюче заявленіє редакції:

"Вмісто місячних книжечок "Лемко", Лемковский Комитет рішил іздавати газету два рази в місяць. Раз потому, що много читателей "Лемка" того требує, як тоже и Кливландське независиме братство приняло "Лемко" за свой братський орган с тым усло-вием, єсли книжечки заміниться газетом. Притом есть надежда, що и други наши независимы братства примут "Лемка" за свой орган. Лемковский Комитет про-сит наших діятелей піддержати "Лемка" и заняться сбором под-писки."

В том же номері "Лемка" было опубліковано возваніе Лемков- ского Комитета к независимым братствам и клубам, щоби они принимали газету "Лемко" за свой орган и оказвали єй під- держку. В том часі существоval в Гейзельтон, Пенн., перший отділ Лемковского Комитета, то редак- ція призывала організовати от- діли и по других місцевостях.

Но початки організаційної роботи були трудни. В 2-ом чи-слі "Лемка" от 15 априля 1928 ре-дактор Д. Вислоцкий объявил та-кий фінансовий отчет:

"Лемковский Комитет выпустил дві книжечки "Лемко" и первый номер газеты "Лемко". Тото всю коштує 468.93. На то пришло в редакцию предплаты и грошей

из продажи книжечок и газеты 302.64. Лемковский Комитет дал на издание 225.00, так всего полу-чено 527.64. Росход по изданию был 468.93 — осталося в редак- ції 57.71.

В виду браку средств газета "Лемко" скоротилася и в другой половині 1928 и ціль 1929 рок выходила лем раз на місяць. Разом с газетом "Правда" она про-водила енергичну кампанію по сбору жертв на судовий процесс за Руску Бурсу в Горлицах. Тота робота увінчалась успіхом, бо процес был выграный в найви-шої судової інстанції, и Гор-лицка бурса, незаконно захвачена польським адвокатом, была верне-на нашому народу и открыта для нашей школьной молодежи.

ПОЧАТОК ЛЕМКО-СОЮЗА

До 1 февраля 1929 року в газе-ті "Лемко" упоминалось лем за Лемковский Комитет. Но в номе-рі 2, от 1 февраля 1929 року, упоминается перший раз за Лем-ковский Союз. В том номері на першої страниці поміщена корре-спонденция Теодора Кохана из Винніпега, Ман. (Канада) о со-браний молодых лемковских еми-грантов в том місті. На собраний они рішили основати Лемковский Союз и предложили через газету та-кий проект:

"Если Лемковский Союз ро-пространится по цілой Канаді, и американські лемки пойдут нашими слідами, то нас буде велика сила. Тот Лемковский Союз дол-жен складатися из Рад — на при-мір, в Винніпегі Рада № 1, а коли буде несколько Рад, то тоты

Рады выберут головный Совет, который буде мати свою квар-тиру при Редакции, т. е. орга-ні того Союза, наприм., тепе-рішньої газеты "Лемко", бо Редакция есть всегда в связі с политичним світом. Кажда Рада буде мати свою кассу и буде об'являти свой стан кас-сы в своєму органі каждого місяца или квартально. Ділом Редакции буде смотріти за ро-стом Лемковского Союза. Мож-но бы и так, щоби головна касса была при головном Со-віті, но выясняются потребы, щоби касса была в отділь-ных Радах, а Редакция пові-домила бы членов, куда нуж-на помощь".

В корреспонденции Теодо-ра Кохана был поданый и ко-роткий начерк Устава Л. С.

Обовязки членов были так обри-сованы: "Каждый член обовязан-ный платити найменше \$2.00 в год, т. е. на подніску газеты \$1.00, а \$1.00 в народну кассу (газета выходила лем раз на місяць). А заможніші можуть платити и больше -- по их волі. Если напримір, было бы нас 10,000 чле-нов, и из того пошло бы \$10,000.00 на народний фонд в один год, то вже мы сможем поставить на ноги будь котру бурсу, ци тут ци в старом краю. А до того Союза сможе належати и найбідніший лемко и брати участь в народной роботі."

Зараз под корреспонденциом Т. Кохана было поміщено пись-мо Теодора Пейка из Пас, Ман., который, отвічаючи на письмо Т. Кохана, писал так:

Инициатор и Первый Гол. Предса-датель Лемко-Союза Теодор Кохан.

"А теперь Вам доношу, що ме-не то дуже обрадовало, що Вы старавесь основати Лемковский Союз. Нас гев есть пару хлонцев-лемков, то виштки с охотом при-ступят и дадут колекту.

"О того доляра, о котром вспо-минате, то я не хочу, жебы мні вертали, най останеся на фонд газеты, бо я дуже довольный, що наши братья в Америці не забывают о своєму родном краю. И я, што буде в моих силах, по-можу и не забуду, бо коли мы о себі забудеме, то наши вороги нас под свои ноги возмут. И за то мы лемки в Америці и Канаді мусиме держатися купы, жебы нашему краю, Лемковині, дати помошь.

"В старом краю тыж сегодня люде берутся до світа, и поль-ским и словацким панам под но-

ты ся не дают, то мы бы тяжко трішили, як бы мы им не помогли. И я Вас прошу не забывать о нас, коли той помощи буде треба. Мы лемки молоды, недавно в Канаду пришли, але охочи до життя, и о том краю из котрого мы того життя вынесли, николи не забудеме, бо коли бы сме забыли, то бы сме ся не могли назвати людьми и лемками. Береться до роботы скоро."

Редактор Д. Вислоцкий дуже обрадувался тым новостям из Канады и поддержал горячо в газеті проект Т. Кохана. В передовій статі он писал:

"Коротко, просто, по хлопски, але ясно. Каждому ясно. Тото коротке писемце Теодора Пейка додало охоты нашому краину, г-ну Кохану до роботы. Тото коротке, ясне писемце додало охоты нам. Оно додаєт охоты всім лемкам в Америці и Канаді. Оно показує им дорогу."

Газета "Лемко" печаталась тоды в типографии "Правды" в Філадельфии, так редактору "Лемка" было легко порозумітися с редактором "Правды" д-р С. Пижом. Проект Т. Кохана был зараз одобреный, и уж в самом том номері "Лемка" был обявленый тымчасовий гол. уряд Лемковского Союза в таком складі: Теодор Кохан — головный предсідатель, Д. Вислоцкий — секретарь, а д-р С. Пиж — касир. Каждый предсідатель новооснованной Рады входит в правление Л. Союза. Лемковский Комитет, як организация времenna, перестає существовати. Тота про-

грамма остається в силі до первой конвенции Л. С.

Письмо Т. Кохана и його программа Лемковского Союза была поміщена и в газеті "Правда". Кромі того, в номері "Правди" от 15 февраля 1929 р. была поміщена редакційна статья, в которой, меже іншым, было сказано слідующе: "Предложение Т. Кохана и вість об основании первого отділа Лемковского Союза в Канаді нашли восторженный отклик среди американских лемков, чому доказательством служат многочисленны письма, получаємы и нашом редакциом. Нам передают, што в цілом ряді міст подготовляється основание отділов Л. С. То буде самый правильный путь. Місцевы отділы, коли их буде больше, скличут конвенцию и там завершат свою организацию выбором центрального правления и принятием одного общого устава."

Зараз начали открыватися отділы Л. С., або як их на початках называли в газеті "Лемко" — Рады. Номер 1 получила Рада в Виннипегу, номер 2 — существовавший уж отділ Лемковского Комитета в Гейзельтон, номер 3 — новооснованный отділ в Детройт, номер 4 — отділ в Нью Йорку, номер 5 — в Акрон, О.

ОСНОВАННІЕ ОТДІЛА Л. С. Ч. 6 В КЛІВЛАНД, О.

Важну роль в дальншом розвитии Л. С. отограл отділ ч. 6, организований 24 марта 1929 року в Кливланді. В отділ вписалось зараз на початку 102 члены. О том организацийном собрании

в Кливланді была прислана в газету "Лемко" слідующа допись (поміщена в н-рі 5, от 1 мая 1929 р.):

"Сошлось у нас несколько лемков дня 24 марта на собрание и позвали прот. о. Іасона Капанадзе. Собрание началось молитвою "Царю Небесному", а послі молитви Г-н Михаил Баволяк перечитал из газеты "Лемко" воззвание Рады ч. 1 Лемковского Союза, чтобы организовать по всіх містах, где пребывают лемки, як в США так и Канаді, Лемковськы Рады и вступати в Лемковский Союз.

"Избрано президиу на час собрания: предсідателем Михаила Баволяка, секретарем Прокопия Русиника. Первый выступил с бесідом прот. Капанадзе и возвзвал лемков организоватися для защиты Лемковской Руси, которая розорвана на дві часті — одна часть под польським, а друга под чехословацким владініем, и обі державы не тилько не признают ніяких прав лемкам, а даже не признают их существования як русского народа. И потому задача Лемковского Союза спішити им на помощь для их культурной и экономичной, а через то и национальной защиты. Головна культурно-народна зашита то школа, и потому задача Л. С. дати Лемковщині школу.

"Одним из присутных было предложено, чтобы наш отділ окрестити іменем Прот. Ивана Наумовича, Просвітителя Галицкой Руси, што цілым собранием было принято. В правление нашого отділа избрано: г-на Миха-

ила Баволяка предсідателем, г-на Афтanasia Ардана кассиром, а г-на Прокопия Русиника секретарем. Протоіерея Капанадзе за його народну роботу избрано почетным предсідателем. Кромі того избрано двох организаторов, которыми были избраны іеромонах о. Н. Шамбура и И. Чичлик. И собрание не ошиблось, коли их избрало, бо коли на первом собрании вписалось всего 31 член, то на втором собрании, котре отбылось 14 апріля, наше общество взросло уж до 102 членов и собрано всего \$151.00. Грошы вложено в банк, пока нам не дадут знати, скілько и где выплати.

Кто буде слідующий за Кливландом? Такы лемковськы центры, як Пассайк, Юнкерс, Ембридж, Олифант, Мейфильд, Симпсон, Джермин, Філадельфия и много-много их!"

Отділ Л. С. ч. 6 в Кливланді стал найсильнішым отділом в новоначинающейся организациї. На початках записалося до отділа 102 члены, а за пару місяцев число членов того отділа вросло до 150. При конці 1929 року в том одном отділі было больше членов, як во всіх остальных "Радах" Л. С. Из приведенной выше корреспонденции легко можна догадатися, яка была причина такого початкового успіха кливландского отdіла. Настоятель великого православного прихода поддержал роботу организаторов и сам записался за члена, то прихожане пошли за ним. Скоро потом тот самый протоіерей выступил против Л. С. и пробовал

Редактор газ. "Лемко" и Організатор Лемко-Союза Дмитрий Вислоцкий.

убити отділ. Он оттяг велику частину початкових членів, но другі осталися і продолжали роботу независимо від священиків.

По других місцевостях організація отділів ішла слабо. І одні, які були організовані независимо від священиків, числилися по парунацєт або по пару-десять членів. В самій Філадельфії, не взираючи на цей факт, що там поміцялась редакція "Лемка" і редакція "Правди", котра в тих часах подпорувала роботу по створенню лемковської організації, отділ Л. С. ч. 8 було дуже тяжко заложити. Коли нарешті отділ був створений 8 червня 1929 р., то до нього записалось зaledво 10 членів, в тому числі редактор "Лемка" Д. Вислоцкий, редактор "Правди" д-р С.

Пыж, фінансовий секретар ОРБ И. Кучка, контролер ОРБ С. Німец. Остальні члени були: Ф. Фалатович, А. Копина, И. Волк, И. Бега, И. Цап і Л. Крупняк.

Всю організаційну роботу взял на себе редактор "Лемка". Він розіїждал по лемковським колоніям і устроював лекції. До кінця 1929 року удалось довести число отdілів до 12. Но меже тими отdілами були таки слабі отdіли в майнірських околицях Пенсильванії, як в Маунт Кармел, в Меріон Гайтс, Куллмонт, в Сейнт Клер, які ніколи на початках, ні потім не проявили замітної діяльності. Як тільки місцевий священик виступив проти Л. С., то і тоді члени, які дали записатися на лекції редактора "Лемка", отскочили від організації. Таки велики лемковські колонії в околиці Нью Йорка, як Пассайк, Юнкерс, Елизабет, Стамфорд, Ансонія, які потім отограли велику роль в будові Л. С., тоді нічого не рушилися. Головна сила Л. С. знаходилася в Кливленді, де у ж літом 1929 року отdіл устроїв дуже успішний пикник на підтримку газети і організаційної роботи. І в Кливленді було в тих часах найбільше предплатників газети "Лемко" (около 60).

В виду такого положення діл редактор "Лемка" Д. Вислоцкий рішив перенести редакцію из Філадельфії до Кливленду, Огайо. От 1 січня 1930 року "Лемко"

Стефан Шкимба, іздатель лемковских рекордов.

начал виходити в Кливленді, як орган Л. С. Газета виходила тепер раз на тиждень.

ЛЕМКОВСКИ РЕКОРДЫ И ФИЛЬМ "ЛЕМКОВСКЕ ВЕСІЛЯ"

Много до оживлення організаційного руху серед лемковської еміграції в США причинилися в тих часах Стефан Шкимба в Брукліні, родом із села Воловець, повіт Горлицький, і Михаїл Дужий в Кліфтон, Н. Дж., родом із Перегримки, повіт Ясло. Стефан Шкимба уж давніше випустив рекорди лемковських співанок і "Лемковского Весіля", а потім разом з М. Дужим, талантливим механіком і фотографом, приготували фільм "Лемковске Весіля". Стефан Шкимба такоже начальник Лемковської радіо-программи. То возвуждало у старшої лемков-

Михаїл Дужий, іздатель фильма "Лемковске Весіля".

скої еміграції в околиці Нью Йорка інтерес к своїм народним лемковським справам і підготовило ґрунт для організації отdілів Лемковського Союза в штатах Нью Йорк, Нью Джерзі і Коннектикут, які в скором часі стали головною опорою Л. С. Сам Д. Вислоцкий видал своїм коштом Mapu Lemkovshchiny, котра так само причинила відчутну відмінну емігрантів до родинному краю.

Протягом 1930 року було організовано 7 нових отdілів: ч. 13 в Стемфорд, Конн., ч. 14 в Гері, Інд., ч. 15 в Воррен, Огайо, ч. 16 в Кліфтон, Н. Дж., ч. 17 в Конемау, Па., ч. 18 в Джерзі Сіті, Н. Дж., і ч. 19 в Геркімер. Так само в 1930 року було організовано в Кливленді перший женський отdіл Л. С.

I ГОЛ. СІЗД Л. С. В КЛИВЛАНДІ

Організацію тих отділів було підготовлено созив первого головного съїзда, котрий отбылся в г. Кливланді 22-го февраля 1931 року. Объявленіе о созыві съїзда подпісали члены тымчасового правления: Федор Кохан — предсідатель, д-р С. Пыж — кассир и Дмитрий Вислоцкий — секретарь. Они предложили слідуючу програму съїзда: 1) Отчет тымчасового правления Л. С.; 2) Обсуждение Статута и Чартера; 3) Желізний Фонд; 4) Газета; 5) Ясне определение лемков а) к Совітській Росії и б) к українському самостійництву; 6) Організаційни вопросы; 7) Выбор правления.

Предсідателем на съїзді був д-р Александр Телех, из Акрон, Огайо, містопредсідателем — Іван Гальчак, из той же місцевости, а секретарями — Мих. Бессидняк, из Канама, Па., и Юлиян Федак, из Кливланд, Огайо.

Подробного протокола с того первого головного съїзда не было опубліковано в газеті "Лемко". В газеті були поміщені лемурівкови замітки редактора. На съїзді було присутніх 58 делегатов и гостей. Статута організація ішне не мала, то на съїзд приглашались всі, кто интересувался народним ділом. Перед съїздом в газеті "Лемко" було поміщено таке возвзвание: "Съїзд делегатов Л. С. и всіх русскихъ людей, которым лежит на сердці народна организация карпаторусского народа, отбудется в неділю, 22 февраля 1931". Значит, кто

приїхал, то считался делегатом. Приїхали переважно наши передовы люде из Огайо, Піттсбуршны и Детройта. Ньюйоркска околица не была представлена. Первый съїзд оперался головно на Кливланді и Акроні, где в тых часах были найживішы отділы Л. С. Из тых двох отділов был выбраный переважно первый уряд Л. С. До гол. уряду вошли: Мих. Баволяк — предсідатель, Д-р. С. Пыж — містопредс. Д-р. А. Телех — секретарь, Юлиян Федак — кассир, Стефан Ткач — фин. секр. Іван Гальчак — гол. организатор, Д. Вислоцкий — редактор.

На съїзді был прочитаний и одобреный первый статут організаціи. Новому правлению съїзд припоручил постаратися о чартер для Л. С. в штаті Огайо. Так на основі рішення первого съїзда три головни урядники в Кливланді: предсідатель Михаїл Баволяк, кассир Юлиян Федак и ф. секретарь Стефан Ткач — внесли прошне и получили чартер. В чартері сказано, что цили, для яких корпорация была основана, суть слідуюши:

The purpose of this organization shall be to promote benevolence, education, economies and polities.

КОНТЕСТ НА "МИСС ЛЕМКО"

Послі первого съїзда рушилася організаційна робота в цілой Ньюйоркской околиці. В часі ст 1-го до 2-го съїзда центр організаційной роботы пересунулся из Огайо к Нью Йорку. В самом Огайо робота для организации ослабла, бо меже руководящими

членами Акронского отділа и редактором "Лемка" возникли личны непорозуміння. Головный секретарь Л. С. д-р А. Телех подал резигнацию с уряду и выступили против организации. Через то отділ в Акрон майже прекратил свое существование. Но то уж не пошкодило Л. Союзу, бо в Ньюйоркской околиці открывались новы отділы, в которых робота розвивалась дуже успішно. За старанием Стефана Шкимбы из Бруклина и Стефана Герениака из Джерзи Сити был устроєний в Джерзи Сити "Бюти контест" для выбора Лемковской красавицы, або "Мисс Лемко". Наскилько организаторам того предприятия удалось заинтересовать широку публику тым ділом, видно из того, что для участия в "контесті" пригласилось 86 молодых дівчат лемковского роду. Контест состоялся 14 января 1933 року. Титул "Мисс Лемко" был признаный дівчині Марии Костик, из Стюартсвілл, Н. Дж.

II ГОЛОВНИЙ СІЗД Л. С. В ПІТТСБУРГ, ПА.

2-й головний съїзд Л. С. отбылся в Піттсбургу 11—13 февраля 1933 року. Коли первый съїзд закончил свою роботу в один день, то Піттсбургский съїзд продолжался уж три дни.

В Піттсбургском съїзді принимили участие лем делегаты, выбраны отділами згодно с Уставом организации, и головны урядники. Всіх делегатов было 24, в том числі 14 из околиц Нью Йорка, 5 из самого Кливланда и 5 из Піттсбуршны. Так totы

Михаїл Баволяк — 2-ий Пред-
сідатель Лемко-Союза.

цифры говорят ясно, где находилась теперь головна сила Л. С.

Съїзд в Піттсбургу рішил перебрати газету и типографию на организацию, а редактору и другим роботникам платити місячну платину. До того часу газета "Лемко", хоц и была органом Л. С., но законно належала до редактора. Так само машини в типографии был набыты редактором при финансовой поддержкі поодиноких членов в Кливланді, котры дали жертву и пожичку. Съїзд постановил, что организация перебере то на себе, а редактору и кливландским членам верне пожички, які они мали на машинах в типографии.

Съїзд в Піттсбургу мал важне значение для укріпления Л. С. Послі съїзда редактор Д. Вислоцкий охарактеризовал роботу, проведенну в Піттсбургу так: "To был историчный Лемковский Съїзд, от которого фактично по-

чалася наша народна організація, бо уж не єдиниць, а організація поведе дальшу народну роботу. Єдиницы будуть сполищтям волю організації."

І состав нового головного правлення, выбранного в Піттсбургу, показал, як пересунулся центр організації:

Предсідатель Ярослав Кобан, Кліфтон, Н. Дж.; Містопредсідатель Стефан Геренчак, Джерзи Сіти, Н. Дж.; Секретарь д-р С. Пиж, Філадельфія, Па.; Кассир Юліян Федак, Клівленд; Мен. А. Цисляк, Стемфорд, Конн.; Редактор Д. Вислоцкий, Клівленд; Організатор Дмитрий Семанцьо, Сингек, Н. Дж.; Замістители членов гол. правлення — Іван Ма-лютич, Юнкерс, Н. Й., и Йос. Ванига, Ансонія, Конн.

До головного правлення по раз перший були вибраны и женищни: Варвара Крестинич (Клівленд) — містопредсідателька и Анна Венгрин (Клівленд) — ор-ганизаторка.

Піттсбургский съїзд були силь-ний духом, но матеріально орга-нізація була іще слаба. Число предплатників газети було все іще мале. Из доклада редактора на съїзді приведеме тут таки ци-фри:

Із предплати и объявлений от 1 января 1931 до 1 января 1932 2,694.68
от 1 янв. 1932 до 1 янв. 1933 2,695.08

Єсли взяти под увагу, что пред-плата на газету була в том часі \$2.00 рочно, и что в повисших суммах включений и доход из объявлений, то видиме, что пред-

платників було не много боль-ше, як 1000, в обох роках. Но притом не треба забывать, што то були роки найострішого економічного кризиса в Америці, и многим нашим людям було труdnо и о тоты два долари на рок.

БЫСТРЫЙ РОСТ Л. С. ПОСЛЕ II СЪІЗДА

Найбóльший рост Лемко-Союз показал в часі от II до III головного съїзда. То лем рок и три мі-сяци часу було меже II съїздом в Піттсбургу и III съїздом в Юн-керс, Н. Й. (от февраля 1933 до мая 1934), но за tot час органи-зация в самом членстві выросла большие як вдвое. Коли на съїзді в Піттсбургу були лем 24 делегаты, то на III съїзд в Юнкерс прибыли 52 делегаты, окрем головних урядников. Но не лем в числі членов выросла организа-ция за tot час. Она взяла большие прогрессивный курс, або як то-гdi говорили — пошла большие "наліво". Через то гдеяки стары патриоты консервативного духа отошли от организації, а скоро послі III съїзда начали открыту пропаганду против Л. С., но на их місце организация достала много новых членов и читателей и стала направду массовом на-родном организацію.

В сентябрі 1933 року редактор "Правды" в Філадельфии, Па., д-р С. Пиж були примушений остави-ти роботу в редакции той газети, так он, як гол. секретарь Л. С., получил возможность працювати больше для організації. Он роз'їжал по отділам Л. С. и по-

місцевостям, где ище не было отділов, читал лекции и писал постоянно до газеты "Лемко". В самом Обществі Русских Братств розгорілася борбба, бо велика часть членов не бы-ла задоволена напрямом газе-ты "Правда" при новом редак-торі. Так тоты члены оберну-лися к Лемко-Союзу и начали поддержувати його роботу.

О том, яка была ситуация в Л. С. до II съїзда в Піттсбур-гі, и які зміни пришли в часі от II до III съїзда, писал ре-дактор "Лемка" Д. Вислоцкий в предсъїзовов номері газе-ты, от 10 мая 1934 року так:

"Лемко-Союз почал факти-чно существовать, як организа-ция культурно-просвітительна, от февраля 1931 року — по-слі I съїзда, который вы-брал головне правление и препоручил йому постаратися о чартер для организації, што и было зроблено. Но организація була совсім без средств. Отділы, які були, то существовали боль-ше на папері. Найважнійше оруд-ие организації — газета була оставлена на голові редактора. Мало членов вірило іще в успіх такої не "посмертной" организа-ции..."

"Тоты два роки от Клівленд-ского до Піттсбургского съїзда були роками критичными. Но урядникам организацію, а редак-тору газету удалось допровадити до Піттсбургского съїзда в фев-ралі 1933. Тот съїзд показал, што организація росне. Но все-таки и на том съїзді не было певности, ци она уж сильна в на-

Ярослав Кобан — 3-ий Предсідатель Л. С., вибраний на II гол. съїзді в Піттсбургі, Па.

роді настилько, штоби перебрати типографию и газету на свою власность и сама вести.

"От II до III съїзда наша орга-нізація взросла в моральну силу и членство о цілу половину. До-пись в прошлом номері из Філа-дельфии свідчить, что Філадель-фія дала добрий початок для наших колоній в Пенсильвании, и всі они должны идти слідами Філадельфии."

В той додиси из Філадельфии, на которую откликувалася редакция, говорилось не тилько о рості от-діла, но и о потребі больше про-грессивной роботи и больше про-грессивной программи в Л. С. Додиси написал гол. секретарь Л. С. д-р С. Пиж. Меже іншым, в додиси говорилось так:

“Свою популярность наш отділ позыскал собі своїм робочом прогресивном програмом и борьбом за освобождение наших лемков от вікового ярма темноты и вызыску всякими паразитами. Філадельфійский отділ має товарищеску связь с русскими робочими (выходцами из России), котры стоят в отділах РНОВ, и робочими выходцами из В. Галичини, котры стоят в украинской рабочой организации. Разом с ними наши члены выступали на торжествах в честь признания Савітского Союза Америком и на других собраниях и предприятиях, где ходило о защите интересов американских трудящихся масс и о защите Савітского Союза от нападов со стороны своих білогвардейцев и чужых империалистов.”

Усніх III съїзда удивил всіх. В слідуючом номері “Лемка” послі того съїзда редактор в передової статі написал: “Съїзд перешол с таким єдинодушием и порядком, якого, здаєся, на ниняких наших карпаторусских конвенциях до того часу не было... Словом, наш III Лемковский Съїзд выпал так успішно, что найбольшы оптимисты того не ожидали.”

На том съїзді по раз первый было устроєне предпрыятие в честь делегатов, котре выпало надзвычай успішно. Так само по раз первый были приготовлены и приняты на съїзді резолюции, в которых выражена точка зріння делегатов на ріжны проблемы течущого момента. Интересно ныні привести тут головну часть первой резолюции того съїзда о “на-

ционально-культурной и национально-политичной программі” Л. С.

“Исторично и культурно лемки были связаны с русским Востоком, и народны массы Лемковщины всегда ориентувалися на Восток и стремились к сближению с русским народом. К тому сближению с Востоком они стремятся еще больше ныні, коли там в результаті великой большевицкой революции устранино всякий национальный и социальный гнет и майже завершена робота по створению безкляссового общества. Но подобно як украинцы и белоруссы стараются ныні развивати свой народный язык и свою национальну культуру, чтобы таким способом легче просвітити и подняти культурно свои народны массы, то так и лемки хотят развивати свою народну лемковскую бесіду и послуговатися нею для культурного поднятия лемковских народных масс.

“Съїзд хоче звернути увагу членов Л. С. и всіх лемковских робочих в Америці на злостны напады на ту нашу национально-культурну программу с разных сторон. С одной стороны нападают на ту программу всякы стары карпаторусски лидеры, котры повторяли все народу фразы о единстві русского народа, но не робилиничого реального для просвіщенія наших народных масс. Они теперь кричат, что лемки отділяются от Руси и не хотят быти больше русскими. С другой стороны атакуют т. н. “лемковский сепаратизм” украински националистични лидеры всіх мастей. Можна встріти-

ти даже українских робочих лидеров, котры доказывают, что развитие лемковской национально-культурной жизни с лемковским языком и об'єднаніе лемковских трудящихся масс в своей лемковской организации означає ослабление революційного руху в Польші. Но если развитие українского языка, белорусского, литовского и др. не означає ослаблення революційного руху, а тилько усиление його, то ніт смысла выступати с подобными аргументами против лемков. Если бы той самой логики в национальном вопросі держались напримір, в СССР, то могли бы говорити с таким самым правом, что развитие українской национально-культурной жизни означає ослабление революційного руху в СССР. В дійствительности, однако, т. н. “лемківська окремішність”, если и означає ослабление чого-нибудь, то тилько ослабление українско-го шовинистичного национализма в Галичині, ориентующогося ныні на Германию и другы капиталистични державы Западной Европы.”

Предсідателем организации был выбраный Макарий Геряк, из Стемфорд, Конн., а містопредсідательком Мария Похна, из Клиффон, Н. Дж. Остальны урядники остались тоты самы. Съїзд рішил также, чтобы головный секретарь д-р С. Пыж перешол на постянну роботу до редакции “Лемка”.

Макарий Геряк — 4-й Предсідатель Лемко-Союза.

ОБ'ЄДИНЕННИЙ ПОХОД ДУХОВЕНСТВА И ЗАПОМОГОВЫХ “ПАТРИОТОВ” ПРОТИВ Л. С.

IV головный съїзд Л. С. открылся в г. Олифанті, Па., 30 мая 1935 року и продолжался три дни. За tot рок от III до IV съїзда Л. С. выдержал шалены атакы со стороны русского и карпаторусского православного духовенства и со стороны старых “патриотов” запомоговых организаций. Быстрый рост Л. С. и його прогресивна программа, принятая на III съїзді, розрушали гніздо старых и молодых паразитов, церковных и запомоговых, котры на отсталости и доброті лемковской еміграции устроили собі легке житье. Доки организация была слаба, и газета ёй занималась справами етимологии и фонетики, доки лем-

осмівала в карикатурах и вершах отдельных запомоговых и духовных лидеров, то тоты люде не звертали на то великой уваги. Правда, отдельны священники протестовали на своих приходах, што газета "Лемко" выступат "против церкви", но сами тому дуже не вірили, и организованной кампании против Л. С. не было. Но тепер, як Л. С. взял ясну робочу линию и начал ширити идею сотрудництва робочих-лемков с другими прогрессивными робочими организациями, то всі тоты патриоты легкой наживы на темноті нашого народа заворушились и подняли разом борьбу против Лемко-Союза. Одни в своих газетах, а други на проповідях в церкви начали страшити людей, што всіх членов Л. С. американські власти будуть депортувати из Америки, бо Л. С. пристал к "коммунистам". В своїй пропаганді они выкористували особено слідующі три факти: 1) што Лемко-Союз послал привітственну телеграмму М. Литвинову по случаю його приїзда в Вашингтон для переговоров о возобновлении дипломатичных отношений меже Соєдиненими Штатами и Советским Союзом, 2) што послал делегацию к советскому амбасадору Троцкому в Вашингтоні по ділу открытия еміграции для надвишки населення Лемковщины в Советский Союз и 3) што на III съїзді в Юнкерс Л. С. рішил стати членом американского Общества друзей Советского Союза.

Діялись просто неимовірни річи. Священники по церквах про-

ктинали газету "Лемко" и закликали людей, чтобы не брали туту газету до рук. На членов Л. С. и читателей "Лемка" доносили компаніям, што позбавити людей роботи. То діялось головно по майнерских місцевостях в Пенисильвани.

Не можна сказать, что тоты дики напады на Л. С. не шкодили организации. Много было отстрашено от организации, а други были так застращены, что организовать новы отдельы приходилось все трудніше. Но тоты, што остались, загартувались лучше, научились роспознавати своих ворогов и стали больше сознательными членами. Они взялись лучше до работы, прибавали новых членов и читателей. Завдяки тому организация значно окріпла, а головно возросло число предплатников. Коли за 1933 рок из предплаты на газету пришло лем \$2,333.58, то за рок от III до IV съїзда (от мая 1934 до мая 1935) пришло уж \$3,585.63. То значит, что число предплатников доходило уж до 2,000.

При конці 1934 року редактор "Лемка" Д. Вислоцкий совершил поїздку до Советского Союза. Вернувшись из той поїздки, он устроил лекции во многих місцевостях. Лекции были на тему "Стара и Нова Россия". В своих лекциях он росповіл народу о новом житю и прогрессі в Советском Союзі и тым причинился много до розбиття клевет о новом житю в России, які ширили меже нашим народом попы и запомоговы редакторы.

На IV съїзді в Олифанті было

всіх делегатов, разом с гол. урядникам, 65. Съїзд рішил перенести издание газеты и канцелярию Л. С. из Кливланду до Нью Йорку и выдавать газету два разы на тыждень. Так от 1 января 1946 року газета "Лемко" начала выходить в Нью Йорку два разы на тыждень.

Интерес к частішому выходу газеты был так живий среди читателей "Лемка", што протягом 1935 року на призыв предсідателя М. Геряка было собрано специальногго фонда "Лемко" — два разы в неділю" поверх \$3,000.00. Тота сумма была собрана окрем звичайних жертв на Прес-Фонд "Лемко".

На съїзді в Олифанті головным предсідателем Л. С. был выбраный Георгий Шуфлат из Валлінгтон, Н. Дж. И слідующий гол. съїзд назначено до Пассайку, Н. Дж. — знаного центра нашей еміграции.

В головный съїзд отбылся в Пассайку, Н. Дж., 3-4 сентября 1936 р. Делегатов от отдельов и округов было 58, а разом с членами гол. правления и контрольной комисии — 67.

Съїзд посвятил много уваги справі помощи старому краю и справі организации нашей молодежи в Америці.

Съїзд признаил финансовые средства и выбрал людей, которые должны были заняться организацией молодечых отдельов. Было решено выдавать специальный журнал на английском языку для

Георгий Шуфлат—5-й Предсідатель Лемко-Союза.

молодых членов и постановлено, што если при Л. С. буде организовано по крайней мірі 10 отдельов молодежи, то буде скликаний специальногго съїзд молодечой организации для выбора гол. урядников и приготовления планов дальнійшої роботи.

Журнал для молодежи начал выходить скоро послі съїзда, а при концу 1936 року отбылся в Нью Йорку съїзд нашей лемковской молодежи при участии 17 делегатов из слідуючих місцевостей: Кливланд, Акрон, Ансонии, Нью Йорк, Бруклин, Пассайк, Юнкерс, Сингек и Елизабет. На том I съїзді молодежи был выбраный уряд для молодечой секции Л. С. и были выброблены планы дальшої роботы среди молодежи. Но тоты планы не удалось выполнити.

Што до старого краю съезд рішил помагати той культурно-просвітительной и народно-господарской роботі, яка розвивалася на Лемковщині и Пряшевщині, а с другої сторони подпорувати акцію за открытие еміграции для малоземельних и безземельных селян из перенаселеної Лемковщины на свободны земли заграницом, особенно в Сovieцкий Союз.

Гол. уряд был перебраный в старом составі.

Зараз послі Пассайского гол. съезда отбылся в Нью Йорку великий Народный Конгресс лемков, карпатороссов и украинцев для укріплення Єдиного Народного Фронта против фашизма, в котром от карпатороссов головну роль грав Лемко-Союз.

БУДОВА СВОГО НАРОДНОГО ДОМА — КАРПАТОРУССКОГО АМ. ЦЕНТРА

VI гол. съезд Л. С. отбылся в Нью Йорку 3-5 сентября 1937 року. Делегатов от отділов и округов было 60, а разом с членами гол. правления и контрольной комиссии — 69.

Ньюйоркский съезд принял рішеніе о будові Карпаторусського Американського Центра в Юнкерс, Н. Й., и призвал всіх членов складати жертви и давати пожички на туто Народну Будову.

Предсідатель и други головни урядники остались тоты самы.

VII головный съезд Л. С. отбылся 27-29 октября 1938 року в своїй Народной Будові — в Карпаторусском Американском Центрі в Юнкерс. Будова была

уж под дахом, но в середині ище не была выкончена.

Час от VI до VII головного съезда прошол под знаком борьбы за туто Народну Будову. Головна увага была звернена на сбор фондов. Зараз послі VI съезда в Нью Йорку была объявлена кампания для сбора жертв и пожичок. Кампания проводилась с великим натиском со стороны редакции "Лемка" и головных урядников. За 12 місяців — до VII съезда удалось собрати \$30,000.00, в том жертв на \$10,000.00 и пожичок на \$20,000.00, а было уж обрахувано, што вся будова с полним выкончением в середині буде коштувати понад \$70,000.00.

Первый головный съезд в своїом Народном Домі и предприятие на законченіе съезда прошли с великим успіхом. Всіх воодушевляло сознание того, что находятся в своем власном домі.

Всіх делегатов разом с членами гол. правления было 70. В тото число включены и делегаты канадских отділов Л. С. По числу делегатов то был найбóльший съезд Л. С.

Головный уряд остался надальше тот самий.

Послі законченія засіданій съезда отбылись в субботу вечером и в неділю грандиозны народны предприятия. В субботу был законченый Контест на Карпаторуску Газдиню. А в неділю был устроеный величавый концерт. Тоты два предприятия принесли Карпаторусскому Центру \$2,000.00 чистого доходу. Так само собрано на тых предприятиях около \$3,000.00 пожичок и член-

ских взносов на свою Народну Будову.

В контесті на Карпаторусску Газдиню собрала найбольше жертв Харитина Попивчак, из Карнеги, и она была объявлена на Головном Газдином К. Р. А. Центра.

Лемко-Союз в тых часах разом с другими карпаторусскими организациями выступал в обороні Чехословакии и нашого родного краю перед фашистскими агрессорами. В момент VII съезда Л. С. Чехословакия была уж предана западными демократиями в Мюнхені и подчинена Гитлеру. Польша и Мадьярия торговались о роздлії Подкарпатской Руси и Словакии где были проголошены "автономны штаты", под руководством місцевых мадьяронов и фашистов, готовых продатися Гитлеру и мадьярским панам.

Л. С. принял участие в великом народном карпаторусском вічу в Нью Йорку 9 октября 1938 року, на котром был организований Карпаторусский Народный Комитет. Вслід за тым при поддержкі Л. С. Карпаторусский Народный Комитет созвал цілый ряд массовых віч, на которых принимались резолюции в обороні свободы и самоопреділення карпаторусского народа в Подкарпатской Руси, на Пряшевщині и на Лемковщині, под Польшом. Лемко-Союз разом с Карпаторусским Народным Комитетом домагался, штобы всі три части карпаторусской территории — Подкарпатска Русь, Пряшевщина и

Антоний Цисляк — долголітній
Менажер Типографії Л. С.

Лемковщина были объединены в одну автономну Карнатскую Русь.

В 1938 року было закончено формование Карпаторусской Секціи МРО — карпаторусской робочої запомогової организации в США.

Скоро послі перенесения головной канцелярии Л. С. и редакции газеты "Лемко" из Кливланда до Нью Йорка правление Л. С. начало переговоры с Генеральным Секретарем Международного Робочого Ордена о создании отдельной карпаторусской секции при той робочої запомогової организации. Правление Л. С. згодилося покрыти часть росходов тымчасового организатора секции. Робота по организации первых отділов для будущої Карпаторусской Секции началась при Русской Секции в 1936 року.

ВОЙНА В ЕВРОПІ

VIII головний съїзд був назначений попереднім съїздом на май 1940 року. Но в виду воєнних подій в Європі, в виду розвалу Польщі та освобождения союзниками В. Галичини по ріку Сян в вересні 1939 року, гол. правління Л. С. рішило, що съїзд треба скликати скоріше. Тота справа була дана на голосування відділам, і огромним большинством членів було рішено приспівити съїзд.

Так VIII гол. съїзд Л. С. був скликаний на 29 грудня 1939 року — до Карпаторусського Центру в Юнкерс. На тот час і редакція газети "Лемко" находилась уж в Карпаторусському Центрі, куди була переведена из Нью Йорка в липні 1939 року. Народна Будова К. Центра була уж закінчена, приведена до порядку і готова приняти наших гостей з цілої Америки.

Делегатів на VIII гол. съїзді було менше, як на трьох попередніх — разом з головними урядниками та окружними організаторами — 61. Делегатів було менше, бо то був час, коли в Америці велася бурна кампанія против Советського Союза, то деякі відділи боялись прислати делегатів. При конці 1939 року відношення меже Америкою та Советським Союзом були майже таки, як і тепер, при конці 1950 року. Американські офіційні круги з Президентом Рузельвітом на чолі та вся преса осуждали різко Советський Союз за пакт о неагресії з гітлерівським Германієм, за

"розділ" Польщі та за війну з Фінляндією.

Інтересно привести тут, що писала по поводу тогдашньої антисовітської пропаганди газета "Лемко" в первому послісъїздовому номері (от 9 січня 1940):

"По своїй лживості, безстыду та бредової істерії теперішня антисовітська пропаганда перевищувала даже то, що писалось і говорилось проти СРСР в 1918-1920 роках. Старий страх Європи перед сильном Росієм та нова ненависть западно-европейського міщенства та капіталістів всіх країн к большевизму тепер злились разом, і ми являємося свідками безпримірного в історії прояву масового шалу, сконцентрованого против однієї ідеї та одного народу. То отразилося до невной міри та на нашому 8-ому съїзді. Значительна частина нашої карпаторуської еміграції, котра іще недавно з восхитом привітсовала освободительний поход союзників в розгромлену Польщу та посылала телеграмми в Москву з прошуком о присоєдненні Карпатської Русі до Советському Союзу, тепер стратилася в той озлобленій антисовітської пропаганді. Одни повірили тому, що пишеться нині в газетах против Советського Союза, і рішили, що від Советського Союза не можна ждати ніякої допомоги для Карпатської Русі. Други настриглися того, що нині і американське правління веде антисовітську політику, і притихли, щоб не стягнути на себе підозріння американських властей. Через toty

причини глякотри отдалі Л. С. та інші організації не прислали своїх представителів на съїзд."

Съїзд в своїх резолюціях висказав радість по поводу освобождения Восточної Галичини та присоєднення її обратно до України. В резолюції було сказано, що і послід освобождения Восточної Галичини за пределами Української Держави остаються значительні "обломки руської етнографічної території в Карпатах, а именно: Лемковщина на сіверних схилах Карпат за Сяном та всі руські землі за Карпатами, тобто Подкарпатська Русь, захваченна мадьярами, та Пришевщина, приключена до Словакії". Съїзд домагався, щоб та територія руського народа була воссоединена з Советським Союзом.

Съїзд рішил соєдинити газету "Лемко" з газетою "Карпатська Русь", яка почала виходити в Нью Йорку як орган Карпаторуського Народного Комітета, та видавати об'єдинену газету під назвою "Карпатська Русь", щоб тим підкреслити єдноту карпаторуської еміграції в борбі за освобождение родного краю.

Так само съїзд вибрал делегацію до старого краю: Д. Вислоцького та Г. Шуфлата. Справа посылки делегації до старого краю була головною на VIII съїзді, і головно для той справи приспішено созив съїзда. При обговоренні справи делегації було установлено, що один з редакторів має поїхати до старого краю, а другий остатиця і видавати га-

Іван Головач — 6-ий Предсідатель Лемко-Союза.

зету. Д. Вислоцький представляв, що краще йому поїхати з делегацією, бо він не має американського громадянства, та в таких часах, які були тоді, йому було б відносно складно залишитися відповідальним редактором, тим більше що комісія Конгреса під предсідальством конгрессмена Дайса усилювала нагонку в прогресивних організаціях на всіх передових членів-неграждан. Но по той самий причині вишла складність у Д. Вислоцького і з отриманням паспорта для поїздки до старого краю. Польща була розбиті, то він не мог і не хотів старатися з польським паспортом для поїздки в Советський Союз, а іншого паспорта отримати не вдалось. Ввиду того делегація не могла виїхати в тих часах до старого краю.

На VIII гол. съїзді уряд був

змінений. До гол. уряду вошли: Іван Головач — предсідатель, Анастасія Глюз містопредс., Василій Вархоляк — кассир, Ярослав Кобан — секретарь, д-р С. Пыж — редактор. Антоній Цисляк остался надальше менежером.

IX гол. съїзд Л. С. отбувся в Карпаторусському Центрі в Юнкерс, Н. Й., 30 і 31 мая 1941 року. На том съїзді установлено Центральний Комитет організації из 15 членов, и йому поручено головне руковоєство в часі от одного головного съїзда до другого. Головне правління осталось, як и давніше, причом члены гол. правління вошли в Ц. К. Головне правління було избрано в прежньем составі.

О три тиждни послі закрития того гол. съїзда Л. С. началася германско-совітска война. 22 июня Гитлер кинул всі свои силы на Совітский Союз. Отношение Америки к Совітскому Союзу змінилось в одной хвилі. На Гитлера тогди смотріли всі американцы як на страшного непобільного тирана, которому никто в Европі не може опертися. Америка готовилась к обороні на тот час, як Гитлер покорит весь остальний світ и заатакує саму Америку. Для того в интересах Америки было, чтобы Россия подержалась як можна найдольше и ослабила трохи германскую военную силу. В Америці начали говорити, что

чым больше німцев перебают русские войска, тым менше останеться німцев для атаки на Америку. То значило, что русски воюют за Америку. Так в Америці росли

все більше симпатии к Совітському Союзу и русскому народу. Американське правительство заявило публично о своїй готовності помагати Совітському Союзу грошами и всечими матеріалами.

В Лемко-Союзі было скликане перве засіданье новоизбранного Центрального Комитета організації на 10 августи 1941 року. На том засіданні Ц. К. Лемко-Союза обявил кампанию сбора жертв в пользу Общества Красного Креста Совітского Союза и призвал всіх карпаторусских емігрантов "выявити ділом свою со-лідарность с русским народом и героичном Красном Арміон".

С того засідання Ц. К. была послана слідующа телеграмма совітському амбасадору в Вашингтоні К. Уманському:

The Central Committee of the Lemko Association of USA and Canada meeting August 10, 1941, at Carpatho-Russian American Center in Yonkers, N. Y., by unanimously adopted resolution expressed admiration for the heroic Red Army and the whole Soviet people who by their self-sacrificing struggle against invading Hitlerite hordes are not only defending freedom and independence of the Soviet Union but also saving Carpatho-Russians and other Slav peoples from brutal Fascist oppression.

In the name of 400,000 Carpatho-Russian immigrants of the USA and Canada we together with all progressive American organizations pledge full support in this struggle

to liberate all mankind from the nightmare of Fascist domination.

John Holovach, Pres.
Yaroslav Koban, Secr.

На ту телеграмму совітський амбасадор прислали на имя Предсідателя Л. С. слідующий отвіт:

18 Августа 1941 г.
Дорогой Гражданин Головач:

Прошу передать мою сердечную благодарность Карпато-Руссам Америки и Канады за их теплые чувства к Родине и единство с великим Русским народом в его жестокой борьбе против предательски вторгшихся фашистских орд.

Несмотря на то, что противник силен — нет никакого сомнения в нашей победе над гитлеризмом.

Народы Советского Союза поднялись на отечественную войну. Враг будет выброшен за пределы нашей страны.

Свободолюбивые народы объединяются в борьбе с фашистскими поработителями. Настал час объединения всех Славянских народов против общей опасности.

Свержение ига Гитлера в Европе также неизбежно, как и его поражение в войне, навязанной им нашей Родине.

С приветом
К. Уманский
Посол СССР в США.

Кампания, объявлена Лемко-Союзом, развивалась успешно.

Уж на первом массовом митингу в Вебстер Голл в Нью Йорку

16 августи 1941 р. было собрано около \$3,000.00. Подобны митинги были устроены и в других місцевостях то самим Л. С. и Карпаторусским Народным Комитетом, то совместно с русскими и украинскими прогрессивными организациями.

Кампания сбора жертв на медицинску помошь Совітскому Союзу проходила с таким успіхом, што до конца 1941 року от наших карпаторусских робочих, об'єднених в Л. С. и при газеті "К. Русь", было собрано понад \$24,000.00.

7 декабря 1941 р. Япония совершила подобный зрадничий напад на США, як и Гитлер на Совітський Союз. Так от 1 января 1942 року Л. С. рішил половину собранных жертв передавати на Американский Красный Крест.

Х гол. съїзд Л. С. так само отбувался в своєму Народном Домі — Карпаторусском Ам. Центрі в Юнкерс, 29-30 мая 1942 року.

На съїзді присутствовало всего 59 телегатов и членов Ц. К. Из Канады не мог приїхати ни один представитель нашей еміграции по причині строгих ограничений переїзда канадско-американской границы. В тых часах и газеті Л. С. был забороненый доступ в Канаду.

В своих резолюциях съїзд призывал к енергичной поддержки военных усилий Америки и к открытию 2-го фронта в Европі для скорішого розгрома гитлеровської Германии. Так само Съїзд призвал всю нашу еміграцию усилити сбор жертв на медицин-

ску помошь для героичной Красной Армии.

В 1942 року Л. С. принял участие в Первом Американском Славянском Конгрессі, який отбылся в Детройті, Мич., 25-26 апреля. От карпаторусских организаций на Конгрессі было около 70 делегатов, в большинстві от Ц. К. и отделов Л. С.

В том же 1942 року при енергичній підтримці гол. правління Л. С. і газети "К. Руси" був созваний в Піттсбургі на 12-13 липня Американський Карпаторусський Конгресс, котрий прошол з великим успіхом при участі 214 делегатов от приходов, братств, громадських клубов и культурно-просвітительних організацій.

В резолюції того Конгресса було сказано: "Мы говориме от имени карпаторусских организаций, членами которых состоят выходцы из всіх частей Карпатской Руси: из бывшої Подкарпатской Руси, приключеної насильно к Венгриї; из Пришевской Руси, составляющей восточную часть т. зв. независимой Словакии, и из галицкой Лемковской Руси, которая послі розвала Польши була оккупована германскими войсками. Мы заявляеме, что лучши сыны карпаторусского народа, вірни карпаторусски патріоти боролися всегда за объединение тых розорваних частей Карпатской Руси в одну териториальну цілость и за присоединение цілой Карпатской Руси к державі великого русского народа. Карпаторусский народ всегда стремился к соєдинению со своими братями в России. И сегодня карпаторусский

народ на своїй родній землі хоче належати до той держави, где находится головна масса русского, белорусского и украинского народа".

XI гол. съезд Л. С. был скликаний до Карпаторусского Ам. Центра в Юнкерс на 23 декабря 1944 року и закончил свою работу в двух днях. На съезді было присутних 66 делегатов и членов гол. правления и Ц. К.

То был историчный момент для всего карпаторусского народа. Советские войска освободили уже всю Подкарпатскую Русь и часть Лемковщины и Пряшевщины.

В своих резолюциях Съезд выразил сердечну благодарность Красной Армии и Советскому Правительству за освобождение наших братьев от германского рабства и за братську помошь нашему народу в старом краю. Притом было сказано в резолюциях, что наш народ живе в Карпатах с незапамятных часов, является первоначальным господарем той территории и має право домагатися, чтобы сусідни народы признали йому тулу територию.

На том Съезді было рішено выдати "Нашу Книжку", которую можна бы послати во всі села в старом краю.

Головним предсідателем Л. С. була выбрана Іван Адамяк.

В часі от X до XI гол. съєзда кампанія Л. С. и Ам. Карпаторусского Конгресса по сбору пожертвований на медицинску помошь Советскому Союзу проходила с таким успіхом, что через редакцию "К. Руси" было переслано на тулу ціль до \$100,000.00 готовими

грощами. Всі сумми, собраны на медицинску помошь Советскому Союзу, передавались в американскую организацию по оказанию помощи России "Рошен Вор Релиф". Правление Л. С. и редакция "К. Руси" получали от правления "Рошен Вор Релиф" часто письма с выражением подякы и признательности за добрую работу в кампаниях на помошь русскому народу.

Так само в тих часах дійствовала в Нью Йорку Карпаторусска Радио Программа, започаткованна Лемко-Союзом. С початку Л. С. должен был оказовати фінансову підтримку той програмі, но потом под енергичним руководством Николая Цисляка она оплачала сама из объявлений и жертв от наших людей в окрестностях Нью Йорка.

ПОДКАРПАТСКА РУСЬ ОСВОБОЖДЕНА И ПРИСОЕДИНЕНА К СОВІТСКОМУ СОЮЗУ

Скоро послі XI гол. съєзда Л. С. пришли утішительны вісти о повном освобождении всіх карпаторусских земель по обох сторонах Карпат от німецьких оккупантов. В январі 1945 року началась грандиозна зимова офензива совітських войск, в которой вся Польша была очищена от неприятеля, а притом и всі лемковські села в Польші и Чехословакии.

В том самом часі в Америку была передана вість, что на съезді Народных Комитетов Подкарпатской Руси было принято єдинодушно рішеніе о возсоєдиненіи Закарпатья с Советским Україном. Тот съезд Народных Коми-

Іван Адамяк — 7-ий Предсідатель Лемко-Союза.

тетов Закарпатя отбылся 26 ноября 1944 року в Мукачеві, но мы в Америці узнали о том аж в январі 1945 из донесений американской прессы из Лондона. 12 января 1945 року лондонский корреспондент "Ассошиейтед Пресс" передал таку відомост:

Народна рада на Подкарпатской Руси провела плебісцит меже населением, и народ єдинодушно высказался, что он хоче належати до Советского Союза. На основании того плебісцита депутат чехословакской ради Иван Петрушак предложил д-ру Бенешу заявление, что Подкарпатска Русь должна быти отділена от Чехословакии и присоединена к Українській Советській республіці. Притом Иван Петрушак увідомил чехословакске правительство, что и восточна часть Словакии

аж по Татри, населенна карпаторусским народом, должна быти присоединена к Советскому Союзу.

Тота вість заскочила несподіванно членов чехословацкого правительства в Лондоні. Чехословаки лидери мали Ивана Петрушака за свого человека, бо в Лондоні, як депутат чехословацької ради, он писал, что Карпатска Украина хоче остатиця при Чехословакии. Чешськи и словацьки лидеры, котры не хотят отказатися от карпаторусской территории, натискают на Президента Бенеша, чтобы он чым скорше вернулся с цілим чехословацьким правительством на чехословацьку територию и занялся ближе карпаторусском справом. Из чехословацьких кругов в Лондоні передают, что д-р Бенеш со своим правительством переїде в Кошице, скоро тилько того місто буде освобождено от німецьких оккупантов. А тымчасово Президент Бенеш послал министра Франтишка Немца в Москву, чтобы он там объяснил советскому правительству ситуацию на Подкарпатской Руси. Министр Ф. Немец был назначенный губернатором Подкарпатской Руси и так посланый в Москву, чтобы он мал большу власть говорити от имени Подкарпатской Руси.

Одночасно чехословацке информаційне бюро в Лондоні передало представителям американской прессы слідующу информацию:

"Совітский Союз подписал с д-ром Бенешом договор, по которому Подкарпатска Русь должна была остатиця в рамках новоот-

будованной Чехословацкой республики. Недавно заграничный комиссар Советского Союза В. Молотов послал ноту чехословацкому правительству в изгнании, объясняючи, што Россия есть готова стояти при том договорі. Но притом он указал на тот факт, што на Подкарпатской Руси есть сильне стремление присоединитися к великой Україні. Чехословацьке правительство не знало, як толковати тулу ноту: ци то єсть ультиматум, ци приятельска порада, ци тилько уstanовленie фактичного положения. Д-р Бенеш рішил, што в той ноті советский комиссар заграничных діл хотіл тилько передати информацию чехословацькому правительству. Он поручил своему министру Немцу обсудити и выяснити справу Полкарпатской Руси в переговорах с советскими представителями в Москві. Но на Подкарпатской Руси возникли непорозуміння меже министром Немцом и місцевыми коммунистами. Он хотіл начати мобилизацию мужчин в чехословацьку армию, но всі рекорди рождений были понижены. С великим трудом он достал список молодых людей в войсковом віку. Но тут виступила рада под руководством коммунистов и призвала карпаторусске население голоситися на службу в советской армии. Так министр Немец не мог провести мобилизации до чехословацької армии. Он выдал тилько возвзвание, чтобы в чехословацьку армию вступали добровольно, кто хоче. Но Карпаторусска Рада спротивилася и тому, указуючи, что Подкарпат-

ска Русь есть автономна країна, и чехословацкий министр не має права выдавать самостійально своих декретов и возвзваний."

Така была ситуация на Подкарпатской Руси. Чехословацькы дипломаты коло д-ра Бенеша были примушены примиритися с том ситуациою. Но на Пряшевщині и на Лемковщині по другой стороні Карпат ситуация сложилась иначе. То были пограничны райони, отдаление которых вызвало бы глубоке недовольство меже словаками и поляками и унеможливило бы приятельськи отношення тых краин с Советским Союзом в будучности. Мы виділи, як тяжко было чехословацьким демократам росстatisя даже с автономном териториом Подкарпатской Руси. А што до Польши, то она находилась иниe под специальном опіком западных держав, и Советский Союз мусіл укладатися о восточных границах Польши с Америком и Англиом.

Коли советски войска освободили Лемковщину и Пряшевщину, то там так само пришла мобилизация, и подобно як на Подкарпатской Руси, наша молодежь ишла не в чехословацьку ани не в польску армию, а в советску. Тым было признано, што по национальности тот народ належит до Советского Союза и получит возможность переселитися туда, если пожелає.

На конференции головных союзных держав в Ялті, в февралі 1945 року, справа восточных границ Польши была окончательно рішена. Америка и Англия пристали на линию Керзона. Так для

лемков в Польші остались лем два выходы: або оставити свою родну прадідну землю и переселитися до Советского Союза, або оставатися на своїй територии под Польшом и добиватися от нового польского правительства обеспечения своих национально-культурных прав. Но народ наш у себе дома послі изгнания німецьких оккупантов не мал ниякой народной организации ани руководителей, котры бы потрафили создати народну организацию и перевести всенародный плебісцит для рішения справы о том, што робити дальше в создавшемся там положении. И получилось так, што каждый мусіл рішати особисто сам про себе, ци переселятися, ци оставатися. Церковь, котрой наш народ на Лемковщині так кріпко тримался, не могла йому ничего помочи в рішении той тяжкой проблемы. Тут могла помочи лем своя народна лемковска организация, а такой организаціи наш народ там не мал.

XII ГОЛОВНИЙ СІЗД Л. С.

XII гол. съезд нашей организаціи отбылся уж послі закончення II Світової войны -- 23 и 24 декабря 1945 року в Юнкерс, Н. Й. На създі было присутних всего 65 делегатов, в том 9 от Карпаторусского Общества в Канаді и 14 членов Ц. К. и Контрольной Комиссии.

По рішению попередного гол. съзыва, XII гол. съезд должен был отбытися аж на весну 1946 року, но знова был приспішений в виду тревожного положения в родном краю.

Из писем от наших родных из освобожденной Лемковщины мы стали постепенно довідуватися, яку страшну ціну заплатил наш народ в минувшої войні. Десятки сел були цілковито знищені і тисячі людей вигублені німцями і українськими фашистами. А потім начали приходити вісти о насильствах польських владей над нашим народом на Лемковщині, о примусовому виселенні польськими войсками жителів цільних сел і о страшном бандитизмі і грабежах над беззахідним народом, який іще остался на своїй родній землі.

Съїзд послал телеграмму главі Польського правительства в Варшаві з протестом против насилья над нашим народом на Лемковщині і апелювал к братським чувствам славянської дружби з просьбом обезпечити житє и національні права нашему народу под контролем польських владей.

Справа переселення и помочи нашим братьям в старом краю була обговорена подробно на томъ съїздѣ. Майже всі делегаты высказались в томъ смислі, что в Савітском Союзі нашим лемковским переселенцам открываются возможности к лучшому и богатшому житью, як они мали дома, хотя на початках будуть мати трудности. Но притом было сказано, что диктувати нашим людям в краю в справі переселення мы из Америки не будеме, бо мы найлучше розумієме, что то не легко кидати свой родний край. Мы должны домагатися справедливости и протекции як

для тих, котры переселяються, так и для тих, котры останутся.

Таку позицию занял XII головний съїзд в справі переселення. На томъ съїзді б. редактор "Лемка" Д. Вислоцкий заявил, што онъ выїде скоро до старого краю. Съїзд одобрил то и объявил, что один из редакторов іде до старого краю, на Лемковщину, як представитель нашей организации и корреспондент нашей газеты. В связи с тым было рішено, что газета дочасно, доки останеся при одном редакторі, буде виходити раз на тиждень.

ЛЕМКОВСКИЙ РЕЛИФОВЫЙ КОМИТЕТ

Положение в старом краю, особенно на Лемковщині под Польшом, становилось все горшым. В редакцию "К. Руси" приходили письма со всіх частей Лемковщины з просьбом о помощи. Українські фашистські банди, т. зв. бандеровці, тероризували і грабили населеніе. Недобиткі українських националістів, гітлерівських послугачів, викинені Савітським Арміом з Восточної Галичини, засіли в наших горах і чекали на нову войну. А щоби прокормити і одіти себе, они грабили до рештки лемковські села. Нашлись і глеяки отдельны группи молодых лемков, котры пристали к тым бандам. Молоде польське народне правительство, занете в тых часах борьбою з терористичними бандами "подземної армии" на польських землях, не мало іще надост воєнних сил, щоби послати их в наши гори і очистити тоты райони

от фашистських банд, як то сдіяло чехословацке правительство по другої стороні Карпат — на Пряшевщині и по цілой Словакії. До того іще меже місцевом польском державном адміністрацію и поліцію в наших родных сторонах було много ненадежних елементов и скрытых ворогов нового польского правительства, котры тайно помагали фашистським терористичним бандам, як польской "подземної армии", так и бандеровцам. В результаті так зложившихся обставин население Лемковщины осталось без всякої захисту. Ни сам народ не мог организовать своїй самооборони, бо місцевы польські власти не позволили, ни не мог получить обороны от державних владей.

Для несения помощи нашим братьям на Лемковщині в той крайній нужді был организований в маю 1946 року специальній Лемковский Релифовий Комітет. В порозумінні меже представителями ОРБ, Лемко-Союза и других групп лемковских емігрантов была скликана 18-го мая в Нью Йорку конференция в той справі. На конференции было рішено основати чисто релифову, неполітичну организацию для несения материальної и моральної помочи лемкам в старом краю в том трудном для них переходном часі. Организацию названо "Лемко-Релиф Комітти" (Лемковский Релифовий Комітет). Директорами того Комітета были выбраны слідующи представители нашей еміграции: Петр Гардый, Михаил Голод,

Василий Вархоляк — 8-й Предсідатель Лемко-Союза.

Петр Фекула, Петр Смей, Иван Дзвончик, протоієрей Йосиф Дзвончик, прот. Дамьян Крегель, Георгий Чичила, д-р С. Пиж, Антоний Каня, Симеон Галькович, В. П. Гладик, Мария Костик, Иван Адамяк, прот. Йосиф Федоронко, Ярослав Кобан, Николай Цисляк, Иван Малютин.

Комітет выдал возвіщеніе в справі материальної помочи родному краю, собрал в коротком часі понад \$4,000.00 и начал посыпти одежду нуждающимся в старом краю по обох сторонах Карпат. Но скоро його діяльність была загамувана трагичним примусовим виселением лемков из Лемковщины на западны польські землі.

С початку была надія, что помочь родному краю можна буде наладити через виїхавшого туда представителя Л. С., бывшого ре-

дактора "Лемка" Д. Вислоцкого. Як раз ко дню першої конференції Лемковського Релифового Комітета отримано вість, що Д. Вислоцький прибув счастливо на Лемковщину і знаходиться в Новом Санчі. Но он не мог остатиця на Лемковщині, по причині поширившогося там бандитизму, лем переїхал до Сovieтского Союза и поселился в Ужгороді.

XIII ГОЛ. СЪІЗД Л. С. В КЛІВЛАНДІ

XIII гол. съізд Л. С. отбылся 30-31 августа 1947 р. в Кливланді, Огайо — в том місті, где 16 літ тому назад он начал свое существование. На съізд прибыло 61 делегат, включаючи членов Ц. К. и представителей Карпаторусского Общества в Канаді.

В часі от XII до XIII съізда організація значно взросла в членстві, но іще більше в предплатниках на газету. В своїм докладі на XIII съізді Предсідатель І. Адамяк сказав:

"От посліднього съізда наша організація Л. С. взросла в членстві приблизительно на 30%, а в читателях "К. Р." мы взросли понад 50%."

То виявилось і в фінансовому стані організації. Коли на XII съізді всіх фондів в Л. С. разом с Желізним Фондом було біля 18 тисяч дол., то к XIII съізду фонди взросли до 28 тисяч. Газети печатались тепер 3.800 екземплярів, в том було до 3,500 регулярних предплатників.

Улучшившееся так фінансове положение дало можность Л. Союзу послати в іюлі 1947 року

делегата на Світовий Фестиваль демократичної молодежі в Прагі. То були перший случай, що Л. С. послал свого представителя на міжнародний конгрес за границу. Делегатом була послана студентка університета Анна Чачо, редакторка англійської страници "К. Руси". К моменту съізда она еще находилась в Прагі, но єї интересны корреспонденции из подорожи в Прагу и на Пряшевщину печатались регулярно в "К. Руси".

Засідання XIII головного съізда Л. С. проходили під пригнобляющим впечатлініем відомостей о примусовом виселении лемков, оставшихся на родній Лемковщині, в Польщі. Виселение было проведено польським войском на весну 1947 року. Забрали наших людей з их родній, прадідній землі, из их хат и господарств и россили меже польським населением по западных областях Польши.

Предсідатель, редактор и ген. секретарь доложили съізу о том, што було сділано правлінієм Л. С. для направления той кривды, причиненої нашому народу. Были посланы заявления и просьбы Польскому правительству и Славянскому Комітету. Съізд припоручил Ц. К. Лемко-Союза, чтобы разом с Лемковским Релифовым Комітетом були вибраны два делегати, которые в отповідном и подходящем часі могли бы виїхати в тоти части Польши, где находятся виселенни лемки, и там на місци узнать о положении виселенцев, а также чтобы тоти делегаты предложили Польскому

Делегаты 15-го Головного Съізда Лемко-Союза в г. Йонкерс, Н. Й.

правительству просьбу о позволенні вернутися на родну землю всім виселеним лемкам, котры того пожелають.

XIV и XV ГОЛ. СЪІЗДЫ Л. С.

XIV гол. съізд Л. С. отбылся 4-6 сентября 1948 р. в Ансонии, Конн., при участии 65 представителей.

Із докладов гол. урядников показалось, что організація находитя в добром стані. Но справа примусового виселения нашого народа из Лемковщины и утрата свого родного краю оставались в центрі уваги делегатов. И на том съізді предсідатель резолюційной комиссии д-р С. Пиж в своїм докладі заявил слідующе:

"В самой Польші замічається змі-

на в отношении к справі виселения лемков из Лемковщины. Там на высоких урядах были выкрыты шкодники, котры грали стару шовинистичну политику. От тых людей пострадал и наш народ в старом краю. Для того мы увірены, что постепенно буде розкрыто, кто виноватий в той справі, кто подпорувал фашистски банды в Карпатах, а потом звали вину на наших людей. Як то буде вяснено, то и нашим переселенцам позволят вернутися с Запада на свою родну землю."

Предсідателем Л. С. була вибрана Василий Вархоляк, из Нью Йорка, генеральным секретарем Анна Чачо, а кассиром Захарий Мерена, из Клифтон, Н. Дж.

XV гол. съезд Л. С. отбылся 3-4 сентября 1950 року в Карпаторусському Ам. Центрі в Юнкерс, Н. Й., при участі 58 представителів.

Съезд отмітил дальнє укріплення фінансового положення Л. С. і газети. Но притом редактор газети д-р С. Пиж указав в своїм докладі на нови труднощі, з якими встричаються нині всі чужеязични газети в Америці, особливо прогресивні газети, в виду усилення в Америці реакціонного курса в домашній і загранічній політиці, а також в виду небывалої дороговизни, причиненої колосальными видатками на вооруження.

Съезд присоєдинився к Стокгольмській петиції Світового Конгреса сторонників миру і призвал всіх членів Л. С. і всіх карпаторуських емігрантів підписати єй.

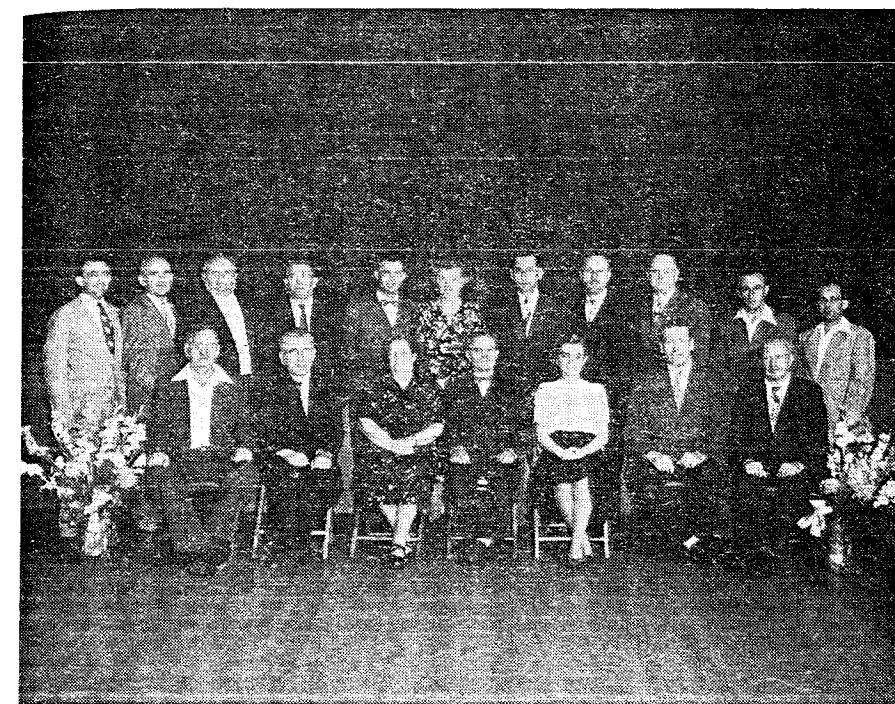
В справі нашого народу в Польщі съезд приняв і переслав Польському Народному Правительству слідуючу резолюцію:

Мы, делегаты XV Головного Съезда Лемко-Союза, заявляем, что примусовое выселение наших братов-лемков из их родной прадідній Лемковщини в западные области Польши нанесло глубоку рану нашему народу, которую отчивают всі лемки — не только живущи в Польші, но и наши емігранти в Америці, наши переселенцы в Советском Союзі и наши братя на Пряшевщині, в Чехословакии.

Правление Л. С. посыпало уже просьби в той справі Народному

Польському Правительству і Славянським Комитетам. Мы просиме заново Народне Польське Правительство розобрati справу примусово переселених лемков в Польші і рішити їй в духі нової політики славянської солідарності і єдинства. Рана, нанесенна нашему народу, буде загоєна і народна кривда направлена, если власти Народной Польши позволят виселеним примусово нашим братіям, котры того пожелають, вернутися на их родну землю в Карпатах, на Лемковщину, і помогут им начати нову господарку на родной землі. Из писем от выселенных лемков мы узнали, что большинство их есть готово по повороті на родну землю организовать вспольну господарку и тым поддержати будову социализма в Польші.

Як вся славянська еміграція в Америці, так і наше лемковські емігранти все споминають свой родний край, из котрого були вигнаны за куском хліба в чужину том нуждом, яка там царила при старых реакціонних антинародних режимах. Подобно другим славянським емігрантам, и наше емігранти из Лемковщини не тратили николи надії, что послі установления на родных землях народной свободы они сможут, хоц на стары роки, вернутися в свои родны стороны. Теперь послі историчной побіди славянських народов над німецкими фашистскими захватчиками и установления на славянських землях народной власти, тата надія сдається близком свого осуществлення. Но для нашей лемковской еми-

Члены Головного Правления и Центрального Комитета Лемко-Союза, избранныи на 15-ом Головном Съезді 4 сентября 1950 р. в г. Йонкерс, Н. Й.

грации в Америці примусове выселение лемков в Польші из Лемковщини на запад и россіянише их меже польським населением убило туту надію в такий момент, коли исполнение єй сдавалось всім дуже близким. Без свого родного краю, нашим емігрантам весь світ стає чужином.

В виду той природной связи всіх емігрантів с родным краем, мы принуждены поднимати туту справу на собраниях нашей народной организации в еміграции. Мы віриме, что дружба и сотрудництво народных правительств славянських держав в послівоєнны роки открыло нову страницу в істории всего славянства, и тому

надіємесь, что в той новой атмосфері славянской братской дружбы Народне Правительство Польши найде возможным розобрati справу выселения нашего народа и прийти к такому рішению, котре позволит нашим братіям жити мирно на своїй прадідній землі, сохранити свой язык и развивати свою народну культуру в границах Народной Польши и под зашитом Народного Польского Правительства.

ЗАГАЛЬНЫ ПРИМІЧАННЯ

Така єсть в короткости история возникновения и діяльности нашої народной культурно-просві-

тительной организации Лемко-Союза в Америці.

Із той короткої історії ми видиме, які труднощі встречал Л. С. і при основанні и потом в своїй діяльності. Як культурно-просвітительна організація, он сділал дуже много для нашої карпаторуської еміграції в Америці и для родного Старого Краю. Аж Л. С. возбудил в нашем народі интерес и любовь к своим народним традиціям, к своєму родному краю, к своєму материнському языку и к своєй народності. Он пробудил у наших людей охоту до читання и писанья на своєму народном языку. Много неграмотных емігрантов и смігрантоў из газеты "Лемко" и из Календарей Л. С. научилось читати. Наші женищины аж при Л. С. были притягненны до организаційной роботы и до читанья газет и книжок.

Плодотворна была діяльность Л. С. и на іздательском полі. Он видавал свою газету "Лемко", потом "Карпатску Русь" и єжерочны літературны альманахи — Календари Л. С. Кромі того, из типографии Л. С. вишло много других книг — повістей, драматичных штук, історичных очерков, політичних брошюр и т. д. Ісли собрати всю разом, што было издано Л. С. за 20 літ його діяльности, то получится ціла бібліотека на нашем народном языку.

Л. С. начинав туго роботу на народном полі, котре было цілком занедбане. Дуже трафно охарактеризована таа біднота нашого народа в статі "Лемка" от 7 января 1936 року п. з. "Народне Марнотравство":

Ныні, коли Лемковином начали интересуватися не лем мы сами лемки, но и други народы, можеме всі добре видіти, як страшно занедбаны были тата наша Лемковина и лемковский народ.

Суть свои и чужы газеты, котры хотіли бы дашто написати о лемках, о их минувшині, о их краю, о их народных обычаях, співах, обрядах, о их житъю, а не могут достати точной и полной информации о тых спраواх, бо ей ніт. Никто специально тым не интересувался и не собирал тых информаций.

В архивах Пряшева, Бардиова, Кросна, Біча, Нового Санча, Кракова и др. было много документов, относящихся до истории Лемковини, но никто не собрал тог разом и не выдал в світ. И наша земля, наши горы не исследованы ище научно, бо не было кому заняться тым. Наш народ по обох сторонах Карпат має много прекрасных народных співанок, оповідань, обрядов, но не было кому собрати тога народне творчество, обробити научно и выдати в світ. Часом тут в Америці хочеме дати даяку лемковскую народну співанку молодым нашим музыкантам, чтобы ей заграли и заспівали, и аж тоги видиме, же не мame нот до той співанки. И показуєся, же тых нот нигде нема, бо ище чікто их не написал.

Ци мы такы бідны, же мы цілком не могли зробити тога перше? О бідноті нема што и говорити, бо мы тут в Америці тратили гроши як воду на такы рі-

чи, котры были нам совсім непотребны. Та и ныні, хоц депресия, тратиме миллионы надармо, без всякой корысти для себе.

Добра половина лемковского населення с обох сторон Карпат (из галицкой Лемковщины и Пряшевщины) находится в Соединенных Штатах. Тоты лемки побудували майже всі русски, карпаторусски и украински православны и униатски церкви и утримуют их по сегодняшний день. Тут в Америці суть місцевости, где мають по 5-10 и больше церквей, одну близко другой, и во всіх церковне стадо складатся майже виключно из лемков. При каждой есть священник и дьяк, котры кроме церковных отправ ничего не робят, и на всіх тых церквях суть громадны долги, от которых треба платити высокы проценты.

Ци не есть то народне марнотравство?

Возмийте для приміра три місцевости: Кливланд, Детройт и Піттсбург. В каждой из тых місцевостей есть от 10 до 12 церквей, утримуваних лемками. Религійне житъе народа не стратило бынич на том, если бы, напримір, лемки в Кливланді оставили собі лем дві церкви, а остальны 10 заперли и пропустили 10 попов и 10 дьяков. За тоты гроши, што заощадили бы на такой реформі, могли бы легко открыти историчный музей, напримір, в Бардині и утримати 10 молодых учених студентов, котры бы посвятилися изучению истории нашего народа на Лемковині. Подобно детройтским лемкам могли бы утримати, напримір, земледільский институт

на Лемковині и при институті 10 молодых ученых агрономов, котры могли бы збадати почву-землю по всіх селах Лемковини и научити наш народ лішой господарки. Так само піттсбургскі лемки могли бы легко основати и утримати на Лемковині, напримір, горный институт, а при нем 10 молодых инженеров, котры бы занялися изучением минеральных богатств Лемковини.

Тоты приміри можно бы продолжити дальше. Кажда больша місцевость могла бы утримати тот або другой научный институт и школу в родном краю, если бы лем не тратила таку массу грошей на всяких бездарных попов и на церковну борьбу.

Но нам лемкам, на жаль, до того ище далеко. Неодному из наших краинов здавало бы ся, что такы учены историки, агрономы, инженеры при тых научных институтах то дармоїды и непотребны люде. Многим нашим лемкам здаєся, же лем поп потребный.

Други народы тратят миллионы на утриманье своих научных институтов, на стипендии для студентов, а наш народ того ище не признає. Мы волиме ище мати 12 церквей в одной місцевости, одну близко другой, и 12 добре плаченых попов, котры учат нас нена-видіти себе взаимно, як одну школу для народа. Но длятого мы вічно темны и бідны.

Кто виноватый тому? Сего дня о том не будеме писати больше, но най каждый наш читатель застанивится сам над тым, най обсудит то зо своими знакомыми и най старается сам отповісти собі на то-

то пытанье, кто виноватый той нашей отсталости и біді.

В таком недбальстві наш народ жил століттями у себе дома, на родній землі, і с тим духом он емігровал в Америку. Вся його культура, вся його політика заключалась в релігії і в церкви, і оберталась коло церковних свят і обрядів. Кто знал порядок церковних служб, або знал прочитати Апостол і заспівати в церкви, то считался передовим чоловіком в селі. И totы передовы люде могли говорити о Давидах, Іродах і других юдейських царях, знали історію Іерусалима, Вифлеєма, но не знали історії свого родного краю і свого народа. Они не знали, коли і як возникли наши села і міста на Лемковщині, откуда взялся наш народ на той землі. Не лем не знали того, но и не хотіли знати, не интересувались тим. Вся премудрость была в церкви, а останьне всьо, то лем світска облуда.

В старих часах, коли і други народы наоколо держалися такої самої науки, наша Лемковщина була там, где і други, і наш народ на Лемковщині не стоял ни горше, ни лучше, лем так, як і його сусіди. Но в минувшому столітії у других народов наоколо нас началось національне пробуждение, они начали розвивати свою національну культуру, старатися о школы на своєму родном языку, боротися за національны права, за свою автономию і независимость. Наша Лемковщина и вся Карпатска Русь не пошла по тому пути за другими народами,

лем осталась при старой наукі, у нас своєї світської інтелігенции в тых часах не было, лем однно духовенство. Даже сельских учителей не было, бо по селах як где была школа, то учили в ней дьякы. Ни торговцев, як отдельного клясса, не было, лем селянство. Так вся робота с народом в тых часах осталась на руках духовенства. И тото духовенство рішило, што и в новых часах церкви буде достаточно для нашого народа, што она заступит йому і національну культуру, і борьбу за національны права, і всякий другий прогресс, яким интересувались други народы. А што до самой народності, то священники сказали народу: "Наша церковь оборонила нам нашу русску народность при старой Польші, то обронит ей и в будучности."

При конці минувшого столітія и на початку нынішнього 20-го столітія настоятелями приходов по наших селах на Лемковщині били свои священники, лемковского роду — Хилякы, Дуркоты, Венгриновичи, Гнатышакы, Прислопски, Курилы, Калужняцкы, Копистянскы, Мохнацкы, Качмарчкы и др. Они были "руссофілами" и трималися кріпко русской старини, так народу сдавалося, што дійствительно в церкви есть своя стара русска віра, своя народность, и тому не требаничого іншого робити, лем триматися церкви, бо церковь спасе наш народ при всіх обставинах. Так коли други народы начали уж будувати свои культурно-просвітительны народны организации, закладати школы, научны институты,

изучати свою историю, двигати свою литературу, то наши лемкы дальше концентрували всю свою увагу на церковь и от ней ждали помощи на всі потребы. Коли позже старых священников-лемков, связанных с традициями нашого народа и нашего краю, начали замінити молоды украинськи националисты, присланни из Восточної Галичини, то наши лемкы не могли найти іншого отвіта на их пропаганду українско-го национализма, лем нову церковь. Штоби спасати свою народность, они лишили украинских попиков и их униатськы церкви, и кинулися закладати православны церкви. Но скоро показалось, што и православна церковь не служит нашему народу, а польскому правительству, польским панам. В православных церквах так само не было своих священников, лем ріжни пришельцы и проходимцы, якіх прислала высша церковна власть из Варшавы.

Тота сама історія повторилася и с нашими емігрантами в Америці. Старши емігранти приїзжали в Америку с том науком, што в церкви есть вся наша русска народность и народне спасение. Так первы емігранты, як лем собрались где в маленьку группу, зараз були церковь и спроваджали собі священника и дьяка. Коли молоды священники из Восточної Галичини начали им розбивати стары церковны традиции и вносити в церковь українскую националистичну пропаганду, то наши емігранти лишили униатську церковь, и будували православну. А коли и в той православной не

полюбілось им дашто, то будували третью, четверту и т. д. Так вся робота нашей еміграции була при церквах. И борьба на тых церквах вычерпала духовно и материально нашу еміграцию и розбрала єї народне единство.

Так тата церковь, которая по учению старых патріотов должна была спасти нам нашу народность и отстояти наши національны права, розбрала народне єдинство меже лемками як в старом краю, так и тут на еміграции в Америці.

Человіку оторватися от того, в чом был выхованый, дуже трудно. Из приведеної выше короткой істории Л. С. можна видіти, як тяжко было заложити меже нашом еміграцію народну культурно-просвітительну организацію. А в старом краю так и не удалось до конца заложити таку организацию.

Из той же істории Л. С. можеме видіти также, што лем культурно-просвітительна организация може двигнути поневоленный, бездержавный народ и научити його боротися за свои національны права, за свою народность. Церковь того не може зробити, бо церковь має на ціли религию, а не народну культуру. Церковь може обслугувати религійны потребности народа, но не народно-культурны. В Лемко-Союзі не было николи больше, як 3-4 тысячи чловік, рахуючи членов и читателей газеты. При таком малом числі наших людей, тата народна культурно-просвітительна организация сділала громадну роботу для культурного подняття нашо-

го народа и для обороны його народных прав. А што можна бы было зробити, єсли бы хоц піоловина, або лем четверта часть тых наших людей, котры будували церкви и ведут доныні борьбу на церквах, будувала народны культурно-просвітительны организаціи и свои народны школы и научны и економичны інституції! Мы мали бы тогда с чым выступити перед світом в обороні прав нашого народа.

Географично положение Лемковщини было дуже трудне, бо она не лем лежит на далеком по-границу русской етнографической территории, но и входит узким клином меже польську и словацьку територию, отділяючи як словаков, так и поляков от верхов Карпатских гор. Из истории знаме, што в давних часах тата лемковска територия была о много ширша и обнимала не лем гористы райони в Карпатах, но и широки предгорья по обоих сторонах Карпат — в Ряшевском и Кроснянском округах на сівері и Земплині и Шариші на югі. Но послі упадку галицко-руссих княжеств начался острый наступ римско-католицкой церкви на наш народ, и население на низинах было окаточено, а разом с тым ополячено и ословачено. Так в наших часах остался лем узкий клин в горах, на котором наш народ сохранил свою народность.

Оборонитися в таком географичном положении мог бы лем добре организований и объединений народ. Нам лемкам потребно было, што бы каждый наш чоловік стоял в своїй народній органи-

зації и подпорувал народну роботу. С организованим народом числились бы нашы сусіди и признали бы йому його народны права. Но для народной культурной и господарской работы наша Лемковщина была дуже слабо организована. И голос Лемко-Союза в Америці был дуже слабий, бо за ним стояло маленьке число нашей еміграції.

Так тут мame ясно, чому дошло до той трагедии с нашим народом на Лемковщині. Даже в той церкви, котру нашы лемки так любили, и на котру стильно гроша выдали, руководство перешло к чужестороннему духовенству, не связанному ничим с нашим народом ни с нашим родным краем. Нашы лемки слухали, што им други говорили, а свого народного діла не пильнували. Если бы наш народ на Лемковщині и тут в Америці мал в своих церквах хоц таке духовенство, яке мал в старом краю до 1914 року, до Талергофской трагедии, то ище бы мал якусь свою опору, бо тото духовенство винило из того самого краю и народа и было природно связане с ним, то в потребі подняло бы голос в обороні того краю. Але тоты священники, якіх ныні нашы емігранти держат по своих церквах, православных и униатских, тут в Америці, суть в великому большинстві цілком чужы нашему родному краю, даже не знают, где находится тата земля, из якой наш народ пришол. Так и церкви, в которых тото духовенство руководит, сталися давно чужими нашему народу.

Із того всього виходить, што

ный нам лемкам в Америці своя народна організація потребна больше, як коли нибудь перше. Лем в своїй народній організації мы можемо сохранити свой народний дух, який дорогий кожному чловіку. Лем через свою народну організацію мы можемо сохранити связь со своими родными братьями и сестрами, роскіненными по широкому світу, и можемо помочи одни другим. В своїй народній організації мы можеме также поднимати все голос в обороні свого народа и свого родного краю, за котрый сознательны нашы люде николи не забудут. Мы нераз говорили, и теперь повторяме, што там в Европі

мусить прийти к тіснішому об'єдинению славянських народов и к занеханью той межеусобной вражды, яка толкнула польські власти на політику примусового виселения нашего народа из Лемковщины, бо єсли не буде такого об'єдинения, то славянські земли будут открыты для новой агрессии с Запада.

А тісніше об'єдинение славянських народов приведе к большой национальной свободі. Примусовы виселения будут забыты, теперішни державны границы будут устраниены, як и меджы на полях, и кожному буде дозволено жити там, где йому найбльше любиться.

он все провадил руководячу активності.

— Ци Вы припомните собі, як подійствовала на Вас новость о організації Лемко-Союза в Канаді?

— То была дуже велика и радостна для нас новость. Єсли бы газета "Правда" не опозднила нам тым разом, то у нас в Кливланда бы первый отділ до Л. С., а не шостий. Хоц мы с числом припозднили, но коли почали организоватися, то мы тут собрали так много членов и та-кій великий грошевый фонд, што Вислоцкий без намислу заявил: "Кливланд буде центром Лемко-Союза". Сейчас он переселился до Кливланду и тут мы начали издавати газету "Лемко".

— Якы найбльшы трудности Вы мали в початках при організації Лемко-Союза?

— Финансовы. Для лемков, котры николи не мали свойой народной организации, удержати редактора, покрывати издание газеты и администрацию приходило с великими трудностями. В самых початках то выдавалося дост легко, бо на нашей стороні мы мали настоятеля о. Капанадзе, при парафии котрого группувалися головно лемки. Он даже помагал нам организовати наш отділ, але коли порозуміл, што Лемко-Союз єсть народна организация и служит народу, он выступил против Лемко-Союза, и для нас стало тяжше. Но мы не падали духом. Меже нашими лемками находилися добры патриоты, што помимо затяжной кризы приходили Лемко-Союзу на помощь с поважными жертвами, и так по-малы мы довели издание газеты до того часу, аж лемки с цілої Америки и Канады открыли "другий фронт".

— Ци тепер по 20 роках, Вы все ище той самой мысли, што лемкам был потребный Лемко-Союз?

— Нас лемков все тримали на послідном щабли. Лемко-Союз был, есть и буде нам потребний, што други не посміхувалися над нами, бо лемки мають свою славну историю, вытревалый характер и суть способны вести сами свое общественне житє.

— Може были даколи такы моменты в Вашом житю, што Вы захвіялися в отношении до Лемко-Союза?

— Николи! Я с цілим натиском был и буду за Лемко-Союзом и

за тоты принципы, на котрых он основаный. Мене никто не купил, ани не купит ани почестями, ани грошами, ани политичними ма-неврами. Я против зміны Лемко-Союза и стою за тым, што наша газета несла свое первоначальне имя "Лемко". "Кому церквь не мати — тому Бог не отец", говорит пословица. Кто не любит "Лемка", от того никакой пользы в нашей организации. Я єсть тот самый Михаил Баволяк, яким я был сорок літ тому назад и при основании Лемко-Союза, котрому и теперь в двадцетилітие от сердця и мого сознания желаю дальнего успіха. Я вполні задоволеный с тым, што наше народне майно в Кливланді забезпеченено за Лемко-Союзом, и теперь никто с тых, што того недостойны, не положат на нем свою руку. Честь тым, котры того так завели.

Степан Ткач, первый секретарь централизованного Лемко-Союза, родился 28 ноября 1881 року в Іустю Русском, Горлицкого повіта на Лемковині. До Америки прибыл в 1905 року. В краю он окончил три роки промисловой школы в Горлицях. В Америці не мог установитися на отповідній роботі, вслідствие чого побувал в разных штатах и попробувал робот во всяких индустріях. В 1922 року остался в Кливланді на стало, где и застала його новина о основании Лемко-Союза.

— Ци для Вас была несподівана новина о основании Лемко-Союза?

— Потреба лемкам народной

организации была так натуральном, што новость о основании Лемко-Союза ударила не так несподіванно, як с великим радостьюм. Меже лемками поднялося таке велике заинтересование, што на первом лемковском кермеші, устроенному в Кливланді, згромадилося поверх 200 лемковских семейств. Слідуючий лемковский пикник замінился на невиданий народный сдвиг. Если бы такое заинтересование народном организациою продолжалося дольше, то из лемков лем одиницы осталися бы поза организацию, а всі лемки были бы об'єднены в Лемко-Союзі.

— Што перешкодило дальшому росту Лемко-Союза?

— Слабе розумініе народной организации самим народом, и брак руководителей народном организациою. Лемками руководили найбільше священиники. Если бы лемки мали священиков зо свого народа, то и так Лемко-Союз мог бы при них розвиватися, бо они все суть больше демократичны. Но лемки держали на своих парафіях чужих священиников, а тоты не дбали за интересы нашого народа.

— Ци Вы все ище той мысли, што лемкам потребный Лемко-Союз?

— Так як всім другим народностям потребни их народны организации, так нам лемкам потребна наша народна организация. В сознании того я ище днеська исполням в отділі Л. С. уряд рек. секретаря. Я рад служити народу, хоц для мене уже труднійше то приходит.

Степан Ткач — первый Фин.
Секретарь Л. С.

— Што мате сказати по поводу 20-ых роковин Лемко-Союза?

— Штобы Лемко-Союз дальше стоял на своей дорогі и не дался свести ани открытым врагам ани затаєнным "приятелям". Штобы Л. С. старался очистити такы отділы, где передовы люде зноровилися корыстati из народного цента. Там, где отdілы очистилися от таких руководителей, там всяди замічатся прогресс. Я чудуюся та-ким урядникам, што тот марнý цент в организации им такий ла-комый, коли человік може своimi руками заробити собі честный кусок хліба и не марати свою честь. Наконец желаю Лемко-Союзу добитися свойої ціли, для котрой был основаный. Вічна честь най останеся для тых лю-дей, котры совістно працевали и працуют для Лемко-Союза.

Николай Цисляк.
(Кливланд, О.)

Наш Родний Край

Я ту хочу написати дашто о селі Ростока Велика, повіт Новий Санч.

Тото село називалося Ростока Велика, але оно было дост мале, бо числило лем около 85 нумеров домов. Дост дуже было кормников, як и по других селах, то по два нумери можна было рахувати на одном ґрунті, а то не рахували, лем брали один нумер.

В Ростокі була церковь и школа. А так само до Ростоки належало друге село — Крижівка. С той Крижівки люди приходили до церкви, а діти приходили до школы в Ростоки.

То так было от давних часов. А тепер по 2-їй світової войні то ся вшитко перемінило. Як пришло переселене, то одна часть людей поїхала до России, а друга була примусово вигнана на Дольний Шлезк, и в селі остался лем Грица Вовка сын Дмитро.

Што мене споводовало написати дашто о своєму родном селі єсть то, же генеръ уж там никого неє, и нема ся от кого дашто довідати, а тут так само старши емігранты вымирают, и тоже нема от кого ся довідати о наших пионерах, котры ту поприходили на початку. Я лем маленьку часть опишу о тых, котры ту приходили около 60 роков тому назад.

В селі оповідали, же найперше

поїхали до Америки Павел Прокопчак, Кирилл Буранич и Семан Копистянский. Тот Копистянский был зо Злоцького, и як пришол до Ростоки, то был за професора и ся оженил с Теклью Домбровським. Он не был долго в Америці, бо он лем напред того ся оженил, то ся му цло за женою и неодолга пришол назад.

А ту суть имена тых, котры выїхали позднійше до Америки:

Мария Тарасевич — она приїхала до Нью Йорку в 1882 року.

Сестра їй Ружа Тарасевич — она приїхала до Елизабет, Н. Дж., в 1885 року.

Ваньо Ворона приїхал до Маунт Кармел, Па., в 1886 року.

Потом Ружа Тарасевич поїхала до краю и припровадила свою дівчину Кляру и свойої сестри Марини сына Гаврила Тарасевича. То было в 1889 року.

Втівди приїхали Александра Головяк Цегиник, Анна Ворона Рущак. А Михайл Даньчак уж тут был давнійше, бо Анна Ворона пошла до исто служити, як пришла с краю в 1889 року до Маунт Кармел. Там жили Варвара Даньчак и Фецьо Даньчак, Осиф Репела, Лешко Богач, Ваньо Буранич, Димитрий Домбровський, Діонісий Тарасевич. То они приїхали в 1892 року. А Глафира Ворона Репела приїшла в 1893 року.

Ваньо Шафран, Алам Чупак,

Адам Яшишак приїхали в 1894 року; Катрена Богач, Анастасия Дмитрічк, Александра Дмитрічк, Кулина, Мария Дмитрічк Тарасевич — в 1896; Адам Коспирта, Панько Мерена, Філіпп Репела, Поликарп Шафран, Григорій Головяк, Осиф Домбровський, Єва Домбровска (в Маунт Кармел); на Симпсон, Па., були Панько Тарас, Ваньо и Павел Тарас и сестра Анна Тарас Рак и Васко Даньчак. А Петро Тарас жил на фармі в Гілман, Вис.

Я ту вспомнула лем о пару дівках. Веце молодых хлопов втівди приходило и робили они коло майн. Позднійше зачали зас веце дівки приходити. Приходили найвеце до Пассайку и до Нью Йорку — приходили так аж до первої світової войны. Остатня с нашого села приїхала перед том войном Ольга Тарасевич Сеньо. Она приїхала до свого брата Семана Тарасевича, до Плімаут, Па., в 1914 року.

Я сама приїхала до Пассайку, Н. Дж., в маю 1902 року до Анны Рущак. Товди был страйк при майнах, то майнери, котры мали гроши, виїзжали до старого краю, а котры были без гроша, и не мали до кого іхати, то приходили до Пассайку або Нью Йорку женитися. Товди в кождом гавзі чути было співу.

Перечислити всіх, котры с нашого села выїхали до Америки, я не можу тут, бо их было дуже много. Я тут хочу описати лем одну рілю в нашем селі, т. є. пару хиж, кілько людей выїхало до Америки. То были мои сусіде с Реваківки. Там первый газда был

Ревак, но он помер. Потом ся оженил там Падухович. Они мали одну дітину, и он поїхал до Америки. О пару роков он спровадил жену Євку и двое дітей. Одно было його, а друге по Реваку, бо по Реваку осталося пятеро дітей: 4 хлопці и 1 дівча. Потом взяло кілька роков, поки они ся спровадили вшитки. Они мешкали в околиці Шамокин и Маунт Кармел. Дома в старом краю никто не зостал. А тепер спомяну, яке счастья они нашли тут в Америці. Микита Ревак был женатий с Ксандрою Богач; Фецьо Ревак был женатий с Устянком Єдинак. Други два братя, Юрко и Васко были также женаты, а их сестра Параска Ревак отдана — и мали всі дост велику фамелю. Юрко и Васко Реваки были забиты в майнах, а Фецьо был попалений в майнах. Микита и Параска живут в околиці Ньюарка, Н. Дж.

Друга хиж на той ріли Реваківки была, як звали — до Бартка. Там перше газдом был Горощак, а як он помер, то ся там оженил Бартко Тарасевич. По Горощаку осталися дві дівчата — Фимія и Зиновія, а с Бартком мали одно дівча Ольгу. И так само там мешкала Ганка Тарасевич, то она мала дві дівчата — Ксандру и Ольгу. Потом майже вшитки поїхали до Америки: найперше Бартко, потом тата Ганка и она спровадила свои дівчата. Из них Ксандра была выдана за Стефана Міцавку, а Ольга за Тифана Хомяка. Они вшитки мешкали в Маунт Кармел. А Ольга Барткова отдалася за Павла Гаврана, тыж в Маунт Кармел. Зиновія Горощак

тыж приїхали до Америки и она ся отдала за Григория Головяк в Гарфильд, Н. Дж. А ище из той самой хижы поїхали до Америки Стефан и Таця Шафран. Они були діти по Кундраті Шафран, але их уйко Михаил Гамбаль был там женатый с Фимиом Горощак. Таця и Стефан Шафран мешкают тепер в Оліфанті, Па.

Так то суть лем с двох хиж люде. Дальше была хижа Антония Гурского. От Гурского лем один был в Амерікі — он ся оженил с Крестином Кузяком и жили в Клифтоні.

По Улиані Губа поїхали до Америки Анастасия и Евфросина Губа-Бинчакы и Тимко Губа. Их мама Орина Губа потом ся выдала за Максима Амброж. Тот Амброж был давно в Монессен, Па. Они мешкали на Гуті в Крижівкі.

От Ваня Чупака поїхали до Америки: брат Адам Чупак и трое дітей — Варвара Чупак Касинчар, Михаил Чупак и Мария Чупак Костик. А так само мешкала на том ґрунті Глафира Репелла и она мала трое літей: Васка, Крестину Репелла Дроздяк и Варвару Репелла Кузний. От Губы, Чупака и Репеллы мешкают в Клифтон, Н. Дж.

А теперь от Семана Копыстянского, котрый был перве в Америкі, то пятеро дітей Зиновий, Петро, Фецьо, Владимир и Таця Копыстянски приїхали также до Америки. Они мешкают в Индиан Орчард, Масс. А и Матрона, по мужови Андраш, была в той хижі выхована при Терески. Она живе в Маунт Кармел.

Потом от Вицка Янчишака, або

от Осифа Губы приїхали: Адам Янчишак, Наташка Янчишак Полявка и Магдалена Губа Падухович.

Так то суть люде лем с одной рілі в нашем селі, котры выїхали в Америку.

Кто из наших Росточанов буде читати тых пару слов о своём селі и буде видіти, же може ліпше и докладнійше описати, то я бы просила, жебы написал до газеты або до Календаря на слідуючий год. Из того можна бы написати аж и книжку не лем о самих нас, емігрантах, але и о наших дітях.

В місяці июля сего року, 1950, я мала лист зо старого краю, с Дольного Шлезку, то мі писали, же іздила оттамале одна жена до села Ростока и хотіла достати ментрику для своєї сестры тут в Америкі, то як вернулася назад, мала смутну историю за наше родне село. Оповідала, же была в селі, але ментрику в селі не достала, лем мусіла іхати до Санча и там достала ментрику для сестры. Й повідала, же в селі сами поляки мешкают — гурале. Она их так называла. Там в нашем селі есть их около 20 фамелій. И в Крижівкі так само гурале мешкают. и есть их там 11 фамелій.

То за такий несправедливий поступок с нашим народом каждого сердце болит. Я сама николи ся не рыхтую там вертати, бо ём не мала там родины, але все перед очами мні было того села. И то тяжко забыти.

Варвара Касинчар.

Пригода в Нью Йорку

(ОПОВІДАНЬЕ КРАЯНА ОТ САНОКА)

— Моя пригода дуже дивна, — начал краян свою историю. — Таке дашто лем в Амерікі може притрафитися, або лем в Нью Йорку.

Я мал кавалерску квартиру на 85-ої улиці — одна комната и маленька кухенка. Жил я там близько 10 літ. С нашими людьми я дуже рідко сходился. Але человік старієся, то наскучило так одному жити и самому домашньом роботом старатися. На початках то я сам райбал білизну и варил собі істи, бо то таньше выходило. А был я барз шпаровливий. Але уж рок минул, як я начал давати білизну до китайской пральні, а потом все менше дома іл. Як принюс ём дашто додому, то кенову консерву, хліба и молока, а позатым іл в реставрации. Но все скучнійше робилось. А и начал ём побоюватись, што дашто с человечком в ночи може притрафитися,

и як сам, то не буде помочы. Часто чути по радио и в газетах можна читати, что человік пішол спати здоровый, а рано нашли го мертвым. А мі уж 45 літ минуло. По друге, и грошей трохи я отложил, то чого так забиватися? Жена осталась в старом краю. По войні достал ём лист от швагра,

што жена моя умерла, а двое діти, што сме мали, переселились с другими людьми до России, бо майже ціле наше село виїхало. Так не было и для мене ніякой подставы дальше отказувати собі во вшитком и шпарувати, як перше.

В том часі один добрий приятель и краян купил дом на Лонг Айленд, и раз в бесіді його жена говорить: "Маме пять комнат, а діти поросходилися, то можеме приняти вас за бордера... Буде весільше и нам и вам". Я собі подумал, што добра ідея. Заплачу и буду мати всю готове, не мушуничым старатись больше: она зварит істи, она выпере, комнату почистит, постіль постелит.

Так я выповіл стару кавалерску квартиру. Як платил ём рент за місяц, то повіл ём господині дому, што то остатний місяц, бо я "муфуюся".

То было 1 июля, а на 1 августа мал я очистити квартиру.

Як я сказал, што муфуюся, то господиня дала объявление до газеты, што має такий и такий апартмент до ренту. Раз приходжу я с роботы, а моя кавалерска квартира отворена. Смотрю, а там господиня и двое молодых людей,

мужчина и женщина — йому якých 30 літ, а єй не веце як 25.

Господиня, як увиділа мене, то зараз прервала бесіду, яку вела с молодими людьми. Показуючи на мене, она сказала:

— Вот ту есть тот джентельмен, который занимат туту квартиру.

Молоды кивнули головом до мене и привиталися словами:

— How do you do?

Дівчина зробила на мене с первого слова дуже приятне впечатлінне. Показалась мі скромною и трогательно тихом особом, што я зараз подумал, же она певно крайова и недавно с краю приїхала. А и свіжа ище, не намалювана. На вид была шиковна, миленька дівчина среднього росту. Но говорила мало, то я тогда не мог вызнаться, ци она крайова, ци тутейша. Но молодий мужчина не полюбился мі с первого взгляду. Говорил громко, майже кричал, як бы мы решта глухи били. И убраний был якоси так крикливо — богато, но не солидно. Я зараз подумал собі: "To буде якийсь ньюйоркский жулик".

Но розбератися в том не было часу, бо господиня начала объясняти ситуацию.

— Toty молоды люде тилько што поженились и хотят зарентувати зараз квартиру, дают задаток, но я им толкую, што квартира буде свободна аж от 1 августа, бо вы заплатили за цілий місяц... Яка шкода — такы молоды люде поженились, а не мают ани місця, где переспати.

— Вы знаете, як тепер трудно в Нью Йорку найти помешканье,

— сказал жених до мене таким тоном, як бы я был виноватый тому, што они не мают где снати.

Мі то начало идти уж по нервах, и я хотіл крикнути: "Ta чого ви, дураки, ис нашли собі перше квартиру, лем полетіли женитися?" Но я посмотріл на застарану молоду невісту, яка так благально дивилась на мене, и я удержанялся и заганьбился. Заміст кричати, я сказал участливо:

— Та в готелю можна достати комнату на пару дній, поки не найдете собі апартмент.

— Я сам так думал, но моя жена до готелю не піде — боится, має таке предупреджинье до готелю, — заявил громко, рішительно жених.

Ту проговорила первый раз и молода. Скромненько, тихо она сказала:

— Хоц бы мы мали в парку ночувати, то до готелю не піду.

Говорила чисто по-английски, без акценту, и тут показалось ясно, што она не крайова дівчина, а американка.

Много позднійше я нераз сам себе критиковал, чого мі не пришло на мысль спроситися того крикливого жениха, где он дотеперь мешкал. Он ньюйоркский и где-то мал сперовиско в Нью Йорку, ци при родині, ци свое власне, то чого не иде с женом до своего помешканья. Но в тот час мі то не пришло до головы.

Я вірю, што судьба грає человіком, и што кому призначено, то його не мине. Так и со мною вишло. Што мі было до тых чужих людей, которых я первый раз в жи-

тью виді? Ні.. Я мог спокойно повісти им: "I'm very sorry", и выпросити зо свойої квартиры. Но я того не зробил. Я признался им, што я лем завтра иду до роботы, а потом мам два тыждні вакаций и выйду на фарму до братняка. Нарешті я так роздобрился, што повіл им: "Вы оставайтесь на моїй квартирі, а я тоту одну ночь пересплю у своего доброго приятеля на Лонг Айленд, а як вернусь с вакаций, то заберу свои "форничы" и оставлю квартиру для вас."

Молодица засіяла от радости и скромно дякувала, а жених схватил мя за руку, потряс рішительно и начал дякувати так голосно, што на улицу было чути. Потом обернулся до господині и приказал:

— Вы, миссис, верните тот задаток, што я вам дал, а мы вам заплатим рент аж на 1 августа, як возмеме квартиру на себе. За тоты два тыждні мы будеме рахуватися с мистром...

Я повіл му свое имя. Он повторил го пару раз и штоси начал говорити, же мі мусить заплатити за два тыждні, но я махнул руком и сказал, што до суду не підеме с тым, лем сами полагодимеся. як я верну с вакаций. Я взял вализку, положил пару сорочок, один костюм и дробны річки и, пожелавши молодым доброго счастья на мойой квартирі, отдал ключ и поіхал к своему краину.

В часі вакаций у братняка я не мал спокою. Не лишил я ничего такого дуже вартостного на квартирі, но всетаки тоты форничы,

одягла, простирава, убранья, кухонны приборы кощували пару сот долларов. И чого я та так лишил без всякого порядку? Та они могут забрати што ліпше и перехати на іншу квартиру. Я не знам ани их имени, ани где роблят. Он сказал мі свое имя, як я отходил с квартиры, але я не звернул на то увагы.

Приіхал я назад два дни скорше, як треба было муфуватися. То так, як бы человек мал даяке предчутие. Было уж поздно вечером, але я рішил перше, чым поіхати к краину на Лонг Айленд, заглянути на свою квартиру.

Приходжу, пукам до двери. Молодица отворила, але смотрю на шо — она смутно позерат, як на похороні, а очы червены и утомлены, як бы от плаканья або неспання.

— О галлов, мистер Порада, — привитала мя тихо. Хоц лем раз сказал я им свое имя, но она запамятала.

— Галлов, миссис... Я вернулся с вакаций два дни скорше, то зашол ем заглянути, як ся вам ту поводит... А где ваш муж?

— Не знам, — отповіла, и ворги ей задрожали и скривились, як до плачу.

— Выіхал дагде из Нью Йорку?

— Не знам... нич не повіл, лем мя лишил уж тыждень тому.

Сіла на кресло в кухенкі и начала хустинком втерати слезы.

Жаль мі великий было той тихой молоденъкої женщины, которая и плакати не могла смілійше, лем так по тихонъки, як бы лем про себе приватно, чтобы дакого не уразити. А я стоял и не знал,

што отвітити и што почати. Але жебы єй даяк потішити и жаль розвести, то начал єм говорити, чо пришло в голову.

— Може даякий "ексидент", даякий несчастний выпадок стался?... На поліцію дали сте знати?

— Ніт, — отповіла и подняла очи на мене. Нова мысель блеснула єй в голові, но за хвилю опустила очи.

— Но ніт, он мя лишил направду... Он не добрий.

Я положил вализку и сіл на друге кресло в кухні. Думам, же треба поговорити, помочи єй, бо немож так лишити бідну застарану дівчину в подобній ситуації.

— А роботу мате?

— Єс, я достала назад роботу в реставрації, где и перше єм робила... Як мя лишил, то я пішла до роботи, а помешканья єм не глядала, бо думала-м почекати ту, доки не вернетесь, жебы в порядку вам отдать ваши річы... А тепер я можу уж піти.

Встала и перешла до комнаты, засвітила електрику и достала свою вализку, же буде сбератися.

— Та почекайте, — гварю, — мате час... А ци повіл вам, же вас лишат?

— Свариляся, кричал, повідал, же янич не вартам, же не мам ниякого духа. Я начала плакати, а он штоси заклял, тріснул дверьми и вийшол. Больше яго не виділа.

— Положьте вализку назад, — говорю єй. — Теперь вночи не будете ходити за помешканьом, ище може и Нью Йорк не зните добре... Як треба, то я піду, бо

я мам краина на Лонг Айленд, то мам где переспати, а вы ту останетесь, поки не найдете помешканья.

Мы говорили по-англійски, то я звертался до неї на "вы". В луші я чул, же она не сказала мні вшитку правду, лем штоси скриват. Така уж натура женска. В інших справах женщина може быти найсправедливійша, але як приде до єй фамелійных або любовных справ, то она крутил и скриват, доки ся даст, жебы правду не выявити. А мні хотілось узнати больше, што случилось меже ними. Сіл я собі на "кавч" коло столика, закурил цигаретку и гварю: — Не мате кавы або пива?

— Мам молоко, чай и кексы... Але я скочу до штору и принесу пива и дашто веце.

Встала быстро с кресла и уж хотіла ідти.

— Но ніт, — гварю, — вы пригрійте чаю, а я принесу, што треба.

Я пустіліся до двери. Она хотіла іше протестувати, бо подняла руку, но зараз опустила и пошла к газовому пецику.

Я накупил кавы, цукру, хліба, кенової зупы, шинкы, дві фляшки пива и вернулся с тым на квартиру. В кухні уж кипіла вода, и молодица розложила горнята и тарелики на столі.

Поки она заварювала зупу, я присіл на кресло и завернул бесіду на єй мужа. Думам собі, што як росповіст свое горе, то стане єй легче. А мні барз хотілось розбити єй смуток и утішити несчастну.

— А тот ваш муж може має даяку родину в Нью Йорку, то ини вы не пробували через них довідатися за него?

— Я не знам, чи має даяку родину в Нью Йорку.

— Та не повіл вам, кто його родиче и где живут?

Повідал, же гдеси в Бостоні суть, але я дуже не вывідувалася... Он не пытался за мою родину, то и я не пыталася за його.

— Та не был никто с його стороны на весілю?

Весіля мы ниякого не спровадляли, лем на Сити Голл шлюб взяли.

— А давно го знате?

— Якы два місяцы... Он приходил до реставрації, где я роблю, и начал ходити коло мене, же мя любит. Потом брал до "мувис", до "найт-клубов". Все был чисто убраный и дуже деликатный.

— А яку роботу он мал?

Повідал, же в банку робит, але я тепер не вірю, же то была правда.

— А где мешкал?

— Я не знам... Повідал, же має апартмент с одним своим "френдом", и за то не може мя запросити до себе. До готелю пару раз кликал и барз намавлял, но я барз погнівалася, то перестал.

Молодица розляла готову зупу в тарелики, накраяла хліба, поставила пиво на стол, присіла к столу и хвилю молчала затурбуванна. Потом начала платком отерати слезы и сказала:

— Теперь я знам, же мя опушкал... Другий тыждень, як мы были женаты, я встрітилася с дів-

чином, што робит в той реставрації, то мні повіла под секретом, же мой Джов был перше женоатый, и же його попередна жена приїхала ту до Нью Йорку глядати за ним. Она чула то ст той самой жени, бо пришла до реставрації и хотіла довідатися, где он живе. Я не хотіла тому вірити, але вечером, як Джов пришол додому, я звідалася, ци то правда. Он барз розсердился и начал кричати на мене, же я шпионка, же шпионую за ним. И зараз тоды в ночі забрал свои річы и пошол пречь... Потом я встрітила totу його жену, то повіла мні, же она не перша його жена, бо он уж был перед ньом женоатый и лишил єй так, як и нас. Повіла мні, же то злодій, ощущ, который дурил людей, шпекулює, гемблує, краде и так живе, але же она мусить достати го в свои руки и запратити в тюрьму.

Выповіла то и замолчала, лем платок тримала при очах. Я знал теперь, же она сказала totу правду, которую с початку пробовала чогося закрыти. За женятику и за мужа я не хотіл больше говорити, бо виділ єм, што то причинят єй великий жаль. А до того мні пришло на мысель, же сиджу ту и бессіду, а не знам ничего, кто она сама.

— А ваши родиче ту в Нью Йорку? — звідуюся по короткой павзі.

— Но, они в Пенсильвании ко-ло углевых майн.

Я уж хотіл звідатися, ци она просила родичов на весілю, але спохватился ище на часі, же то буде єй неприємно вертатися зно-

ва до той несчастной женечки, то я звідался:

— А ви переписуєтесь с ними... Як ся им поводит?

— Пишу часто им... Як ём написала им, же я вышла замуж, то дуже гнівалися, же-м не запросила их на весілля, але прислали свое благословенство.

Я виділ, што дівчина пересилали свой жаль и говорила спокойніше.

— Но о том, что ся тепері становло, я им не писала... Просили, жебы послати им весільну фотографию, но мы весілля не мали, ани сфотографуватися обое мы не могли, бо он не хотіл.

— А што родиче роблят?

— Тато роблят в майнах... Они старокрайовы люде.

— Та и я старокрайовий, — повідам. — Може знаете, с якого они краю?

— Повідали, же с Галиции, а повіт Санок.

— Повіт Санок! Та и я от Санока! Мы с твоими родичами близькі краяні! — крикнул я уж поному, по-лемковски.

— Та може вы и знаете мого тата и маму? — спросила молодиця так само по нашему.

— А с якого они села?

— Санок.

— То повітове місто, як ту "каунти", а они напевно не жили в самом місті, лем на селі.

— Но села не знам.

— А як называются?

— Зватик.

— Зватик? — повторил я утішений. — А мама певно называетя Олена.

— Ес, Олена.

— Та знашь ты, дівусь, же одні с того самого села, што и я! До твоїй мамы я навет залиялся, танцувал ём с ньом часто, лем же я был трохи молодший от ней, тонич с того не вышло. Ванько Зватик, твой нянько, был рожденний в Америці, то он достал американский паспорт и, як оженился, выїхал до Америки и потом маму стягнул, а я поїхал до Канады и с Канады за пару літ переехал до Нью Йорку... Видиши, яка несподіванна встріча!

Я налял пива и сказал:

— Выпийме за здоровье твоїй мамы и тата, а за того Джова забудь, бо он ся тобі веце не покаже на очы.

Мы чокнулись шклянками и надпили.

— Я його не хочу на очы веце видіти, — сказала дівчина.

— Не бойся, бо го не увидиш. Он не дурак показуватися тобі, штоби попасті в тюрьму. Ішо і в Нью Йорку напевно ніт, бо як почул, что попередна жена за ним глядат, то спрягался добре.

— Лем жебы-м забыла го на все, то буду счастлива, — сказала и задумалася, як бы єй інша мысль пришла в голову.

— А я ище не знам твого первого имени.

— Олена, як и мама.

— Но выпийме ище и за твое здоровье, Оленько.

Мы знова чокнулись шклянками и вышли до дна.

Мы докончили уж и істи. Оленька встала, попрятала со стола и начала мыти посуду.

— А што теперъ плануєшь, Оленько? Останешься в Нью Йор-

ку, ци думашь вернутись к родичам до Пенсильваниї?

— Вертатися там не есть чого. При майнах для мене ніт роботы. А друге, меже своimi людьми было бы мні теперь тяжко жити, як бы-м вернулась з Нью Йорку — зараз глядали бы даякого скандалу и огваряли. Знаш, як наши люде смотрят на дівчину. Коли она ище самотна, то интересуються ньом, ци честна, подзерают, с яким бойсом ходит, судят каждый єй поступок. Але як вышла замуж неудачно тата сама дівчина и мучится с мужом и дітьми, то тоты самы люде не хотят знати ани интересоватися ньом, лем сама бідна мусить мучитися ціле житє.

Говорила так щиро, душевно, як бы мы от дітинства били близкы знакомы. Ци токо, же я знал єй маму и тата; ци токо, же мы одного роду — но мы чулися дуже близкими собі. Мні здавалось, что я зnam кажду єй мысль. Ту рожденна дівчина, но я виділ и чувствовал в ней свою близку краинку, бо говорила по нашему и разуміла наших людей. А и подобна была лицом и характером до своєї мамы, до той Оленьки, котру я знал и любил в молодых роках.

Бесіда нам ішла так легко, что я ани не зауважил, як час летит. Коли я посмотріл на годинку, була уж перша по полночи. Я зорвалася, взял капелюх и вадизку, же мні треба ідти. Она встала тих і сказала:

— А мусите ідти теперь в ночи?

— Я обернулся к ней и жартом проговорил:

— Як бы-с мала мя где переночувати, и не боялась, то не мусіл бы-м ідти.

— Та то мні треба пытатися, ци вы мене переночуете, бо то ваша квартира... Я можу ту в кухні на "кавчу" переспати, а вы мате свою комнати и постіль.

Мні так хотілось обняти єй и поціловати, но в голові блесло, што то не Оленька, которую я знал в краю, а єй дівка, и сумлінне не позволило.

Я вернулся от дверей, положил вадизку назад и гварю:

— Як так, то ты будеш спати там на постели, где-с дотеперь спала, а я ту в кухні... Иначе, краянко моя дорога, не може быти, бо я не пристану... Знаш, што в Америці жены все на первом місци.

— Та най буде, як вы хотите.

Принесла простирадла и приготовила для мене спанье в кухні. А притом не переставала говорити. Оповіла, же єй было барз скучно и смутно самой одной на квартирі, а и боялась, же може тот несчастный Джов достанеся даяк до середини в ночі и заріже єй, бо он такий гнівачий и дикий был, коли го остатний раз виділа.

Так мы переспали туто ночь — она в моїй комнаті, а я в кухні.

Рано она посбераляся до роботы и пришла уж готова на кухню, коли я ище лежал на кавчу. Сказала, што як встану, то можу придти до их реставрации на сіданье — она буде чекати и обслужит мя. Прощаючись, она сказала адрес. То было недалеко, то я повіл, же все буду у ней істи.

Мні ище не треба было ідти до

роботы, то я собі полежал. Потом встал, оголися і зашол до той реставрації на снідань. Поговорил, пожартувал трохи с Оленьком, і вернуся пішком на квартиру. Думал єм взяти вализку і переїхати к тому приятелю на Лонг Айленд. Но ту я вспомнил собі, що с Оленьком я ніяк не уловився, коли переїду, і кому лишу квартиру. А и як было лишати їй так одну с тим смутком, який она переживала.

И я нигде не переїхал, лем зашол по шторах і накупил провіанту до айсбакс, а под вечер, коли Оленька мала кончати роботу, я зашол знова до реставрації на вечерю. По вечери мы пошли до театру, а так назад на квартиру.

И я остался на той квартирі разом с Оленьком. На 1 августа я заплатил рент надальше. Господиня усміхнулася, но ничего не сказала. Може она думала дашто зле, но ничего злого не было. Мы жили, як брат со сестром. Я купил собі складане лужко до кухни, и мы устроились як найлучше могли.

Одно нас мучило: ци написати єй родичам о нашої встречі, ци ніт? Мы рішили тымчасово не писати ничего по той причині, што они не порозуміют нас.

Минуло так три місяци, а мы все не знали, як из того выйти, и тому старались о том не говорити. Але чым дальше мы так жили, тым ясніше показувалось, што Оленька не така весела, як была с початку. Ходила задуманна, и на часы як бы не чула, што я говорю. Одного вечера пришла с роботы позже, як звичайно, и така

затурбуванна, што можна було зараз познати, же штоси неприятне єй притрафилось.

— Што с тобом? — пытається. Ты така не своя днес.

Я думала, же забуду Джова, — говорит она, — а то не дастся. Я была у доктора, то подтвердил, же буду мати дітину... Тепер я цілком не знаю што робити.

Мене то заскочило так несподіванно, што с початку я не знал, як отистися до того: ци потішати єй, ци дашто радити? А и што можна було радити? Дівчина в тяжи уж четвертий місяц, то туніч не порадиш. Муж пропал, то го не найдешь, а и шкода глядати, бо неправильний. Но муши призначати, што в душі я був задоволений, же так тепер вишло. Стараючись говорити найспокойнійше, як бы ничего надзвичайного в том не было, я сказал трохи жартобливо:

— Та ніт ничего страшного, Оленько, бо того можна було сподіватися... Мынич не будеме с тым робити, лем обое тепер поженимесь, як ты согласна мати такого старого кавалера за мужа.

Она не сказала ни слова, лем кинулася ко мні в обіятья и поцілувалася в уста. Я обнял єй и долго пілувал. То були первы поцілую меже нами.

— Я давно хотіла вас так поцілувати, бо мала єм вас рада, — проговорила Оленька.

— Та чого-с так долго чекала?

— Бо я не знала, ци вы мя мате рады, ци хотіти бы сте женитися со мнов, то не хотіла накидуватися вам.

— А я тя мал все рад, Оленько,

с первого разу, як єм тя встрітил... За то я вам туту квартиру уступил.

Потом мы долго сиділи и говорили, як то переведеме. Договорились мы так, што найперше пойдеме до адвоката и зробиме законно, што она не жена Джова, а потом поїдеме к єй родичам и росповіме, як то було.

Но часом и судьба поможе чоловіку в потребі. До адвоката нам не пришлось ходити. За пару дній Оленька достала чикагську газету с фотографією Джова и його поспільнью исторію життя. Был застріleny на улиці незнаними преступниками. Поліція підозріват, што то помста ракетирської шайки. Газету принесла до реставрації тота попередна жена Джова, котра за ним глядала.

— Не жаль ти за ним, Оленько? — звідуюся.

— За ним ніт, лем жаль мні, же чоловік так марно пішол с сего світа.

Ты го любила на початку?

— Як бы-м не любила, то бы-м не выходила замуж за него... Но я його не знала. Як бы-м знала го так, як потом єм познала, то бы-м не могла го любити... Чого то таки люде родяться на світ?

— Они не родяться такими, лем світ их так перекручат, обставини, в яких живут. Посмот на американські діти, што они читають, што видят на "шовах" — их от найменьших літ туто наше американське житє начинат перекручувати и псuti. Таких, як Джов, ту мільйони — одни гибнут от

куль, други сидят в тюрьмах, а інши в "крейзи-гавзах".

С родичами Оленьки мы начали роботу по плану. Найперше она написала им, што встрітила в Нью Йорку их доброго знакомого и краяна Пораду, котрый их поздоровляє. Потом написала, же муж єй мал "ексидент" и был забитий, а она осталася як вдова "при надії". Писала, же было бы єй тяжко, як бы не мистер Порада, котрый єсть дуже "найс" до неї, и помогат єй во вшитком. Ваньо Зватик в письмі до доньки переслав картку для мене, в котрой поздоровлял мя красно от себе и жены, дякувал, же помогам Оленькі и просил надальше интересоватися их доньком и помогати єй, бо она бідна в Нью Йорку тепер без мужа буде страчена. До доньки писали, штоби приїхала додому к ним, як робити уж не може. Но притом вспоминали, же друга донька, котра була отдана там на місци, вернулась к ним с малом дітином, бо муж втюк от неї, лишивши єй без ничего. Оленька отвітила, же вертатися им на голову не мусит, бо ище може робити, и краян Порада помогат, але як бы иного выходу не было, то приїде к ним. За пару неділь пришло письмо от самой мамы. Мама не знала писати, то от неї писала по-англійски тота отданна и мужем покиненна донька, котра жила с ними. Она писала под секретом, што отец не знал. Мама передавала Оленькі інформацию дотычно мене. Писала, же я добрий чоловік, бо она мене знає зо старого краю, и вдовец, бо єй писа-

ла родина, што моя жена умерла в часі війни. "І гроши мусити, — писала мама, — бо ніколи не быв роспustnyj, а за час війни родині до краю не мог посылати. Он старший от тебе, но ты, доню, не звертай на то уваги, и як ся так добри заходите, же ти помагат и интересуєся тобом, то ты так робь, жебы ся оженил с тобом, бо знашь, же вдові с малом дітином не легко теперь другого мужа найти".

Олењка дала мі прочитати тото "секретне" письмо. Справа меже нами бывла рішена давнійше, и мы бы поженились, хоц бы родиче были против. Но тепер мы мали открыту дорогу, так мы зараз на другий день взяли "лайснис", а за тыждень пошли до шлюбу.

— Така пригода приключилася мі в Нью Йорку. Ци то бывла судьба, ци лъс, ци звичайный трафунок, но я трафил па добру жену, с котром я чуюся дуже счастливым.

Краян скончил свою историю. Но сказал мні адрес и просил зайти к ним, то познакомит мя со свойом женом. Я прирюк, же непремінно зайду.

— А што будете робити с дітіном, як приде здорова на світ? — спросил я краяна.

— О том мы часто говорим... С початку Олењка думала, что дітина може быти нам на перешкоді, бо все буде припомнинати нам того фальшивого первого мужа, который так єй обманул. Хоц не сказала того ясно, но выходило так, что як я желаю, то дітина можна буде отдать даjakим людям, котры не мают своих дітей, лем глядают за чужими, чтобы их адоптувати. Но я переконал єй, что тата дітина не буде нам нияк на перешкоді, а може ище нас ліпше свяже, бо нам все буде припомнинати тоту счастливу пригоду, котра нас свела разом ту в великом Нью Йорку. Олењка с тым погодилася, а мні сказала, что тепер мя ище щиріше любит, як на початку.

ЗИМА

Стиснул землю мороз сивый,
Под ногами звонит,
Ледом ріку замурувал,
Най Бог оборонит.

Зимне солнце попрез гору
До села зазерат,
Всьо ся крье, где лем може,
Бо зимі ник не рад.

Кус с полудня солнце зашло,
А змерк скорым кроком
Потихеньки иде в село
И сіл над потоком.

Пхатся силом студінь до хыж
Зо сінь и zo двору,
А с калениц сивый дымок
Вытягается в гору.

Вшитки ихаются ку пецу
И стары и діти,
Докладают дров до огня,
Жебы ся огрити.

Тихо вокруг, лем ліс тріскат,
А звізды ся ярят,
И през окна оген блискат,
Где вечерю варят.

А дітиска коло печа
Чекают вечери,
"Хвала Богу" — гварит мама,
"Уж кипят компери"...

Иван Русенко.

Так мы жили

(Оповідання из народного життя в старом краю).

В нашому селі була вдова Марія П., котрої муж помер, як іще діти, два хлопці, малы були. Она жила в четвертій хижі от нас. Были они бідні, бо хотя мали полчверток землі, но не було кому на землі робити.

Она сама була хоровита, а молодший син був такий доничого, ни сюда ни туда. Старший син, як трохи вирос, служив по людох. Так дома у вдови Марії все було бідно.

Тота бідна Марія спала много раз у сусідов, бо в їй хаті страшило. А то лем тогда страшило, як місяц уж був два-три дни до повні. И так от 10 до 12 години вночі, коли було ясно, в той хаті страшило. Повідали старші люди, же о том часі вночі духи мають найліпшу силу, а по 12-ої годині идут рапорт здавати зо своєї служби.

Бідна вдова давала на службу божі, на паастасы, но нич не помагало. Все от 10 до 12 години вночі, як місяц доходил до повні, под лавом в їй хижі світило, и то в одном и том самом місци. Вдова повідала, же то нечиста сила. Было того світла не сколько роков, но никто в тото місце не заглянул, бо каждый ся боял, же го покрутит.

Одного вечера вдова Марія

пришла до нас плачуши с хлопцом и просить, жебы их переночувати. Но до нас ся люде сходили на погаданку. Як звикло, старшы мужчины, где собі полюбили місце, то було их там кождый вечер по кілька. Мама нераз казали: "Треба скоро вечерю рыхтувати, бо яс тут походить, то я не хочу, жебы мі ту лыжки рахували, як будеме істи". Но и было што послухати, як зачнут о Кошутской войні и другу политику, а так о страхах, о духах, о босорках. Нарешті заченили и вдову Марію, же в їй хаті страшит. Она каже, же ся боїт дома спати. Мене то дуже заинтересовало и звідуєсь ей, что оно робит.

— Не робит таке нич, — повідат вдова, — лем гнеска ся три світла світят: єдно векше, а два меньши. И часом ся здає, же штоси по хижі літат.

Так то вшитки ухвалили, же то небіщик ей муж ходит по смерти, и же ту нич не поможе, лем кебы так доброго бачу найти, то он бы то отробил.

Был у нас того вечера мой ровесник зо своим отцом, и мы оба слухали и зачали сме оба собі шептати, жебы пойти и посмотреть на тот огонь. Мы покрійому взяли собі кілька сірников и вышли. Ище мы собі взяли

сокиру для обороны на всякий выпадок.

Як мы вошли до хаты вдовы Марии, то мы были оба добре перестрашены. Але мы собі постановили узнати, что то есть тот огонь. И мы скоро узнали.

Чудо было такое: коли місяц уж был коло повня, то конечно світил ясніше, а же окно было на всхід, то світло падало просто в хату и под туту саму лаву, под котром показувался тайний огонь. Підвальни были погнити, то с того россыпанного дерева були кусочки, котры на одній стороні були дуже гладкі и до місяца ся от них отбивал бліск в роді таємного світла. Треба было лем тозгнілый материал порушати, и уж было по страхах.

И мы не були так отважны, як я тепер пипу. Як мы вошли до хаты, то мы зачали один другого понукувати. Я кажу: "Ид ты". А он на мене: "Ид ты". Но уж было нияк цофатися, так мы урадили, што я должен был идти под лаву и взяти того огня до руки, а он мене одном руком тримал за другу руку, а в своїй другой руці держал сокиру готову. Як бы мене тягало, або не пущало, то он мал рубати сокиром.

Я сам признам тепер, что то дурне было, и мы могли сами себе покалічiti, но тогды мы так розуміли.

Я набрал до жмени той згнилізни и с тым мы пошли назад до нашої хаты. Дома у нас були ище всі, и мы зачали сміятися с той вдови и показали ей страх. Но она на нас сварила, же чого мы таке рушали. Повідала,

же нас там могло покрутити. Но мы ся с того высміяли и показали всім, як тот огонь дійствує.

От того часу в хаті вдовы Марии того огня не было, хиба як собі сама Марія засвітила. И уж спала дома, тилько біду мала другу — мусіла и вечеряти дома.

Як уж пишу за старокрайовы страхи, то приведу ище другий случай из власной пригоды.

До нас пришол раз молодий газда и просил отца дати му коней, чтобы собі з ліса привезти. Отец коней йому дал и мене послал с ним дашто помочи.

Поіхали мы до ліса. Он стял два смереки, наложили мы на віз и ідеме додому. Треба было іхати через три потоки. Дерево было долге, якých 10 метров. Два потоки мы переїхали без біди, но в третьом кони нам стали и ани руш. И бье их, и пхаме, а нич не виходит. Не было може ани 8 футов на рівне поле, но не потягли.

Я кажу, жебы запрячи кони до кінця дышля, то булут на рівном місци и будут мати, где ся заперти ліпше, то може витягнут. Але он мене не послухал, лем взял сокиру и начал "чарувати". Ударил три разы по дышлю и три разы по всіх штырьох колесах. Так ходил три разы доокола в ліву сторону и бил от себе. Потом взял сокиру, зарубал два разы, як бы крест зробил, и взял за ліць. На велике мое зачудуванье, кони пошли, як бы ничего на возі не было.

А я пошол так через гору на коротку дорогу домой. Як єм при-

біг додому задыханий, то мене мама пытають, где кони. Я им розповіл, як то было, а они кажут:

— Недаром люде бесідуют, же мати його чарівниця... Видно, же правда, бо и сын штоси знає.

Но я думам, что кониска ся пострашили, же их том сокиром буде рубал, и вытягли. От людей потом я чул інше объяснение. Повідали, же як он так бил по дышлю и по колесах, то он дябла отганял, котрый держал воз, жебы нам пакость зробити.

Тот человік так само до Америки приїхал и где-то в Пенсильвании был. Ци он живе, ци

ніт, то я не знаю. А може и дябла зо собом ту привьюз?

Знова тот мой ровесник, с котрим мы открыли тайный огонь в хижі бідной вдовы Марии, уж помер, здається, в 1918 року. У мене тых рассказов за старокрайовы чары и страхи велика масса, что было бы на цілій Календарь. Мы всі памятаме, як то было давнішее в старом краю. Коли пришли долги зимовы вечери, то люде іншой роботы не мали, лем сходилися то в одной то в другой хижі и за страхи и чары себі оповідали.

Т. Ткачик,
Форт Морган, Коло.

ЧУДНИЙ СОН

“Не зганяй мя, мій миленький,
Дай мі довше спати,
Бо ся мі так красні сніє,
Аж трудно поняти.

Так ся мі приснило,
Же я ся купала, —
У чистенькій воді,
Як рыбка, плавала.

Літна вода тепла,
Сонечком огріта,
Свіжа и приемна,
Як арома цвіта.

Соловей у гаю,
Воронок в воздухі
Весело співают,
Аж миленько душі.

Звіздочки на небі
На місяц кліпкают,
“Он нас щиро любить,”
Так себі думают.

Фіялки, конопки
Синьо росцвітают
І зимненьком росом
Себе обмывають.

А вітрик тихенький
Зачинає дути,
Шепче мі надію
І не даст заснути.”

“Вставай, мое лялько.
Перестань дримати —
Бо підеме в поле
Грибочки зберати.”

“Ой мій милый, люблю,
Який ты завзятый,
Чом же ты мі не дашь
Кус довше поспати?

Ой Боже, мій Боже,
Який ты завзятый,
Як мі не дашь спокий,
Буду ся гнівати.”

Т. Дутканич,
Чикаго, Илл.

Як я написал штуку “Куда сердце тягне”

Минувшого 1950 року міні була призначена перша надгородя за написанье театральної штуки “Куда сердце тягне”. Надгороду видала специальна комісія при Головном Правлению Лемко-Союза, в конкурсі, котрый рішил устроїти 14-ий Головний Съезд Лемко-Союза в Ансонії. На конкурс було предложені 13 театральных штук, написанных талантливими лемками. Во всіх написанных представлениях була выражена оригинальность ідеи або исторично-традиційный обычай минувшости нашого народа. Но лем трьом найлучшим припала надгородя, а то: Івану Похна, из Оттавы, Канада, за написанье штуки в двох актах “Нашы спорты” — третя надгородя; Івану Новак, из Вишнього Орлиха на Пряшевщині, за написанье штуки в двох актах “Так то было” — друга надгородя, и Николаю Цисляку, из Кливланд, О., за написанье штуки в трех актах “Куда сердце тягне” — перша надгородя.

Коли конкурсова комісія внесла свое рішеніе, а штука почала печататися в газеті, я получил цілій ряд писем и поздравлений, а тож личны заявлення, что представление читатся с великим интересом, и читатели наслаждаются його содержанием. Гдекотры удивлялися, откаль я взял таку те-

Николай Цисляк,
автор драматичной штуки
“Куда сердце тягне”.

му и выгрюб totы замічательны характеристи для ней.

На сем місци я хочу пояснити, што ани характеристи міном не вигрబаны, ани тема не взята из фантазии, а просто из життя, яке я запримічал вокруг себе. Всі сцени и приключения водилися в одній або іншій формі, в том або іншому місци. В той штуці показане богатство, обыльность и щедрота нашого американского життя, но при том осміяни и тіневы сторони нашого житівого укладу в Америці. Окончательно всі totы отмінны по свому содержанию сцени сводяться к головной темі: там, куди нас сердце тягне, которая взята из одной пригоды, на которую тут укажу.

Уже послі об'явлення конкурса всю еміграцію удивило дивне рішення 75-літної старушки Єви Драль. Ани рок не минуло с того часу, як она пришла на велике багатство своєї доньки Анни и зятя Андрея Шкимбы до Канады. Побывши там пару місяців, она не полюбила тот уклад життя на чужині и воліла вернутися до війном знищеного родного краю, як оставатися на богатої чужині. Мні припало счастьє встрітити лично як раз туго старушку при посадці на пароход "Баторий" в Нью Йорку и поговорити с ньом. Много других лемков, приїхавших к своїм дітям в Америку, не полюбили тут життя и вернулися до родного краю. Но рішеніє Єви Драль удалило мене сильніше от всіх попередніх случаїнностей, бо істория життя той старушки показалася мні так загадочном, як и єй бистре рішеніе повернути на родину. И тогу историю варто записати на памятку.

Мні донесли с Канады, что 7 апраля 1949 року через Нью Йорк буде повертати до краю с Канады 75-літна старушка Єва Драль, родом из Терстяной. Сяноцкого повіта, на Лемковині. Я виїхал вістрітити її на станцію Гранд Централь в Нью Йорку. Коли она сходила с монреальського потягу, я вступил в розговор:

— Гдех вы идете, мамо?

— До краю, дітино, до краю.

— Але вы недавно утекли оттуда аж до Канады.

— То правда, же недавно, але то не было ніякє бігство, лем Анцини писма. Лудила мяня, же в Канаді добре, мають всього дост, и

перешла мні през розум. Далам ся сбаламутити дівці.

— Вам писала, што они богаты, а вы нашли, што они бідны небораки.

— Не бідны, ніт. Але што ж мні по том богатстві на чужині, коли ніт с ким побесідувати? Сиджу под богатыми мурами и жмуркам до солнця очами. То не про мене. Я уж стара, и totы остатны дни ци роки я не можу змарніти в Канаді. Я хочу там, где люде будуют нове житє и при том мають счастьє.

— Я слышал, что вы dakoli интересовалися нашима лемковскими народными справами, ци то правда?

— Правда, але то было давніше, за молоду.

— А на старость вы перестали tym интересоватися?

— За молоду я так дуже не зробила. Выступалам с бесідами — в Києві, то всього раз, а так як в Сяноку и других лемковских селах и містах, то пару раз. А на старость в остатню войну я партизанила...

— Не повічте мні, же вы были партизанком на вашу старость в остатню войну?

— Былам партизанком и то добром. Я держала коммуникаційну связь меже партизанскими группами в Карпатах за цілы три роки войны.

— И ани раз німці вас не арештували?

— Перший раз мя застали дома, але як увиділи мене згорблену старушку, поглупіли, не знали, кого им ту арештувати. Гдеси стыдалися брати мяня. А як приходи-

ли другий раз, то мене никоти не было дома. Я была в лісі с партизанами. Зато німці подпалили мою хужу. Партизанска робота легко мні приходила, бо я сchezла оч навет в найменьшої кричині. На мене никто не сподівался, што я, старушка, можу быти така небеспечна. Але раз мене самостійны українці переслідили, злапали и мало на смерть не убили. Я ледво вогоилася от побою и ран. А моего сына німці в Освенцимі живцем в печах спалили.

— Вы были и в Совітском Союзі?

— Былам. Я сама организовала переселение Терстяной до Совітского Союза послі войни, но на мене было тяжко, бо мы вістрітили там серьозны неудачы.

— Неудачы в Совітском Союзі? Якы, напримір?

— Попали сме меже недобрых людей, котры бурили народну власть. Раз при молочиню я впала в велике непорозумінне. Я віділа, як велику часть омолоченої пшеницы мішали зо земльом, штобы не лати правительству його часть. Як я то увиділа, што они роблят — почала кричати: "Мате так робити, то ліпше нияк не треба робити!" Предсідатель колхоза озрілся на мене, кто то такий кричит, подошол ку мні, взял за плеча и отпроводил в сторону: "Вы — повідат — мамуню, тут новенька, ничего, як світ иде, не знаєте, так для вас краще буде молчати". Я посмотріла тому звірю в очи и зараз порозуміла, што треба молчати. Я знала, што нас жде, если не замолчу. В ночи наша худоба была бы выморена, а

Бывша партизанка Єва Драль,
родом из Терстяной,
на Лемковщині.

наш приділ хліба роскрадений. Того бы никто николи не выслідил, где ся поділо, або кто то зробил. До кого пойдете зо скаргом? То была головна причина, што наши лемки верталися в Галичину, ближе ку своим горам и ближе ку собі до купи.

Але вы знаєте, что там ище біда, недостатки, и пошто вам там спішити? Вы розумієте, які велики трудности там будете мати?

— Я розумію, но там єсть моя отчизна, там мене сердце тягне и там я иду...

За сорок літ моего життя, я никоти не встрічал меже звичайными лемковскими женщинами такого рішітельного характера и с таким славном минувшином. Она знає материальны недостатки на своїй родині и знає недостатки счастливости на чужині. Она рішила, што лучше переносити материальны недостатки на родині и быти счастливом, як жити в богатстві без приятельства и счастья.

Ей остатны слова: "ТАМ ЕСТЬ МОЯ ОТЧИЗНА, ТАМ МЕНЕ СЕРДЦЕ ТЯГНЕ И ТАМ ИДУ", показалися міні ударными от сознания и щирости сердца, и тоты слова я положил в заглавие мо-

ного представления, бо они наилучше выражают идею темы.

Николай Цисляк,
Кливленд, О.

ПУШКА, ЯКА СТРІЛЯТ ЛЕМ НА ВОСТОК

Западним великим державам трудно договоритися в справі вооружения Германии и возрождения германского милитаризма. Даже без участия Савітського Союза, на своих приватных конференциях Англія, Франція и США не могут найти выхода из трудного положения. Германию было бы легко вооружити, если бы западны державы мали гарантіи, што німцы, получивши оружие, выужують тое оружие лем против Савітського Союза, а не обернут його найперше против Франции, Англіи и других западных держав.

Німецькі газеты потішаються над тими клопотами западных держав и придумуют ріжни жарты. Німецька газета "Аахенер Нахрихтен", выходяща в місті Аахен, в Западной Германии, помістила карикатуру, на которой показана канцелярия американского генерала в Германии. Генерал сидит за столом, а перед ним стоит инженер-винаходчик с новым оружием — автоматичном пушком на колечках. Показуючи на пушку, инженер говорит генералу:

— Я придумал идеальное оружие для німцев: оно стрілят лем на восток.

МОІ МОЛОДЫ ЛІТА

Як ём был на Лемковині
Маленькым Найдухом,
Дораз летіл в тулу страну,
Где чул банду ухом.

Коли заграла музыка
Гусли, бас, цимбалы,
То я летіл, як на огень,
На такы забавы.

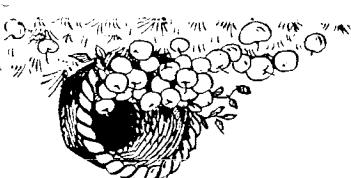
Але стоял я на боці,
Встыд было повісти:
"Под-же, дівча, танцувати",
Не было где сісти.

Але жебы танцувати,
Треба штуку знати,
Поскакал дівці по ногах,
Зачала плакати.

А я гварю: "Ид, ты козо,
Што будешь бечала,
Я ту томунич не винен,
Так музыка грала..."

Нич то зато, моя люба,
Я того жалую,
На другий раз, як тя возму,
То тыж ся вызую.

Даниил В. Найдух,
Нью Йорк, Н. Й.

Жены в организации

На митингах наших организаций тут в Америці часто можна почути жалостливы бесіди о том, што жены не вступают в организацию, а тоты, котры стоят в организации, приходят рідко на митинги. Кто тому виноватый? Ци сами жены суть так мало сознательны, што не хотят интересоватися народным ділом, ци их мужове стоят им на перешкоді, ци може тут есть даяка інша причина?

Но то не лем мы в Америці маємо тогу проблему. В Савітськом Союзі Комсомол являєся передовом, бойовом организацием савітской молодежи, объединяющим наибольш сознательных молодых людей и воспитующим их в новом революційном духі. В центральном органі того Союза молодежи, в московской газеті "Комсомольская Правда", был поміщений фельетон, из которого видно, што и они в своей организации мають подобны трудности с женами. Автор специальністараєся дати отвіт на вопрос, чому жены выступают из организации.

Недовольство Хамида Еркаходжаева было совершенно законным. В третий раз за послідны полтора года он як секретарь Карасуйского районного комитета

Комсомола посыпал отчет областному комитету Комсомола в Ташкенті, и в третий раз он мусіл написати одно и то само:

"Число дівчат в организации уменьшилось".

Чаша терпіния Хамида, наконец, переполнилась, и вмісто того, штобы подписать отчет, он взял и скликал специальніе засіданіе бюра районного комитета. На засіданії Хамид Еркаходжаев приступил зараз до діла. Он не стал выголошати долгих поучительных бесід по поводу всім известного положения, а взял олівовок в руку и начал опреділяти, кто из комсомольских активистов виноватий тому, што женщины все меньше в организации.

Первому пришлось давати отвіт секретарю місцевого отділа в колхозі им. Сталіна, до котрого належал и сам районный секретарь. Хамид Еркаходжаев покликав його до слова:

— Сагимбек Каржубаев, — сказал секретарь районного комитета, — дайте нам спровоздание, скілько дівчат вы принялі в комсомол.

Отділовый секретарь Сагимбек Каржубаев встал и, почервенившись, розвял руками:

— Сего року ни одной.

— А минувшого року?

Сагимбек Каржубаев почерве-

ніл другий раз іще більше і отвітил:

— І минувшого року ні одної.

— А скілько комсомолок ушло у вас із організації?

— П'ять.

Чому они у вас ушли?

— Бо вишли замуж.

— А ви бы взяли і объяснили молодятам, що в комсомолі можуть стояти членами не лем самотны, но и фамелійны молоды люде.

— Меже женами агітацію вести не треба, — сказав отділовий секретар. — Жена по доброй волі николи не уйде из комсомола. Но біда с мужами... суть іще таки у нас с отсталым взглядом на женщину.

— А ви роскрыйте их... роскрыйте зараз хоц одного такого, — требовал районний секретарь.

— Як же роскрывати його? Меже людьми он — передовий чоловік. Быват так, что и в комсомолі стоїт.

— Дійствуйте сміло, не звертаючи уваги на особи, — сказав строго районний секретарь. — Давайте — посмотримс, кто он, тот комсомолец: друг-товариш своєї молодої супруги або ханповелитель?... А ви напевно и дома-то ни у кого из них не были.

И в третий раз того дня почервініл отділовий секретарь.

— То правда, что не был.

— Тогда я сам пойду с вами, — рішительно заявил секретарь районного комитета. — Я покажу на конкретном примірі, як должен поступати комсомольский активист. Тут не треба никого закрывати: увиділ феодала — роскры-

вай його, — выстав на суд молодежі.

И чтобы не откладати діла в долгий ящик, Хамид Еркаходжаев казал принести на засідання бюра членських рекордів комсомолок, котри ушли із організації. И коли на столі появились карточки, он сказал рекордовому секретарю:

— А ну, читайте... Имя и назвиско?

— С котрої стороны начинати? — спросил рекордовый секретарь.

— С якой хочете, — отвітил секретарь районного комитета. — Мы не будем звертати уваги ни на кого, а зайдеме к каждой комсомолкі до дому и возмеме ёй под свою зашиту.

Трудно сказать, як то случилось. Может быть, же случайно, а может по специальному умыслу рекордового секретаря, только первое имя было прочитане: Зайнаб Еркаходжасва.

— Кто, кто? — спросил районный секретарь Хамид Еркаходжаев и протянул руку к пачці с членськими рекордами. Но ніякі помилки тут не было: первом в пачці лежала карточка Зайнаб, жены секретаря районного комитета комсомольской организации.

Теперь пришла черга на Хамида Еркаходжаева червоніти. И он покрасніл, но ненадолго. Он быстро запанувал над собом и, глянувши боком на рекордового секретаря, строго приказал:

— Читайте дальше.

— Дальше? — удивленно спросил отділовий секретарь Сагимбек Каржубаев. — А як же Зайнаб?

— Мы не пойдем к Зайнаб на дом, — отвітил Еркаходжаев.

— Чому?

— Неудобно.

— Што то неудобно? Критиковать секретаря районного комитета неудобно? А ци пять минут назад тот самый секретарь не призывал активистов дійствовать сміло, не звертаючи уваги на особы?

Хамид Еркаходжаев нервно прошолся по комнаті.

— Вы мусите порозуміти, — сказал он. — Я не тилько секретарь районного комитета, я муж, а вы идете ко мні додому с обслідованием. Ну, який же послі того я буду мати авторитет в очах моїй родини! У мене же рядом живут и тестя, и теща, и тютки, и бабки.

— А ты запрос нас на гостину, — сказал кто-то из комсомольцев, — и тещі буде даже приятно, што ёй зять такий гостепримний чоловік.

И хоц уж не было где дітися, то и так секретарь районного комитета майже у самих ворот свого дома сділал послідню пробу отговорити членов бюра от их плану.

— Надармо вы, друзья, турбуєтесь, — сказал он. — То не тот случай, который треба розслідовать. В том случаю ніт ничего характерного.

Як выяснилось потом, друзья турбувалися не надармо. В домі Хамида Еркаходжаєва они увиділи много цекавого. Домик тот был чистенький, аккуратненький. В комнатах были устроены ниши, в которых по приміру старих, пат-

риархальних узбекских фамелій, стояли долги шеренги больших и меньших чайников. Чайников в домі было більше, чым треба, а стола ани одного.

— На чом же вы обідате? — спросили гости господаря.

— Сідайте, — сказали тот и кинул на карпет подушки.

— Е...е, не добре, — замітил Сагимбек Каржубаев, — у нас в селі даже старики волят істи не на корточках, а сидячи на креслах, за столом.

Поки господар дома бесідовав со своими гостями, його жена Зайнаб приготовила ідло и внесла в комнату.

— Кушайте на здоровье, — сказала она и стала у стіни.

— Зайнаб, а вы? — звернулся Сагимбек Каржубаев к ней. — Сідайте с нами!

Но заміст Зайнаб йому отвітил кто-то из її родних:

— Надармо просите, она не сяде.

— А то чому?

— Коли у мужа гости, жена должна істи на кухні.

Каржубаев с удивлением посмотріл на мужа. Но тот стыдливо опустил очи и не сказал ничего. Мужу, як видно, тоже не хотілось, штобы Зайнаб сиділа рядом с ним. Чому? Може муж ганьбился женою? Не ганьбиться, а гордитися должен бы Хамид Еркаходжаев таким женом, як Зайнаб. Молода, красива, она была не тилько добром хоziйком в домі, но считалась и славном активистком в комсомолі. Свого часу она участвовала даже в физкультурном параді в Москві. Но всьо

то было до замужества. Послі свадьби Хамид перестал бывать с женом не только на стадионі, но и в кино, театрі, на вечерах, в паркі. Чому?

— Неудобно, бо родина против. Родни были против того, чтобы Зайнаб ходила на комсомольські собрания, в политшколу, занималась физкультурой, а муж даже не заступился за нею.

— Ну, что мі — зваду начинати с родными, — оправдувался он. — Сами знаете, же люди они старого складу, отсталы.

Отсталы были, як видно, не только родни, но и муж. Даже в тот дні, коли Хамид разом с женом появлялся на улиці, то шол он по тротуару не рядом с Зайнаб, а два кроки наперед,

подчеркнучи тым самым, что он мужчина, голова фамеліи. Тот "голова" унижал в Зайнаб не только жену, но и мать.

— Двос дітей и обі дівчата, — говорил он. — Ну, хоц бы одного хлопчика родила.

С тяжким сердцем уходили комсомольцы из дома Хамида Еркаходжаева. Им было стыдно за своего секретаря. Та прецінь их секретарь розуміл, як дико и неправдоподобно выглядят в наших часах чоловік с замашками феодала-пана; секретарь знал, что с такими замашками треба вести непримириму борьбу. Единственное, чего не мог понять секретарь, а то то, что таку борьбу йому треба было начинать прежде всего со своей особы.

НА "ВАКЕЙШИН"

Чом же я так жию,
Марно літа трачу,
Так тяжко працују
На тебе, богачу?

А ты лем ся возиши
Автом, повозами.
Я бідный гарую
Днями и ночами.

А коли уж приде
Весняна пора,
То ты уж сой думаши
За холодны моря.

И там собі ідешъ
Ціле літо жити,
В холодку, в роскошах
Гуляти и пiti.

А коли я днину
Хочу отпочати,

Тогда ты лютуешь,
Як дідко рогатый.

И говоришь, же в тебе
Така дисципліна,
Кто не служит года,
Ніт му "векейшина".

А я йому гварю:
"Десять дней бракує",
Но он як бы глухий,
Ничого не чує.

Лем мі показує
На двери рукою,
А другого бере
На роботу мою.

Бодай вас росперло
С вашом дисципліном,
Вас сділают в пеклі
Чорти Луципиром.

Даниил В. Найдух,
Нью Йорк, Н. Й.

С. ПОЛИЩУК.

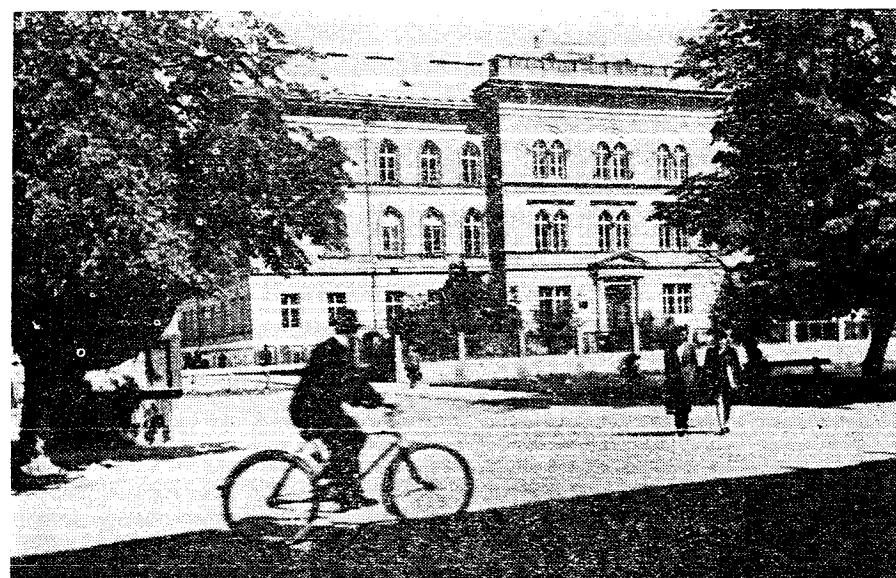
Закарпатье сего дня

Радостно живут в великой родині советских народов трудящи Закарпатья. От часу воссоединения Закарпатья с Советским Украином тут пришли огромные перемены.

Советская власть передала селянам землю. Переаважающее большинство сельских хозяйств (около 90 процентов) уже объединилось в колхозы, на которых земля записывается до бесплатного и безterminового урожая, то есть на вечные часы. Колхозы получают от государства повседневную помощь.

Их заоштруют в сельско-господарские машины, дают кредиты, помогают селянам в колхозах применисти осязания передовой агробиологической науки знаменитого землевіда Мичурина. Завдяки помощи державы хліборобы Закарпатья собирают сейчас со своих полей небывало высокие в истории этого края урожаи.

Кто первое собирал на Раховщине по 28 центнеров озимой пшеницы с гектара? (центнер — 100 килограммов, 1 метр ваги). Ни один человек не собирал та-

Закарпатська область — місто Ужгород. — Будинок університета.

кого урожая. А колхозники спілки XXX-ліття Октября в 1949 році виростили такий урожай. В колхозі ім. Н. С. Хрущева, Ужгородського округа, селяні собрали на цілом засіянном обшарі по 95.5 центнеров кукурудзи с кожного гектара. Колхозница Габовда из села Ключарки, Мукачевського округа, виростила урожай кукурудзи по 231 центнеру на кожному гектарі приділеного їй участка.

Значних успіхів добилися колхози селяні Закарпаття в розвитку сполочного скотоводства і птицеводства. В Ужгородському округі, напримір, во всіх колхозах мають уж по 4 фарми животини (фарма грубого рогатого скота, свинофарма, овцефарма, птицефарма), в 22 колхозах — по 5 фарм, а в 30 колхозах заведено іще і пасіки. В 1949 році річний план збільшення численності грубого рогатого скота був виконаний на 131%, свиней — на 211%, овец — на 248%, домашньої птиці — на 177%. Гдекотри колхози Закарпатської області уж значно перевиполнили 3-річний план (1949-1952) розвития сполочного животноводства.

Рост урожайності сільсько-господарських культур, розвитие животноводства и підвищеніе його продуктивності из рока в рок увіличують доходи селян в колхозах. Так в колхозі імені Н. С. Хрущева, Ужгородського округа, доходи членів в 1949 році були в 12.6 рази вищі, як в 1946 році.

Тяжко тепер і вспоминати о той страшной минувшині, коли

безземельні і малоземельні селяні составляли в Закарпатті більшість. Тилько в Севлющском округі безземельних селян було 60%.

Змінился облик Закарпаття і в промисловому отношении. На місци старих варштатів с примітивним техником виростили великі заводи і фабрики. Значно розвилася лісна промисленність. Союзова влада насытила єй техником, що в великої мірі облегчило труд лісорубів. Тепер в лісах Закарпаття працюють електростанції, приміняються електропілы, електролебедки і механизований транспорт, котрих першетут не було.

В Закарпатській області є много предприятий легкої промисленності. Тут працюють — скорінний завод, трикотажна фабрика, капелюховня, 10 швейних і обувних фабрик. Всі totы предприятия виростили на місци звичайних ремесленних варштатів. С кожним днем росне їх мощність, збільшується скількість і улучшається якість їх продукції.

Так, напримір, в Виноградові старий кравецький варштат, в котрому робило всего 8 робочих, перенесено нині в велике промислове предприятие — фабрику, где кожних пять минут выпускають один мужской костюм. В короткому часі мощність той фабрики збільчиться в два рази. На ново построенні в Закарпатті трикотажні фабрикі приготовляється понад 50 видов білизни і верхньої одягу. Предприятие продолжает рости. Хустська і Виноградівська обувні фабрики в

1949 році дали продукцію в 6 разів більше, як в 1948 році. На го шитья обуви. Модельну жіночу Виноградівської обувної установлюють обувь найновіших фасонов начин-

Закарпатська область УССР. — В Ужгородському університеті студентка біологичного факультета Е. Заяц за лабораторним исследованием сортов кукурудзы.

нат выпускати ужгородска швейно-обувна фабрика. Капитально перестроюється Береговский скоряній завод. Сего року його мощність збільшиться в порівнянні з 1948 роком майже в 5 раз.

Разом з ростом сільського господарства і промисленності улучшається і добробут трудящих Закарпаття, роснуть їх заробки. Так, напримір, во многих колгозах на вироблены трудодни, кро- мі других продуктів и грошей, отдельны фамелії получают до 160 центнеров зерна.

В минувшині дуже високим заробком на лісовых роботах было 25 корон в день, т. є. близко 5 рублів. Сьогодні на той же роботі робочий получает далеко більше. Так, напримір, в Дубринецькому ліспромхозі середній місячний заробок робочих становить 1.500 — 1.700 рублів. Середня місячна заробплата возчика Турья-Реметського ліспромхоза Ю. А. Павлича становить 1.972 рубли, лісорубов М. Пекара — 1.460, Л. Буковинського — 1.900 рублів.

О постійному році добробута трудающих Закарпаття свідчить, меже іншими, і рост торговли. К концу 1949 року торгова сіть Закарпатської області зросла до 1,734 магазинів, палаток, будок. Послі третього за посливійнні роки зниження цін на товари широкої потреби, проведеного 1 марта 1950 року, закуп хлібо-продуктів трудящих Закарпаття збільшився на 7.1%, мяса — в полтора рази, швейних виробів — в два рази.

Держава проявляє неустанну старостливість о здоров'ю тру-

щих. Попередно в області було всього 5 шпіталей, из того 4 в містах Ужгороді, Мукачеві, Берегові и Виноградові, а п'ятий на солотвинських копальнях солі. Сейчас в Закарпатській області працює 57 шпіталей (из них 39 на селах), 18 поликлінік, 31 сільська амбулаторія, 10 лічебних пунктів на підприємствах, 17 фельдшерських і 322 фельдшерско-акушерських пунктів. Якщо попередно в Закарпатській області працювало всього 47 приватних лікарів, то сейчас в медичинських установах працює 557 лікарів і 1,771 спеціаліст середньої медичинської обслуги. В минувшині за лічені треба було платити величезні сумми грошей. Сейчас медичинська помощь окажується всім безплатно, причому лікари-спеціалісти обслуговують населені в найбільшій отдаленості місцях Закарпаття.

Цілковито змінился культурний облик Закарпатського села. Не корчмы стоять тепер в центрі сел, а школи, медичинські установи, клуби, бібліотеки, хати-читальні, кінотеатри. В селі Лози, Воловецького округа, в котрому давніше, крім корчми і церкви, нічого не було, сейчас дієствує школа-семилітка, в якій учится 189 селянських дітей. Ученики мають свою бібліотеку, читальню, фізичний кабінет. В селі цілковито устранина неграмотність серед взрослого населення. Тут є фельдшерско-акушерський пункт, клуб, в котрому показують кінофільми, читаються лекції, устроються концерти, є бібліотека з фондом в 2,000 книг.

Всі многодітні і одинокі матері того села отримують на воспитання дітей от держави грошеву допомогу, 35 из них отмічені

Закарпатська область УССР. — В Ужгородському університеті студенти 2-го курса біологічного факультета І. Григора (по лівій стороні) і М. Куцин готовяться к екзаменам по палеонтології.

Лозы она составляла 24,439 рублей, а в 1949 году уж 33,410 рублей. За 4 послідні роки в том одном селі на соціальні и культурни потребности было росходовано три міллиони рублей.

Подобны громадны переміны за роки совітской власти мали місце и в других селах Закарпатской области.

В Закарпатью сейчас дійствує поверх 800 початковых школ. Число семилітних школ увеличилось в 16 раз, средних — в 10 раз. Кроме того, в области есть три педагогичны училища, 10 техникумов, 6 музыкальных школ. Рядом с дневными школами в области дійствує 77 вечерных школ робочой и сельской молодежы, в которых учится без отрыва от работы около 5,000 юнаков и дівчат.

При совітской власти в Ужгороді первый раз в истории Закарпатья был открытый Державный университет, в котором учится около 1,500 студентов. Университет має историчный, филологичный, биологичный, химичный и медицинский факультеты. В 1950-1951 учебном року в университеті

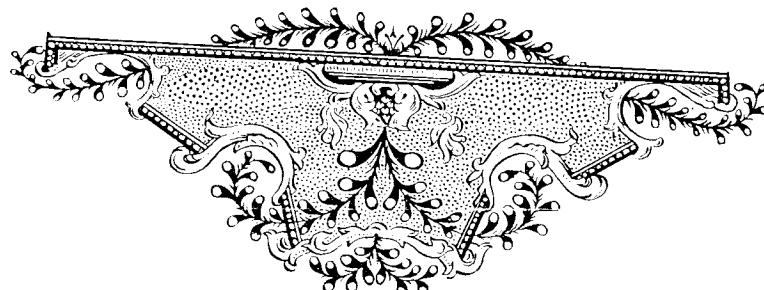
был открытый физико-математичный факультет.

В Закарпатской области открыто два музеи, 14 окружных домов культуры, поверх 500 клубов и хат-чигалец, суть два областны театры и филармония.

Быстрыми темпами ведеся квартирне будовництво. За послідні штири рокы в селах области побудувано около 10,000 мешканьих домов для колхозников.

Теперь звернено увагу на то, чтобы всі міста и села Закарпатья были добре устроеными и красивыми. Перед инженерами и архитекторами поставлена задача: протягом 3 літ приготовити проекты перепланировки 512 сел Закарпатья. В скором часі будут осуществлены планы реконструкции сел: села будут розділены на кварталы, улицы озеленены, будут побудуваны новы дома администривных и культурно-просвітительных установ.

Змінилося не до познанья Закарпатье. Разом с трудящими всего Советского Союза трудящими одной из 25 областей Советской Украины увіренно строят свою счастливу и заможну жизнь.

был открытый физико-математичный факультет.

В Закарпатской области открыто два музеи, 14 окружных домов культуры, поверх 500 клубов и хат-чигалец, суть два областны театры и филармония.

Быстрыми темпами ведеся квартирне будовництво. За послідні штири рокы в селах области побудувано около 10,000 мешканьих домов для колхозников.

Теперь звернено увагу на то, чтобы всі міста и села Закарпатья были добре устроеными и красивыми. Перед инженерами и архитекторами поставлена задача: протягом 3 літ приготовити проекты перепланировки 512 сел Закарпатья. В скором часі будут осуществлены планы реконструкции сел: села будут розділены на кварталы, улицы озеленены, будут побудуваны новы дома администривных и культурно-просвітительных установ.

Змінилося не до познанья Закарпатье. Разом с трудящими всего Советского Союза трудящими одной из 25 областей Советской Украины увіренно строят свою счастливу и заможну жизнь.

Петр СОКОЛ.

Карпаторуссksы партизаны

ДРАМА В 4-Х ОТСЛОНАХ

(Дієся в Карпатах по чехословацкой стороні, на Пряшевщині, подчас 2-ой світової війни).

ОСОБЫ: Петро — газда, літ 55, Анна — його жена, літ 50, Марія — их дочка, літ 22, Наця — кухарка, літ 21, Василь — слуга, літ 25, Іван — сусід Петра, літ 60, Параска — жена Івана, літ 55, Михаїл — син Івана, літ 20, Гриц — слуга, лемко с галицкой стороны, літ 25, Янко — словак, літ 28. Осиф и Онуфер — українські січовики, літ по 30, Гриша — русский воєнноплінний, літ 25, Олена — стара бабуся, літ 70.

АКТ I.

(Звичайна сельска хата на Пряшевщині, коло польської граніци).

НАЦЯ (сидить при столі и співат сумно):

А я бідна сиротина
В сердці тугу маю,
Ани няня ани мамы,
Счастья я не знаю.
Ани сестры ани брата,
Боже милостивый,
Чом то така моя доля,
Чом світ несчастливий?

(Дальше говорит).

От семого року, коли мої мама померли, то лем служу и служу...

А няня не памятам, тилько што мі небіжка мама повідали, что я ище не говорила, як нянько померли...

Ци то так вічно треба буде служити? Правда, теперішня газдина для мене добра, як рідна мама, но газда? (Тяжко вздыхат). Як приде п'яний, то уж ціле несчастье... "Ты кухарка, ты мусиши и дверьми скрипяти, як я тобі прикажу". И их дочка Марися розумна и жичлива, то можна ище вытрямнати...

А Василь, то золота душа... Як видит, что мі при якой роботі тяжко, то летит помагати... Я думам, что он и любит мене, хоц того не скаже, бо он такий бідний слуга, як и я. Ничого не маме обое, то як нам о любви говорити? Но дуже лекше бы мі стало на сердци, як бы сказал мені, что мя любит. (Встає и смотрит на окно). То он кони напават... Я заспівам, може почує:

Як собі заспівам,
Далеко мя чути, —
Придь-же мій миленъкій
Мене потішити.
(Чути спів Василя).

Приду, мила, приду,
Лем кони напою,
Тебс я поштішу,
За тебе постою.

(Наця кладе руку на сердце в великої радості).

Я так і думала, що Василь мя любить. Треба жити і мати надію, що і для нас настанут ліпши часи.

(Входить Василь).

ВАСИЛЬ: Чул я твою сумну пісню, Нацю... Але чого тобі так сумувати? Ты мусишь знати, що таких, як ты і я, єсть міліони. Но приде час, що і ми не будеме все слугами і кухарками.

НАЦЯ: Василю, ти видиш, що за нами бідними нема кому обстати, так за ліпше житє ту в нашому краю неє що думати.

ВАСИЛЬ: Як неє кому за нами бідними обстати, так то значить, що нам самим треба за собом обстати, треба нам самим організоватися і вставати до борьби, щоби мы сами на своїй землі були господарями, а не слугами і кухарками. Бідних єсть так много на світі, що их никто не побідить, як будуть організованы.

Посмот, як германський фашизм нищить наше народне добро. Наші прекрасні лісі вырубают і сотни вагонов дерева кожного дня посылають в Германию.

НАЦЯ: Та то панські ліси, не наші.

ВАСИЛЬ: По той войні ліси будуть наші, а не панські. И в Росії колись кухарки і слуги говорили, що то не их, а поміщиків, но пришол Ленин і сказали таким, як ты і я, що всю тово добро єсть их. И сегодня русский

народ сам став господарем на своїй землі.

(Входить Петро п'яний).

ПЕТРО: А ту що таке? Слуга і кухарка сідят собі, якби никакої роботи не було. Так гратько іноз не будете, бо я ту газда. (Дупкат ногом).

(Входить Анна).

АННА: А ты зас п'яний і зас на слугу і кухарку кричиш! Но як собі не сядеш, то я ти перевалю тоти кривы ноги, що зас місяц не встанеш.

ПЕТРО (кричить): Кто ту газда? Я! И я буду росказувал, а не ты, бабо!

(Анна бере за мітлу).

АННА: Видиш! Не смієш мі на діти кричати! Василь ліпший газда, як ты. А Наця то не кухарка, лем честна трудяща дівчина. Не смій на них кричати!

Який с тебе газда? Знашь в хаті сидіти, пипку курити і паленку пити.

(Входить Марія).

МАРІЯ: А ту що таке, мамо?

АННА: Та що бы было! Нянько пришол п'яний і сварится на Василя і Нацю, же сидят. Кричит по п'яному, же кухарка і слуга мусят все робити, а ту, уж ніч, і роботу они свою поробили, то можут собі отпочати.

МАРІЯ: Нянько, ци вам не встыдно на честных роботников так постоянно выкрикувати! Они все працуют на нашем господарстві, а вы ничего не робите, тилько то, що мы приробиме, вы в корчмі пропьете. Ани доброго слова от вас николи не почують.

ПЕТРО: Я ту газда! Ани ты со своим мамом, ани слуга и кухар-

ка мі приказувати не будете. (Дупкат ногом).

(Анна хватат знова мітлу і хоче бити Петра, но Марія, Василь і Наця виыхают го до комори).

АННА: Ты, Василю, и ты, Нацю, не звертайте уваги на газду, бо я не позволю йому на вас кричати. Я уж му повіла, и то можу повторити, що ты, Василю, ліпший газда, як мій муж.

МАРІЯ: То добре, мамо, же вы так говорите, но вы мусите знати, же нянько так не може их все зневажати. Если бы то пришло на вас, або кого другого, то не мог бы так долго терпіти.

АННА: Мы мусиме взятися за него обі, щоби раз стулил гамбу.

(Петро высунул голову из коморы и слухат).

ПЕТРО: Кто мусит стулити гамбу? Я ту газда и я буду росказував. (Летит к столу и бье п'ятьстом по столі). Никто мі не може повісти, жебы я, газда, гамбу стулив.

АННА: Я и Марися тобі стулимє гамбу, бо як не стулишь, то буде тобі по плечах тота мітла танцувати.

МАРІЯ: Нянько, послухайте мене.

ПЕТРО: Ну добри, слухам.

МАРІЯ: Нянько, коли вы не перестанете пити и на Василя і Нацю кричати, то знайте, же и я, и Василь, и Наця вас лишиме... Я бы хотіла знати, що вы в тот час будете робити.

ПЕТРО (шкробатся по голові): Та я ту думал зятя приняти... Філів сын добрый хлоп, здорово

вой и сильный, и буде с него добрий газда.

МАРИЯ (махат руком): Не будете вы мі, няню, мужа глядати, бо я собі уж сама нашла.

ПЕТРО: Та якого?

МАРИЯ: Та того, котрый служит у нашого сусіда — Грица.

ПЕТРО: Грица? Та не знашь, же то поляк с галицкой стороны и слуга, котрый ничего не має.

МАРИЯ: То не поляк, а наші человік с галицкой стороны. А што он слуга, тонич не шкодит, бо он буде ліпший газда, як вы. Я його люблю, и никто іншій не буде моим мужом, лем он.

ПЕТРО: Ани одного загона ни тобі ни слугови не запишу.

МАРИЯ: А я вас, няню, не прошу о ниякы записи.

АННА: Не старайся, старий, и не гроз... Ты не запишешь, то я мам половину грунта, и я свою половину им запишу, бо я Гриця тყж люблю — он честный паробок. Наша Марися добри зробила, же собі такого выбрала.

ПЕТРО: Кто таке чудо виділ, щоби дівка с доброго газдовства за слугу ся отдавала?

МАРИЯ: Вы, няню, будете таке чудо видіти в вашой хижі.

(Занавіс падат).

АКТ II.

(Тота сама хата, що и в первом акті. Наця сидит и шие. Входить Василь).

ВАСИЛЬ: Но, Нацю, новина!

НАЦЯ: Яка новина?

ВАСИЛЬ: Німці розбиты на голову под Сталінградом, русски

взяли в плен цілу німецьку армію і 20 генералів... Недобро и нам жити разом.

НАЦЯ: Та чом так? Німці мусят тепер и с наших Карпат втікати...

ВАСИЛЬ: Сами не втечут, лем треба их выганяти... Тот проклятий словацкий фашист Тисо уж организує нову армію, чтобы помагати німцам. Жандарми ходять по селі, зганяють молодых хлопців насили до словацкого войска против русского народа, но я николи не піду проливати кров моих братов.

НАЦЯ: Та што ты, мій друже, ту зробиш?

ВАСИЛЬ: Нацю, я тебе люблю цілым моим сердцем и не хотіл бым розлучатися с тобом ани на один день, но тепер приходят часы, что мусиме розлучитися... Скажу тобі правду — я иду в партизаны. Лучше для нас положити свое жит'є в борбі за свободу, як жити в фашистській неволі.

НАЦЯ: Як ты собі так постановил, то я буду за тебе Бога молити, чтобы ты счастливо тут тяжку борьбу пережил.

(Василь сідат коло Наці, бере єй за руку).

ВАСИЛЬ: Одно тебе прошу, Нацю, дай мі приреченьне...

НАЦЯ: Хоч не знам точно, что хочешь сказать, но приреченьне даю, бо сердечно тебе люблю.

ВАСИЛЬ: Дякую тобі, моя золота дівчино. Прошу тя, не плачь за мнов. В такой борьбі не нам проливати слезы, а треба проляти фашистську кровь и покончити с том заразом раз на все.

(Входить Гриц).

ГРИЦ: Што вы ту обое так сої шепчете?

НАЦЯ: Нич такого не шепчeme... Василь иде в партизаны, то нам жаль ся росставати.

ГРИЦ: Я знам, что тобі жаль... Ale што мі скаже Марися, коли довідаться, что я тоже иду на ту саму дорогу? Словацьки фашисты хотят забрати нас в свою прокляту армію и послати против русских, то мы зробиме свою армію и не будеме проливати братську кровь, лем будеме боротися против фашизма.

(Входить Мария, весела, в жартоливом настроении).

МАРИЯ: Што с тобом, Грицу, что ты такий застараний? Певно женячки боишься? А то с тебе паробок!...

(Мінят тон бесіди и говорит больше серйозно).

Выбачай, я люблю сміхи... Mnі здаєся, же я знам твою думку — ты певно ти ж зберашься в партизаны?

ГРИЦ: Так, Марися, то правда. Не тилько я и Василь, но и други хлопці в селі идуть с нами.

МАРИЯ: Знашь, Грицу, я тобі скажу ище одну новину, и то дуже приемну.

ГРИЦ: Та яку? Повідай скоро.

МАРИЯ: Теперь я бы тебе не проміняла за нич в світі... И такого мужа собі жичу, который в потребі есть готовый встать до борьбы за свой народ, и николи не даст собі заложити на шию фашистське ярмо.

(Гриц подходить к Марисі и притискат єй к собі).

ГРИЦ: Будеме, Марися, жити

счастливо по той войні.

ВАСИЛЬ (дає руку Марисі): Дякую тобі, Марись, за то, что ты зробила доброго для мене и Наці. Ты была нам учительком. Ты мене и Нацю научила читати и писати, и ты отворила мі очы, что я ныні знаю, за что иду до борьбы. Много неприятности ты перенесла за то от своего родича, но ты не звертала на то увагы, лем робила свою роботу. За то дякую...

МАРИЯ: Нема што дякувати, Василю... Я дуже люблю, коли молоды люде читают книжки и газеты, и познавают світ. Я сама не така учена, бо и я мало до школы ходила, но я дуже тішуся, что чым єм могла, то вам помогла... Ale што тобі, Грицу, сталося, же идешь в партизаны? Та ты втюк из польской армии и там не хотіл ес воювати с фашистами, а тепер идешь партизанити.

ГРИЦ: Марися, Марись (грозит ей пальцом), ты знашь, чого я не хотіл боротися в польской армии.

МАРИЯ: Не гнівайся, я знаю... Німецьки фашисти напали на польских фашистов, и вышло так: який чорт, така його мати.

(Входить Янко, гвер на рамени и револьвер на паску при боку, говорит ломаным словацко-шаришским языком).

ЯНКО: Вшицкі хлопи от 18 рокіх до 45 муша се ставіт в суботу, тоє утро, до войска, бо наш президент Тисо мобилизує армаду— пойдеме русох біц.

ВАСИЛЬ: Добре, добре, Янку, мы тя отдавна знаме, то не будеме говорити официально... Повічь, ци ты славянин, Янку?

ЯНКО: Розумієся, я сом славянин.

ВАСИЛЬ: Янку, я вижу, что у тебе есть гвер, а при боку револьвер, но я знаю, что в твоих жилах тече славянска кровь, и в твоїй груди бъєся славянске сердце, за то я говорю до твого славянского сердца: Не идь проливати кровь своих славянских братов, русских, бо коли германский фашизм побідил бы велику Россию, то ты будеш навікі рабом німецьких фашистов. Ты сам видиш, скілько вагонов добра с славянских земель іде в Германию каждого дня. И за то мы ище маєм идти помагати Гитлерови? А тот президент Тисо повинен уж давно повиснути на мотузку, бо он, як слуга Божий, повинен быти против всякого убийства, а як славянин, не повинен помагати проливати славянску кровь.

(Янко за цілый час той бесіди Василя смотрит до земли. Коли Василь говорил, Гриц подошол близко к Янку и слідил уважно кождый його рух).

ГРИЦ: Янку, ты славянин, то смот мі просто в очи. Ты чул, что Василь тобі говорил, отже дай мі руку, як брат славянин, и дай мі гвер, а ты тримай револьвер и ходи с нами в партизаны.

(Янко дає Грицови руку и гвер). ЯНКО: Я иду с вами. (Співат).

Я сом словак, словак
Братске russke крові
Проливац не будзем,
Присам Богу—братске крові
Проливац не будзем.

(Входит больше хлопцев).

ВАСИЛЬ: Идеме всі в партизаны!

(Всі разом кричат "Идеме" и співають).

Мы карпатські партизане
Мы на бой идеме
И фашистску мы гадюку
В землю загребеме.

(Выходят всі співаючи, тилько Ная і Марися остаються на сцені. Входить Петро и Анна).

АННА: А ту что таке!

НАЦЯ: Всі хлопці пошли в партизаны.

(Входять сусід Иван и його жена Параска).

ИВАН: Дай Боже добрый вечер, сусідо!

ПЕТРО: Дай Боже, сусідо... Не добра новина — вшитки наши хлопці пошли в партизаны.

ИВАН: И мой сын Михал и слуга тыж пошли.

ПЕТРО: Та и мой слуга Василь.

(Чути тихий стук в двери. Петро отворяє и видит незнакому людину — Гришу).

ГРИША: "Здравствуйте, хозяин!"

ПЕТРО (розводить руками и обертається до Ивана): Не розумію, что он хоче.

(Подходить сусід Иван).

ИВАН: Здравствуй, молодой чоловек! Ты откуда?

ГРИША: Удрал из германского пленя... Я русский красноармеец.

ИВАН: О да... Думаю, что ты голоден, кушать хочется?

ГРИША: Да, голоден, как собака.

ИВАН: Сусідко Анно, дайте тому молодому чоловіку дашто істи. (Анна бере го до комори).

ПЕТРО: А вы, сусідо, можете його розуміти?

ИВАН: Так, як єм был в Америкі, то я с русскими робил и кус

от них научился по-русски.

ПЕТРО: Я чул, что и Америка помогат России.

ИВАН: Так, сусідо, помогат, бо она в воїні с Япониом... То тяжка борьба, но я вірю, что руски побідят и придут знову в наші Карпаты.

(Чути сильний стук в двери. Петро отчинят двери. Входять два січовики — Осиф с папір'ом в руках, а Онуфер с гвером на рамени и револьвером при боку).

ОСИФ (подносит руку): Слава Україні!

ОНУФЕР: Слава Україні!

(Осиф сідат при столі и роскладат папіря, Онуфер позаду него).

ОСИФ: Ану, скілько у вас ковров?

ПЕТРО: Штыри.

ОСИФ: Скілько кур?

АННА: 25.

ОНУФЕР: Скілько свиней?

ПЕТРО: Одна.

(Из коморы смотрит Гриша, а на двери зо двору зазерают Василь, Гриц и Михал).

ИВАН: А нашто вам треба знати, скілько кто чого має?

ОСИФ: Вы дастанете на письмі, сківко будете давати молока, яєц місячно, бо цього треба німецько-му війську, чтобы мы панували в Києві и Москві.

(Коли Осиф докончил слово "в Москві", Гриша вискочил и схватил Онуфра за гвер, а Василь прискочил и схватил револьвер).

ОСИФ: А це що таке?

ВАСИЛЬ: Ничого такого, но будь певний, фашистска душо, что ты в Києві николи не будешь. (Бере папір). Видиш, ту маши написано, что газда має од-

ну свинью, а у тебе есть одно свиняче рыло, в котре треба закрутити дрота, чтобы с больше не рыл русского огорода.

ОНУФЕР: Прошу слово.

ГРИЦ. Говори.

(Онуфер вытягат папір и дає Грицові).

Гриц (читає): "Дорогий мой сину, тебе насили затягли на фашистску службу, то при первой случайности старайся перейти до русских, чтобы ты не проливал русской крови. Тобі жичливый отец Иван."

ВАСИЛЬ: Та ты, Онуфер, наш!

ОНУФЕР (подає всім руку): Так, я иду с вами. А того (показує на Осифа) зрадника українського народа, чтобы не дошол до Матери русских городов Києва, повісиме на сухой карпатской вербі.

(Онуфер вытягат мотуз из кишени и вяже Осифові руки).

ОНУФЕР: Ану, гетман гітлеровский, говори тепер по нашому: "Слава Руси".

ОСИФ (тихо): Слава Руси.

ОНУФЕР: Голоснійше!

ОСИФ (кричить): Слава Руси!

(Входит бабуся Олена дуже задыхана, но весела).

ВАСИЛЬ: Што нового, бабусю?

ОЛЕНА: Та наші хлопці-партизаны розгромили жандармский постерунок, всіх фашистов побили, а гверы и друге оружие и аммуницию забрали.

ГРИША: Спасибо вам, бабушка, за приятную новость.

ГРИЦ: Ну идем, хлопці!

ОЛЕНА: Идте, хлопці, най вас Бог благословит, я за вами тоже приду.

(Выходять партизаны и уводят зо собом січовика Осифа).

(Занавіс падат).

АКТ III.

Сена в лісі. Малы деревца, а серед них свіжа могила. С двох сторона входят партизаны и ставляют трираменный крест на могилу. Гдекоторы из партизанов мають руки завиты от ран, а один голову ранену и руки ранены.

ГРИЦ: Товариши партизаны, стратили мы нашего геройского командира Василя. Мні припало счастье быти в том бою. Што за сила, што за отвага, што за геройство у того борца за свой народ и його свободу! Сім фашистов положил трупом... бракло куль, то багнетом колол, а одного фашиста руками схватил, карк зломил и задушил... Не знаю, товариши, ци найдеся другий та-кий, котрый бы так серъозно мог управляти и вести нашу партизанску группу.

ГРИША: Слава павшему героя... А что касается нового положения, то я думаю, товариши, что его место должен занять наш товарищ Гриц. Они оба были самые лучшие друзья, Гриц видел геройство нашего командира в бою, а я думаю, что он тоже буде хороший командир.

ГРИЦ: А я, товариши, хотіл бы, чтобы нашим командиром был Гриша, потому што он служил в Красной Армии и має большое боївой практики... Я думаю, что из него буде лучший командир, як из мене.

ГРИША: Нет, товариши... Гриц

тоже имеет хорошую боевую практику — вместе с Василем они перебили 12 фашистов, и лучшего командира нам не найти. Так я предлагаю избрать Грица нашим командиром.

МИХАЛ: Най буде Гриц... Што ви на то, товариши?

(Всі дружно: "Най буде Гриц!")

ГРИЦ: Дякую вам, друзъя. Но прошу тебе, Гриша, чтобы ты, коли треба буде, послужил мені совітом.

ГРИША: Очень рад буду послужить во всяком деле... С такими молодцами, как вы карпаторуссы, нам хорошо бороться против фашистов.

ГРИЦ: Знате, товариши, что наш покойный командир сказал, коли покрытый ранами чул свою кончину:

"Умираю, мой друг Гриц, умираю с чистой совістю. Думаю, что я исполнил свой долг перед своим народом. Прощай, мой дорогий друг... А вы, что остались живыми, продолжайте борьбу, поки всі фашисты на нашей землі не будут вынищены."

И я, чтобы облегчiti його предсмертны муки, дал йому клятву, что не зложу оружия, доки всі прокляты фашисты не будут знищены на русской землі.

(Всі партизаны подносят гверы в гору и повторяют: "Клянисмеся, наш герой Василь, что не зложиме оружия, доки не знищиме всіх фашистов на русской землі").

ГРИЦ: В його кишени я нашол письмо, котре хочу вам прочитати:

"Товариши по оружию, коли я паду в честній борбі с врагом

ту в Карпатах, вы мене ту в Карпатах лісі поховайте. Най мені карпатські соловейки співають над могилом туты милозвучні мелодії, котрі я так любил слухати с наймолодших літ. И сам я любил співати, но не было той радості до пісень, потому што я був раб, слуга для других. Но я вірю, що моя смерть і соток тисяч других таких, як я, слугов покончит раз навсегда з рабським іменем "слуга", і русский народ в дружному труді буде жити счастливо, бо он сам буде газдом на своїй руській землі.

"Мої друзъя, постараїтесь утішити мою любиму дівчину Наню. Знаєте, що она кругла сирота. Сділайте так, щоби єй життя було счастливіше."

МИХАЛ (отерат слезы): Ту и доказ безмірної любви до свого народу... Золоте сердце, котре має таку ширу любовь до своєї землі, свого народу і своєї улюбленої дівчини.

ГРИША: Я готов, товариши, сделать эту сироту счастливової.

ОНУФЕР: О том, друже, говориши іще за скоро... Може бути, що тебе і мене постигне судьба Василя.

ГРИША: И это правда... Но где это наша бабушка Олена, она уже неделю к нам не приходит?

ГРИЦ: Не старайся, Гриша, наша бабушка іще нам зробить несподіванку... Я не знаю, нашто она взяла у нас дві гранати?

МИХАЛ: Може і она хоче пару фашистов убити.

ЯНКО: Присам Богу, она уб'є! Же она стара, то ніч не значі... Як чорт не може кого

скламат, то себе бабу вежм'є.

(Коли иде tot розговор, то одні партизаны сидят, чистят гверы, други курят. С правої стороны входит Олена, два гвери на рамени і кошик в рукі, покритий полотном).

ОЛЕНА: Дай Боже добрий вечер, мої synкове.

(Всі зрываються на ноги. Гриша бере гвери і кошик, передає партизанам, а сам обнимат Олену і цілує).

ГРИША: Бабушка, вот ви і героїня наша! Спасибо за винтовки!

ЯНКО: Шак я вам гуторил, що наша матка Олена може зробіц.

(Олена выбираєт из кошика много пачок и два револьверы).

ОЛЕНА: Грицу, один тобі, а другий тобі, Гриша, за хороший поцілуй. (Обертатся, видят крест, береся руками за голову): А ту кто похороненый?

МИХАЛ: Бабусь наша, мушу вам сказати с болем сердца, що герой Василь похороненый в той могилі.

ОЛЕНА: О Господи, чому ты мене не взял! Я уж пережила свої роки, а ты, сину мой Василю, был полный сил и мал золоте сердце до свого народу. Ты положил свою юну голову за свой народ... Сини мої, скажьте мі, як он погиб, ци в бою, ци через зраду.

ГРИЦ: Бабусь Олена, он погиб в бою. Нас было тилько двох, а фашистов 12, Василь положил трупом семох, но и сам был смертельно раненый и стратил свою молоду жизнь.

(Олена клячат и молится. Пар-

тизаны тоже клячают и повторяют хором).

Спий сном блаженным ты, герою наш. Ты положил голову за свой русский народ и за його ліпшу будущность.

Спий сном блаженным, орел зеленых Карпат, имя твое жити буде от рода в род. И будь тобі, наш герою, вічна память.

(Всі встають).

ОЛЕНА: Сину мой дорогий, я укращу твою могилу цвітами, и доки жити буду, ты останешся моим сыном-героем. (Звертатся к партизанам): Сідайте, діточки мої. (Отверят пачки, винимат хліб, кобасу и дає партизанам): Ічте, діточки мої, и бийте фашистов проклятих. (Партизаны берут и ідуть).

ГРИЦ: Бабусь наша, росповічте нам, як вы достали тоты гверы и револьверы.

ОЛЕНА: Я вас просила о гранаты, и вы мі дали дві... Иду я лісом, гриби зберам и кладу до тих паперowych мішков, в которых були гранаты. Кладу зверху, чтобы закрити гранаты. А в кошику тоже гриби.

Коли я вишла з ліса, то уж начало змеркатися. Пришла я на ваш горбок, Михал, а там коло ядлівця два фашисты. Оба скочили на ноги. Я положила кошик на землю, а паперовы мішки тримам под пазухом. Оба фашисты схилилися над кошиком, гриби выбирають. Я потиснула через папір tot гузик на гранаті, отступила назад и кинула одну гранату, а потом і другу. И мене оглушило, аленич мі все не зробило. Смотрю, а оба фашисты ле-

жат коло розорванного кошика, лем ногами ище дригають. Я взяла от них гверы и револьверы и сковала дальше в лісі, а сама до села. Приходжу до твого няня, Михал, и кажу: "Ваню, там на вашом горбку в ядлівцях суть два забити фашисти, отже зарыйте их глубоко до земли, и ничего не говорьте". Пытаются, кто их убіл, то я им повіла так, як и вам ту повідам. Потом я пішла по селі, напекли мі кус хліба, дostaли колбаси, але не было готової, то за то я так долго забавилась. Я уж стара, то не можу так скоро літати.

(Вынимат из кошика папиросы и раздає партизанам).

Закурьте собі... А ище хочу вам повісти, што Марися и Наця зberаються вас отвидіти.

ГРИША: Бабушка Олена, вы наша героиня, спасибо за хлеб и колбасу — вот и вкусна била!

МИХАЛ: Дякуємо вам, мамо, за ваш старунок.

ГРИЦ: Штоби сте 100 роков прожили!

ЯНКО (кладе руку на рамено Олени): Матко Олено, як вернеме счастливо з войны, то присам Богу обое ище себе чардаша затанцуєм.

ОЛЕНА: Дай Боже, сину мой.

ГРИЦ: Скажьте Марисі и Наці, штоби тут не приходили, бо мы идеме в дальшу дорогу.

ОЛЕНА: Дай вам Боже счастья, но выбачайте. Я дальше піти за вами не можу. Але як вернетесь счастливо з войны, то я вас, діточки мои, ище погощу.

ГРИЦ: Дякуємо вам, наша мамо, за вашу любовь и помоч, яку

вы нам давали до сего часу. А тепер будьте здоровы... Русскии войска уж близко, то мы идеме ближе к фронту и разом с ними помашеруємо на Берлин.

(Партизаны поднимают гверы и кричат: "На Берлин!").

(Запавіс опадат).

АКТ IV

(Сцена тата сама, што в I и II актах. Петро сидит, пипку курит, Анна шиє, Наця сидит при столі, книжку читат. Входить Мария, дуже весела, витатся).

НАЦЯ: Марись, чому ты така весела?

МАРИЯ: Добра новина! Рускии Берлин забрали, то война скончена. Няньо были в Прешові, то там уж объявлено, што німци поддалися, подписали капитуляцию.

(Наця встає и з радости цілує Марисю).

АННА: Слава тобі, Боже, што скончилось тото кровопролятье.

ПЕТРО: Може скоро и Василь приде, то сой кус отпочну, бо за тоты два роки мусіл ём як коніско робити.

МАРИЯ: Аж тепер, няню, вы знаете, што значит честный роботник. Вы николи йому перші добого слова не сказали, аж тепер признавате його честну роботу.

(Входит сусід Иван и його жена Параска).

ИВАН: Дай Боже добрый вечер, сусіди.

ПАРАСКА: Дай Боже добрый вечер.

АННА: Дай Боже и вам.

ИВАН: Чекам кажду минуту, коли мои сынове придут с войны.

ПЕТРО: Якы сынове? Вы матем едного сына, а другой то слуга.

ИВАН: Сусідо, вы дуже мылитеся, бо Гриц у мене так честно робил, як и мой власный сын, то я його называем своим сыном и горджуся тым.

(Чути веселый сміх и голосы на дворі. Всі смотрят на окно. В хату входят Гриц, Михал, Гриша, Янко и други).

ПАРАСКА: Діточки мои! (Цілує Михала и Грица).

ИВАН: Сынове мои! (Цілує их).

МАРИЯ: Грицу, я счастлива и горда за тебе, ты мой командир! (Цілує його).

ГРИЦ: Я счастливий, што ты така весела. (Притискат єй до груди).

(Наця смотрит по всіх партизанах, не видит Василя, то іде до Грица).

НАЦЯ: А где Василь?

(Гриц передає єй письмо. Наця читат. Всі смотрят в єй сторону. Прочитавши письмо потихи, Наця сідат при столі, береся за голову обома руками и говорит як бы сама до себе):

И ты, мой милый друже, мой герой, и при смерти старался за мене. (Смотрит знова на лист и читає голосно).

"Мои друзья, постараитесь утішити и мою любому дівчину Нацю... Сділайте так, штоби єй життя было счастливе." (Киват головом)... Життя счастливе... Дорогий мой незабвенный друже, я тобі прирекла, што не буду плакати, и не плачу... Я горда за

тебе и до конца моого життя не забуду тебе, мой друг Василь.

(Гриша подходит к Наці, дає їй руку и говорит до ней таким языком, як и други).

ГРИША: Я русский красноармеец, но перешло два роки я жив с вашими партизанами. Я гордый, што ты, Наця, перед лицом тяжкого горя показала таку силу характера. Я знал Василя, он был наш командир, и понимаю, што никто не може заступити його в твоем сердци. Но я дал слово на могилі покойного, што исполню його завіщание, чтобы сділати твое життя счастливым. Если ты согласна, то я по своим силам буду старатися заступити в твоем житю друга Василя.

(Наця задумується, но не говорит ничего. Входит Олена, которая прислухуєся словам Гриши, а потом подходит к Наці).

ОЛЕНА: Нацю, та ты ище задумуєшся? Повічь так! Видишь, што Гриша чекат на твое слово.

НАЦЯ: Я согласна, Гриша.

ОЛЕНА: Єй кобы я была 50 роков молодша, то не пахала бы ты, Нацю, Гришу. Он хорошо знає ціувати. (Всі сміються).

(Гриша бере Нацю за обі руки, хоче ціувати, но Наця не дася. Мария бере Гриця за руку, иде до няня).

МАРИЯ: Няню, на другий тиждень будут два чуда в нашей хижі.

ПЕТРО: Якы?

МАРИЯ: Наця отдаєся за партизана из-за Урала, а я за Гриця.

ПЕТРО: Та най вас Бог благословит... але я не можу того слугу...

МАРИЯ (прерыват): Няню, за- нехайте стары байки, а послу- хайте новой приповідки:

“Нема больше кухарок, нема больше и слугов, нема панских титулов русский народ теперь сам газда своих земель.”

АННА: Най вас Бог благословит, мои діточки, и я вас благословлю.

(Іван и Параска подхождят до Грица и стискают йому руку).

ІВАН: Дай ти, сину, Боже сче- стя, благословлю тебе.

ПАРАСКА: Цілу тебе, Марись, и благословлю — будешь мати честного мужа.

ГРИЦ и МАРИЯ: Дякуєме вам за ваши пожелания и ваше щире сердце.

НАЦЯ (весело): Гриша, скажи мені, ци ты любиш мене, а я тобі пісню заспівам.

(Гриша хватает Нацю и цілує).

ГРИША: Люблю и устну печать приложил.

НАЦЯ: Слухай:

Я уж больше не сирота,
Я уж больше не кухарка,
Бо сегодні з рана
Нашла собі хлопця,
Хлопця партизана.

(Гриша притискат Нацю до грудей).

ГРИША: О ты, красавица моя, мы будем жити счастливо.

(Олена приходит, бере Гришу и Нацю за руки).

ОЛЕНА: Най вас Бог благословит, и я стара вас благословлю. Дай вам Боже из росы небесной и плодов земных, што собі сами

желаете, а найбогатіє супружескої любви.

(Наця цілує Олену).

ГРИША: Благодарю вас, наша герояня, вы были для нас як мама.

ПЕТРО: Марись, я тобі не запишунич.

МАРИЯ: Няню, та я не прошучу... Но, няню, на весну будеме мати іще єдно чудо.

ПЕТРО: Яке?

ІВАН: Я думам, што я знаю.

МАРИЯ: Як знаєте, то повічтє нянькови.

ІВАН: Ты ліпше можеш.

МАРИЯ: Няню, чудо таке: на весну придут ту тракторы, переорють всі меджы, и будеме мати колективне господарство.

ПЕТРО: Николи никому не позволю мої меджы переорювати.

МАРИЯ: Няню, вас никто не буде силувати, но я иду, Гриц, Наця и Гриша идут, а и вы, мамо, с нами підете, правда?

АННА: Где діти, там и мама.

ПЕТРО (до Ивана): Вера Боже, не розумію молодих людей.

ІВАН: А я розумію... То буде ліпше жити, як тепер.

ОЛЕНА: Подождите, мои діти, я вас іще погощу, бо я вам обіцяла там в лісі.

(Всі смотрят в сторону Олени, котра приносит кошик, а в кошику малу барилочку с чопом, кладе ей на кресло, наполняє погарчики и дає всім).

ОЛЕНА: Пью за здоровье великого сына Америки, ныні уж покойного Президента Рузвельта, и його воинства!

Пью за здоровье наших до-

блестивих партизанов Гриця и Гриши и их милых нареченных Марии и Наці, чтобы счастливо жили!

Пью за здоровье ваше, хлопці партизаны!

Пью за здоровье великого сына советского народа Сталина и за нашу геройскую Красную Армию!

Пью за здоровье соединенных славянских народов!

(Всі выпивають).

ЯНКО: А я бы выпил за скоры конец того, кто буде вісеть на сухе галузі — зрадцы словенского народа, попа Тису проклятого.

(Всі сміються и рукоплещут. Олена наливает іще по одному и всі выпивають).

ОЛЕНА: Сынове мои, заспівайте тоты пісни, котры вы в лісі складали и співали так голосисто... Гриша, начинай. (Співают).

А мы красны партизаны,
Гремит наша слава
В Вашингтоні до Лондона,
Аж до міста Мукдена.

ОЛЕНА: Теперь ты, лемко Гриц, начинай. (Співают).

Гремит слава Сталінграда,
А брат його Ленинград,

Слава тобі, тричи слава,
Геройский русский народ.

ОЛЕНА: И ты, Янку, зачинай свою. (Подают собі руки и співают):

А мы сыны слованства
Руки себе подали
До фашистского ярма
Себе вложиц не дали.

ЯНКО: А тераз вы, матко наша Олена, заспівайце нам.

(Олена кладе палец при носі, думат, потом іде, бере гвер, подносит в гору и співат).

Мы славимся оружием,
Мы славимся побідом,
А фашисты тепер плачут
За проклятым Гитлером.

ОЛЕНА: Мате, хлопці, на чом заграти, бо Янко мі обіцал, што коли вернєся здоровый с войны, то зо мнов чардаша затанцує.

ЯНКО: Присам Богу затанцуєм.
(Грают чардаша. Янко с Оленом, Гриша с Нацом, Гриц с Мариом, Петро с Параском, Иван с Анном танцуют).

(Занавіс спадат).

Конец.

Ольга ЧЕЧЕТКИНА.

Дочки Китая

В родині бідного рибака в селі Лю Тан-вен пришло несчастье: родилось дівча. Мама виновато опускала очі, встрічаючи родаків, отець ходил захмурений і не смотріл на жену.

Та і як було не горювати? Жити і без того було тяжко, а тут іще один непотребний рот, що треба буде кормити.

Дівчатко назвали Кан Ке-чин. Коли єй минуло 40 днів, її продали в чужу родину, як "жену" малолітньому сину. Така була доля не тільки однієї Кан Ке-чин, а і всіх єй п'ятьох сестер. І то була незавидна доля: "дітина-жена", як отдавна називають в Китаю проданих дівочок, то була раба в чужом домі. Кожий може поневерати їй, она не може вйті в хату, бо єй місце в хліві. Она выполнят чорну роботу, пасе худобу при всякої погоді, зимом і літом — все в одном и том же рваном и легком убранью. Каждый може їй побити, но никто не подаст додаткову горстку рижу.

Но зустрілось то, чого никто не сподівался: умер хлопець, котро-му Кан Ке-чин була приречена за жену. Што робити тепер с невіс-том? Немож отати єй назад ро-

дичам. И дівчину стали називати "невістом будущого сына". Ждали появлення того сына долго, а он не родился. Но він родиче Кан Ке-чин пустили єй в хату, коли єй минуло 13 літ. Она стала прятися, плести из соломы обувь на піду фамелію, виполняти роботу не тілько на дворі, но і в домі.

Коли дівчині минуло 17 літ, її знова хотіли продати іншої родині. Но тоді дівчина запротестувала. Она собрава всі свої душевни сили, всю твердость и волю и заявила:

"Вы не мате права мене продавати, бо я также человік, и я хочу жити, як человік. Я выйду замуж за того, кого полюблю, а не за человека, который заплатил за мене гроши."

То було нечуваний в китайском сей протест. Но оказалось, що Кан Ке-чин не одинока: жінки цієї села підтримали її. В недолі той дівчини они увиділи свою недолю, недолю своїх власних дочек. Вся вікова горечь і терпіння китайської жінки, всі єй тайни мысли о ровности и свободі вилились в протесті той простой китаянки, рибацкої дочки, Кан Ке-чин.

Борьба була долга и завзята.

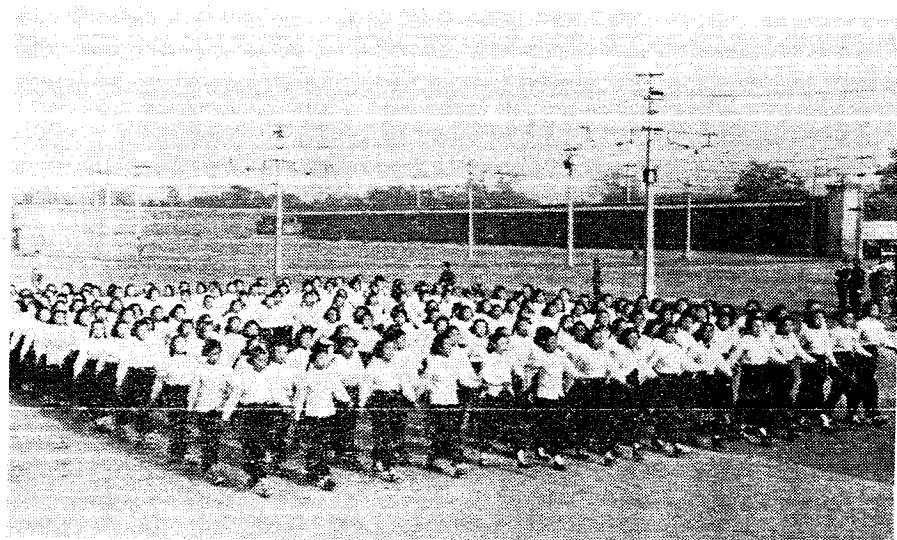
Но ім'я то, можливо, стало головном причином об'єдинення жінок села, і скоро они створили женську демократичну організацію. Ночами, післі тяжкої днісної роботи, дівчина почала учитися читати и писати.

Коли в том районі возник партизанский рух, Кан Ке-чин разом с другими дівчатами села ушла в партизанский отряд. Там для неї началось нове життя, котре привело її к счастью. Рок за роком проходили в отчаянной вооруженой борьбі. Кан Ке-чин стала политичном руководительком партизанской группы. Она боролась за то, чтобы китайский народ достал наконец свободу. Разом со всіми женщинами Китая она боролась за свою ровноправность, против рабства и понижения, які долги столітия були уділом китайских женщин.

Борьба и партизанске житие

дали єй можность встрітитися с тым, кому она по своїй волі, по зову сердца отдала свою любовь. Кан Ке-чин стала женом Чжу Де, главнокомандующого Народно-освободительной армии Китая.

... Мы стояли на маленьком внутреннем дворі бывшой дворцовой территории в Пекине. Яркое солнце заливало тонкы терракотовы колонны дома и невысоку, кріпку фигуру той женщины в чорных суконных споднях и такої же чорной курткі. Она шурилась от солнца, и оттого єй просте умне лице становилось ище милійшим. Она сміялась душевно и необыкновенно свободно — так, як николи перше не сміялись жінки Китая. Так, то була дочка нового Китая. У ней типична судьба мільйонов китайских женщин, котры вступили сейчас на дорогу нового життя — життя, в котором

Китайска Народна Республика. — Празднование Дня молодежи в маю 1950.

народ сам стал господарем своей судьбы.

Я бы хотіла назвати тут імена других китайських жінок, які боролися за освобождение Китая; хотіла би росповісти о житті і борбі кожної із них. Но таких жінок — міліони, і життя кожної дає тему для цілої повісті.

Достаточно остановитися хоць бу лем на дуже короткий час в яком угодно місті або селі Китая, щоби переконатися, що життя китайської жінки сейчас напоминає половодье на весну, коли ріка скинула, наконець, ледяні окови, вирвалася на широки простори, і пришол час, що можна вижити на благо для всіх єї сил і енергію.

Широки женські маси втягаються в китайську промисленість на рівних з мужчинами правах. Первій раз в історії Китая поїзд із Дальнего в Порт-Артур везли жінки Тянь Гуй-ин, Ван Бао-хун і Бі Гуй-ин. Они прекрасно сдали екзамени на машиниста і назвали своїй спеціальний поїзд "8 березня".

Первій раз в історії Китая жінки-селянки при проведенні земельної реформи отримують земельний наділ, що само по собі являється революційним новизном в китайському селі. И тот факт, що жінка активно участвує в промисленності, що она отримала землю, зasadничо змінил її положення в фамелійному і общественному життю. Если перві китайська жінка жила на хлібі мужа, то тепер она не тилько рівна з мужчином роботниця,

но нерідко сама кормилица фамелії.

Іменно в том єсть жерело той охоты, того ентузіазма, з котрим жінки Китая трудаються в промисловості і в сільському господарстві.

В березні минувшого року Все-китайський женський конгрес постановив, що головна задача жінок заключається в будові нового Китая, в реконструкції міст, в поднятті продуктивності промисловості і сільського господарства.

Майже на всіх текстильних підприємствах — в Шанхаї, Кантоні, Ханькоу, — котри міні довелось посетити, я виділа, з яким воодушевленням працують жінки. Послі освобождения тих міст Народно-освободительного армії, продуктивність труда текстильних фабрик замітно зросла, а то в свою чергу привело до підвищенню життєвого рівня роботниць.

Вот деякі факти активного участі жінок в житті сіверо-востока Китая. В районі Порт-Артура і Дальнего среди робочих тяжкої промисловості — 5 процентів жінок, в Аньдуні жінки становлять 24 проценти робочих, а якщо взяти окремо гумовий завод і дві прядильні фабрики того міста, то жінки там становлять 70 процентів загального числа робочих. Многи роботниці сіверо-восточних провінцій Китая являються передовиками промисловості, их називають рекордсменками. На державних підприємствах Гірина 12 процентів роботниць добились

нових промислових рекордів. Среди передових робочих мукденської прядильної фабрики 34 проценти становлять жінки.

На текстильних фабриках в Шанхаю ми виділи у станкові черви хоруговки — то значить, що за тим станком працює передова роботница. В деяких цехах на стіні також висять черви хоруговки — то уж цілі передові цехи. На швейній фабриці в Пекіні на почетній таблиці ми виділи долгий список ударниць промисловництва.

Рядом з тими фактами можна поставити інші, не менше вимовні: в місті Тяньцзіні в текстильній промисловості 95 процентів жінок стоїть в робочих юніях; на текстильній фабриці № 12 в Шанхаю в руководстві

робочими юніями 67 процентів становлять жінки. От 40 до 50 процентів членів юнії текстильщиків всіго Шанхая становлять жінки. Перечислені всіх цих цифр і фактів може показатися сухим, але треба вспомнити про те, що за кожном із тих цифр стоїть жінка, в минувшій рабині, а тепер господиня своєї судьби, жінка, котрої треба було отважитися перекроїти через вікові традиції феодального уклада життя, — треба вспомнити про всьому том, що ясно представити, яку огромну силу в новому життю отримал Китай.

Всяди по селах жінки первіми проявляють рішливість і непогнуту віру в справедливість нового, народного правительства

Китайська Народна Республіка. — Перша Сіверо-восточна начальна школа "Юцай" ("воспитание талантов"): Година фізкультури.

при перелілі землі. В тилько що освобожденних районах Китая женські союзи ставят своїм основним задачом боротися за уменьшення аренданої плати, за сниження долгового процента лихварям, за обмеження поміщиків-угнетателей. Що дотичить старих районов, где реформа уж проведена, там жінки активно участвують в роботі бригад взаимопомощі, створених селянами для совмістного оброблювання землі. В зимову пару жінки займаються приготуванням соломяних циновок і капелюхов, пряжі, вати, щетини і т. д. Во многих селянських родинах заробок от зи-

мової роботи жінок становить 50 процентів доходів фамелії.

Інше багато задач стоїть перед народною владою; треба всіх жінок навчити грамоті, створити сіть дітських садів і яслей в місті і на селі. Много, дуже багато ще треба здійснити. Но жінки уж достали головне — свободу і рівноправності, у них є тепер своє правдиво народне правительство, і то являється жерлом трудового ентузіазму жінок Китая, порукаючи того, що китайські жінки разом з цілим народом побудують счастливе життя в своїй країні.

Хуан Сяо

КИТАЙСКА НАРОДНА СКАЗКА.

Давно-давно в маленькому селі на березі річки Янцзы жив бідак по імені Хуан Сяо. Трудився он від рана до вечера, а на ідо все же не вистарчало. Пришлось йому нанятися роботником в богатий дом свого уйка.

Раз, коли Хуан Сяо кормив уйкові кури, прілетіл старий астряб, схватил найбільшу і найгустішу куру і полетіл на захід — низко-низко над землью. Погналися за ним Хуан Сяо — он рішил прослідити, где опуститься астряб, і отняти у него куру. Астряб летіл все дальше і дальше і, наконец, опустився в саду, где росли великих і пышних хризантем. Хуан Сяо перескочил

ограду і увиділ серед цвітів прекрасну дівчину. Глянула она своїми глубокими, як вечернє небо, очами на красивого юнака, і полюбили они друг друга з першого взгляду.

— Як тебе зовуть? — спыталася Хуан Сяо дівчини.

— Юань Мей. А тебе?

— Хуан Сяо.

— Я полюбила тебе, Хуан Сяо, — сказала просто дівчина, — і хочу стати твою женю. Пришлій сватом к моєму отцу почтенного чоловіка.

Не памятаючи себе от радості, вернулся Хуан Сяо додому і упросил свого уйка быти його сватом.

Узнавши, що Хуан Сяо бідак, отець дівчини отвітил:

— Якщо он хоче быти моим зятьом, то най прише свадебний подарок: десять золотих цегол, мірку золотих бобов, три червоні волоси і перлу, яка не іде в воду. Інакше не достане он мойої дочки.

Почувши такий отвіт, Хуан Сяо рішил іти к Старому Мудрецу і попросити рады.

Далека і трудна дорога предстояла Хуану Сяо, но он бодро пошол вперед.

Вот подошол он к великому місту і видіт — будують люде мур. Узнавши, що Хуан Сяо іде к Старому Мудрецу, жителі того міста попросили:

— Звідайся у Старого Мудре-

ца, чому ми ніяк не можеме побудувати мур в том місці; весь кругом закончили, а тут мур зараз валиться, як його поставиме.

Обіцяла Хуан Сяо выполнити их просьбу і пошол дальнє.

Коли он проходил мимо одного села, к нему вишли селянє и, узявши, куди он іде, попросили:

— Звідайся у Старого Мудреца, чому вишня, що росне за нашим селом, кожного року цвіте, а плодов не приносит.

Обіцяла Сяо выполнити и тоту просьбу і пошол дальнє.

Подошол он к якому-то дому. Видіт: на порогі сидить старик. Узнавши, що Хуан Сяо іде к Старому Мудрецу, старик попросил:

— Звідайся у Старого Мудре-

Китайска Народна Республіка. — Перва Сіверо-восточна начальна школа "Юцай" ("воспитание талантов"): На лекции русского языка.

ца, як вилічти мою дочку. Їй уж осемнадцять літ, она красива дівчина, но никто не бере їй за жену, тому што она німа.

Обіцял Хуан Сяо выполнити просьбу старика и пошол дальше.

Ішол он багато днів и ночей и немало перешкод мал он на своєму пути. Он переправлялся через бурни потоки, карабкался по горам, прошол безводну пустиню и, наконец, дошол к берегу океана.

Тут Хуан Сяо остановився и стал голосно розмислювати, як би йому переправитися через океан, чтобы попасти к жилищу Старого Мудреца. Почула його велика чорна черепаха, подплыла и говорит:

— Я перевезу тебе через океан, тильки ты звідайся у Старого Мудреца, што міні треба зробити, чтобы опуститися на дно морське.

Обіцял Хуан Сяо выполнити просьбу черепахи, сіл єй на хребет и переправився через океан.

Скоро он добрался до жилища Старого Мудреца.

Звідался Старий Мудрец, чого пришол к нему Хуан Сяо. Хотілось Хуану Сяо с первого же слова звідатися Старого Мудреца, як достати йому свадебны подарки, чтобы прекрасна Юань Мей стала його женом. Но вспомнил он, што обіцял, и найперше передав всю, о чом просили його старик, и черепаха, и жителі міста и села.

И сказал Старый Мудрец:

— Мур того міста не складатся от того, што в том місці в землі зарыты десять золотых цегол. Вишня не завязує плодов от того,

што под ней находится мірка золотых бобов. Вырви у дочки старика три червени волосы из головы, и она заговорит. А чтобы черепаха могла погрузитися на дно морське, виймий у ней из пасти перлу, яка боїться води.

Хуан Сяо всьо слухал уважно.

— Добре, — говорил дальше Старий Мудрец, што ты выполнил то, што ты обіцял. Помагаючи другим, ты получишь то, што тобі самому потребно.

Поблагодарил Хуан Сяо Старого Мудреца и весело пошол назад.

Велика чорна черепаха давно уж висмотрювала його, витягаючи шею, и лем увиділа, то спросила:

— Ну што сказали Старий Мудрец?

— Ты мене перевез на другий берег океана, тогди я тобі скажу.

Як тилько Хуан Сяо дostaлся на другий берег, он казал черепахі розинути пасть, винял оттуда перлу, и чорна черепаха тотчас же погрузилась в воду. Схованши перлу, Хуан Сяо, задоволений, пошол дальше.

Старик уж чекал на него на порогі дома.

— Ну што сказали Старий Мудрец? — спытался он.

— Привед мене к твоїй дочки, и я єй вилічу.

Хуан Сяо вырвал из головы дівчини три червени волосы, и она зараз проговорила. Со слезами дякували отец и дочка Хуану Сяо, и он радостный пошол дальше.

Подошол к селу и увиділ се-

лян, котры истерпливо чекали на него.

— Ну што сказали Старий Мудрец? — звідуються они.

— Покажьте мні, где росне тута вишня, и я слілаю так, што она принесе плоды.

Привели Хуан Сяо к вишні, он выкопал мірку золотых бобов, и тотчас же на галузках дерева зачарені зірки зірви вишни.

Не знали селяне, як благодарили Хуана Сяо, и он іще большие радостный пошол дальше.

Жители міста тоже чекали його повороту. Увидівши його, спросили:

— Ну што сказали Старий Мудрец?

Вместо отвіта, Хуан Сяо подошол к тому місцю, где розвалювалася мур, вырыл из земли десять золотых цегол и сказал:

— Теперь будуйте мур.

Зложили мур. Стоит он крінко — не розвалюється.

А Хуан Сяо тымчасом спішил додому, счастливый и тым, што другим помог, и тым, што скоро Юань Мей стане його женом.

Получивши свадебны подарки, отец дівчини не мог ничего іншого зробити, лем выполнити то, што обіцял.

Послі свадьбы зажили Хуан Сяо и Юань Мей в любви и довольстві.

МАЛЕНЬКА ЛЕМКОВСКА ЗВІЗДА

Ім'я того інтелігентного дівчате, котрого фотографии тут видите — Тини-Джин Белсер. То внучка наших краинов и добрих членов Лемко-Союза в Кливланд, Огайо, Михаила Сипляк, из Святківки, и Пелагии, из роду Балаш, из Вишовадки, Ясельского повіта, на Лемковині.

Тини-Джин довершат тепер п'ятий рок свого молодого життя, но она уже ізвістна в цілом городі Кливланді и поза його пределами. Причина широкой ізвістности той молодой дівчини, то вроджена інтелігенция и дар до бесід, співу и до танцев. Она почала декламувати стишки, ладно співати и професіонально

танцувати інші тоды, коли єй было несполна три роки. На то, спосібності свого дівчате

5-рочна артистка
“Тини-Джин” Беслер.

На сцені Лемк. Нар. Дому в Клівланді Тини-Джин виконує "теп-данс" на представлений "Лемковські Спроси", в березні 1950 року.

звернули увагу родиче, особливо єй мати Марія, котра додавала охоты и руководства спохватливому таланту Тини-Джин. И так на третом року свого життя Тини почала виступати с деклямациями, співом и танцами в школьных и благотворительных аудиторіях для американської публіки.

Нашим лемкам в Клівланді, она стала ізвістна 7 мая 1949 року, в навечері Материнського Дня. Тоді она виступила на громадном

предприятии на сцені Лемковского Народного Дому. Свою маленьку ляльку, котру она колисала на своїх ручках, Тини-Джин поучувала о любви до матери. Она наказувала, што мама, хоц часом погнівана, хоц накричит и набіє свою дітину, то она и так найдорожша есть для дітины, бо она єй мама.

Другий раз перед лемковською публікою Тини-Джин виступала на предприятии "Лемковські Спроси", 28 березня 1950 року. Тоді она співала и танцувала американський "теп-данс" и в товаристві такого-же маленького хлопчика, Андрея Н. Цисляка, танцувала "козачка". Виступленіе было надзвичай удаче, и публіка не могла вийти от удивлення на розвити способності молодого життя.

Маленьку Тини-Джин часто можете видіти на телевізії, як виступат со стишками, співом и танцами с клівландських телевізійних станцій.

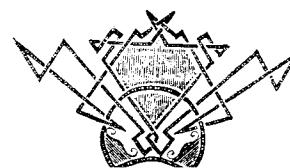
Молодой лемковской звіздочкі Тини-Джин жичиме успішного розвития таланта и світлої будущности.

Посмотрите ище раз в лице той молодой дівчини. Она готова сейчас вступити с вами в бесіду.

На яку тему?

На яку хочете.

Николай Цисляк.

Фронт на Дуяві

(ВОСПОМИНАНИЯ С ПЕРВОЇ СВІТОВОЇ ВОЙНИ)

Я родом из села Конечной, Горлицкого повіта — Стефан Дичко, сын Ігнатія. Тут хочу написати, што я пережил в первую світову войну, коли фронт стоял в наших Карпатах. То, што споткало мене и цілу нашу родину в той войні, може притрафитися кождому в воєнном часі. За то не треба тішитися никому войном, лем старатися так, чтобы войни не было нигде на світі.

Был я ище малым хлопцем — не цілых 9 літ, як началась война. Но я запамятал добре, што діялось в тих часах в нашем селі.

Было то в 1914 року — зимовом пором, коли первый раз русски войска отступили с угорской стороны и деси недалеко на всхід от села Конечной зробили фронтову линию. На том фронті они долгий час бились с австріяками. В Конечной было товди барз дуже австрійского войска и "форшпанов", што привозили провіант и воєнны припасы. А коло нашої хижы стояли войсковы кухни.

В нашем домі замешкал войсковый доктор. То был німец звірского сердца. До него цілыми днями хворых и раненых войсков приводили, приносили и привозили, а он ся с ними по звір-

ски обходил. Особливо хворых не хотіл признавати. Не одного, як збадал, то так му выпалил долонью поза уха, што вояк зараз ся перевернул. И так от него на руках и на ногах втікали, ище ся через плечо озерали, жебы котрый з них больше не достал. А и с нами ся даже лихо обходил. Як моя мала сестра плакала, котрой ишол лем 2-ий рок, то он ся даже сердил, кричал и бил шаблем по столі, што аж ся по стінах голос отзывал.

На латинску Велию за нашем хижком на возі убрали сой яличку и коло ней співали свои коляды. Но такой в ночі достали приказ, жебы ся всі зо села вынесли, бо русски им фронт цофли.

Новый фронт перешол через село Конечну. Австрійски войска окопалися Конечнянском границиом, крайом ліса, от сел Бехеров и Ондавка. Як мы рано повставали, то их Рождественска яличка была на нашем возі. А нам зато взяли ялівку, с котрой перед дверьми лишили тилько кровь и кишкы. А єдну нам ище перше взяли. И в селі не было ни едного вояка.

Русский фронт ся установил та-кож другом стороном села Конечной — верхом от Липнянкой гра-

ници и через Вилюшов ліс, котрый граничил зо селами Конечна, Липна и Ондавка.

Село Конечна было меже фронтами, так як єсть желізо ковальови меже ковадлом и молотом. А в вышыњом кінци села было дуже горшее, бо оба фронты были ближе села. Наша хижы была четверта с горы, а поперед нашы двери были дві дороги: ёдна до Радочини, а друга на угорскую границу — на Дуяву и до Бехсера. От нашей хижы до Дуявы было 800 метров, а до границы Ондавской около 450 метров.

Первый день было тихо — ни с юной ни с другой стороны не стріляли. А вечером до нас пришла из-за Дуявы, с фронту, австрийска "фельдваха", то значит — польова стража. И в нашей хижі замешкали на дольший час. Их было 13 вояков, меже ними ёден капраль, котрый им выдавал службовы годины и списувал репорт. И мали телефон за Дуяву до фронту, то дуже часто ёдны до других телефонували. Службу тримали в день и в ночи, на три страны, коло нашей хижы. А кажды 24 годины ся зміняли: котры у нас выбыли 24 годины, то вертали за Дуяву на фронт, а оттамаль знова иные приходили на 24 годины. И так надыйшол рок 1915.

Тоты воякы обходилися с нами дуже добри. Моя мама давала им молока, а они нам давали свого ідла. Они все занимали стіл, што мы совсім до стола не доходили. На вечер завсе окна затыкали, а як мы ишли спати, то сме світло гасили, а очи сідили коло стола,

каждый тримал карабин на руки, и о стіл ся операли, то и они покус дримали.

Нас было товди домашных людей 11-теро: мои родичы, нас дітей семеро и дідо с бабом. Але діда не было дома — он перебывал тымчасово у свойой дівкы, отцовой сестры, а мой теты, котра была сама с малом дітином, бо ёй муж Иван Суховацкий был в Америці. И моя сестра, два роки старша от мене, так само не была дома. Она перебывала у другой теты — маминої сестры, котра тилько сама ся лишила вдома, бо ёй муж Павел Дзямба был забраный до Талергофу, а сын до войска.

С початку было в селі тихо, а потом зачали с обох фронтов ёдны до других стріляти. Стріляли из карабинов и машиновых гверлов, а потом из канонов. Коло нашей хижы впали три гранаты из тяжкых канонов. Ёдна шмарилася глином по цілом нашом даху на хижі. Ночами пущали ракеты світла, што так освітило село, як в день. И нам найкрасшой корові в стайні кулька ногу поламала, и с ней мясо зостало в сыпанци в бочці. Але и так ище зостало нам девятеро худобы большой, трое телят и кін, бо у нас была найбольша господарка на ціле село.

И так ёдного дня поздним раном я ишол до теты той, где был дідо. И як я был просто Болдышовой хижы, то куля из канона с русского фронта так близко коло мене перелетіла, же ёй шум и разбитъя повітря мене шмарило до берега и замети, што бым оттамаль сам не вышол, бо я зо-

стал бесиритомный. Але то як раз виділ господарь Андрей Дичко, котрый брал воду за свойом хижом на Болдышовом потічку, и он ко мні прилетіл и зо снігу вытягнул. То я сл товди спамятал, як уж ём стоял на дорозі, тилько он мні показувал діру в снігу, где я ся перед тым знаходил, и яму, где тата куля впала — недалеко выше дороги, на Болдышовых рядах. Там наоколо ямы сніг зачорнілся от глины. А мой капелюх был далеко в іншой стороні, то он принос мі го и положил на голову. Так ём пішол дале до теты, бо уж было недалеко — в третьої хижі. И у теты я перебыл пару дни, а потом раз над вечером знова вернулся додому.

И як раз в туто ночь трафил ём на велике несчастье. Як ём пришол додому, то тоты воякы так у нас были, як и оперед, коли я ище до теты не ходил. В вечер всі сме полігали спати, як звычайно. Я сой люг на лавку перед пец. А коло лавки стояла бочка, на ней были положены двери, котры сме уживали заміст стола, а на том стояла конов с водом, жебы воякы не мусіли ся схиляти, котрый хотіл напитися воды. А отец и мама мали постель зараз коло двери с хижы до сіни.

Была то дуже темна и глуха ночь, бо была велика мгла. Сніг был дуже мягкий, же навет людскога ходу дуже мало было чути. И так русска патроль подойшла близко нашей хижы от Радочини, же навет тот австрийский вояк не чул, котрый там стоял на варті, аж як были русски коло

самого него. Тогда он пустился втікати по-пол окна до хижы, а русски за ним, што ани не потрафил за собом двери заперти. Отец як раз в тот час не спал, то всьо чул и виділ, бо надхилил голову поза стіну к самим дверям. Тот австрийский вояк влетіл до хижы и зробил алярм, же русски ту. А один русский солдат влетіл до хижы зараз за ним и сильно скричал: "Складай оружие!" Але як зауважал, же австрийаков есть больше в хижі, то сам зараз отскочил взад через порог до сіни, а за ним полетіл ёден австрийский вояк из хижы отворенными дверьми и до него карабин заставил. А тоты всі ся позрывали, што били коло стола, и ёден з них, цофаючися взад перед пец, попхнул двери по бочці, же зважилися над лавку, и вшитка вода из конви ся на мене выляла. И як я ся обудил, то был ём майже цілы мокрый. Я двери от себе одопхал, сіл ём на лавку и виділ ём русских солдатов под окнами, бо хоц была тьма, але из хижы завсе можна видіти людину под окном, як есть сніг. И чул ём, як ся тот русский в сінях просил: "Не стреляй, пан, не стреляй, бо меня убьешь, а ты ничего за это не получишь." А сам отбил руком от себе карабин, отскочил за стіну и вылетіл надвір меже своих.

В хижі тымчасово ёден австрийский вояк подал команду стріляти, и тоты коло него всі выстрілили. И так им подавал команду раз по раз, а они стріляли — ёдны через окна, други через двери. А русски поставали поза

стіни и зо двору через окна до хаты стріляли. І таке стрілянье было, же тилько з гверов блискало, окна повыбивали, по стінах, по гратах кульки бренькали, а порожны гильзы от патронов по землі дзвонили. Мои отец скричал: "Діти мої, лігайте по землі, бо ся здає, же вшитки ту погинем!" А мама хотіла взяти дітину з колыски, котра висіла над постелью, то єй кулька трафила по-под плечо, што єй дві рани зробила: єдну на ребрах, а другу на руці. И мама зачала плакати и кричати: "Панове, прошу вас, не стріляйте, бо я уж ранена, с мене барз кровь иде." Але никто на то не дбал.

А я ся в тот час зомкнул с лавки и єм стал єдному воякови на ноги, котрый лежал под припецком, то и я ся к нему волхал и єм сой подумал: "То певно ты вильял воду на мене". Потом и баба к нам под припецок пришла. А отец, мама и решта діти под запецком лежали.

По няком часі перестали стріляти. А потом так виглядало, же русских больше пришло, бо не о долгий час они зо двору знов зачали стріляти до хижы. Австріяки так само возобновили стрільбу. А я, два старши братя и сестра то сме сперходили на руках и ногах аж до третьої малой комнаты, где не было окна, и там сме на землі друге стрілянье перележали. И тот вояк там знов коло мене вобік лежал. Он ани раз не выстрілил, бо вшитки патроны там на землю выложил. Там не было ничего по стінах, то тиль-

ко мох на нас падал, котрый зо шпар кульки выбивали.

Другий раз дольше и барже стріляли. И русски може бы всіх австріяков побили, але они другий раз стріляли болыше до окна другой комнаты, и их кульки летіли повскес до 8-цальової стіни, котра была посередині обох комнат, и там ся сперали.

А як ся друге стрілянье скончило, то русски одышли в свою сторону. И австріяки зараз сповыходили из хижы и пойшли за Дуяву до свого фронту. А мы всі ся посходили до хижы и сме бесідували за то, што мы тилько што пережили. Потом отец засвітил лампаш и пойшли до стайни со старшими братами видіти, як худоба то неретримала. То худоба была неушкоджена. Тилько по сіньох было дуже кырви, а в боиску лежал австрійский капраль забитый.

Отец с хлонцями вернулися до хижы, и праві отец положил з руки лампаш, як прийшли австрійски вояки, што мы их николи не виділи. Одни из них взяли з боиска на мары забитого капрала и понесли за Дуяву до фронту. Шестьох вояков стояли службово на дворі, а два войшли до хижы и зачали нас из хижы выганяти. Не хотіли нам дати тилько часу, жебы сме ся позберегали. И так кажде из нас зметало на себе повседневны лахы, а ліпши мы лишили в сыпанци. Отец обул єдну ногу 3-рочному хлонцу, а другу уж му не дали обути, тилько нас всіх за плечы з хижы выпыхали. Хлопец сой взял до рук керпец и онучу. А мала діти-

и на ялицу, же нас повішають. А мы всі меже ними стояли так, як полумертвы.

И там на снігу отец обул другу ногу мойому брату 3-рочному, котрого там вынюс на руках.

Потом нас знова вывели на дорогу и повели долов Бескидом. Там под другым мостом был тот доктор, котрый у нас оперед перебывал. Он вылетіл на дорогу к нам и штоси хотіл ся от отца довідати, бо он нас познал, але ся не порозуміли. Он стал дуже злый и не дал мамі жадной помочы, хоц виділ, же из єй ран по снігу кровь цяпкат.

И так сме знов пойшли дальше. Там на дорожі был кавалец хліба. Баба го подняла, поцілуvala и сказала: "Се дар Божий, то треба взяти, може ся дагдє придаст." Там на скруті, выше річки, близко дороги на правой стороні стояли каноны, обернуты люфами до русского фронту. И як раз, коли мы были просто них, в тот час из них пару раз выстрілили. Нам не зробилонич, бо кулі пойшли понад нас, тилько сме ся барз пострашили, бо сме ся того не сподівали.

Дальше нас вели через село Бехеров. Там к нам выходили люди, котры мого отца добри знали, и ся нас звідували, куда идеме, але нам не вільно было ся до никого озвывать. Потом знов нас вывели на дорогу и так понад Комлошу аж до Зборовы, до єдного дому по сходах до горы, где был воисковый суд доражный, и там нас мали судити на смерть.

Там казали нам чекати в малой комнаті, до котрой было лем че-

результатом зо сходов. Казали нам стояти в єдном куті, бо не було нашто сісти ани єдной особі. Потом ми посідали на цементову подлогу. А тоты воякы стояли коло нас службово, и кілька з них стояли на коридорі. Там нам уж заборонили бесідувати меже собом. И там пришол який-си інший вояк, что мал штоси на стіні поправляти, и бил до стіни кривий гак, то я думал, же уж нас будуть на него вішати.

И так уж не было мысли о житю, тилько сме чекали Божого змілованья. Отец мал коло себе дест дуже грошей, бо он был гандляр волами. На руках тримал дитину и так коло дитини тоты гроши розділил и кожому з нас дал по якойсь части, але тилько попод коліна, жебы воякы не виділи. Як мі давал, то мі потихи повіл: "На, може ты ся останеш живый, то може ся ти дагде придаст... Повішь, же ти тета дала, што-с єй коровы пас". Другому брату сказал: "Повішь, же ти тета дала, што-с в ней селужил". А третьому казал повісти, же му дідо дал.

Там мы чекали дольший час, поки ся судьї посходили. Малы діти плакали, бо хотіли істи, а нам там не дали цілий день ани води ся напити. То дітом мама давала по киршині с того хліба, который баба на дорогі подняла.

А як ся судьї посходили, то нас по єдно вояк переводил через велику комнату, где тилько єден вояк службово стоял, до третьої комнаты. Там был долгий стіл, а коло него доокола сиділи судьї ~~та~~ чорно уbrane. И там тоже

стояли два воякы — єден с карабіном, а другий с револьвером. И был єден переводчик, который до нас бесідувал по-руссски, а до судей по-німецки.

Найперше кожде нас зревидували, гроши забрали и поклали на стіл — кожного на іншу купку.

Первым взяли отца и ся го звідали; "Ци тобі треба було того, што ты сой наробыл? Чого дал єс знати москалям, же в твою домі суть наши воякы? За то тепер будешь с цілом фамелиом знищений..." И дуже інших питань йому давали.

Потом закликали маму и ся єй звідували: "Чого-с выправляла своїх хлопцев по москалей и єс такої біди наробыла?"

И отец и мати повідали, же они нигде не ходили, ани дітей не посылали. "Мы всі дома спали, як и все попередно". Потом мамі давали карабин и єй казали зняти багнет и зложити. Але мама не взяла до рук карабин. Она повіла: "Я николи того в руках не мала, я ся того барз бою". А они єй так повіли: "А минувшої ночі ты ся не бояла стріляти разом с москалями до наших вояков, лем тепер повідашь, же ся боишь карабин взяти до рук." Но мама знов повіла: "Я того николи в руках не мала, и не возму".

Так казали воякови єй запровадити к нам. Потом кликали братов по єдного и тыж ся их звідували, кто им казал пойти к москалям. Они оба повідали: "Мы нигде не ходили". Потом кликали сестру и заходили коло ней, як могли, но она так само повідала, же она нигде не ходила.

Потом кликали мене. Я быт в великому страху, же на мене будут валити вшитку біду, бо я як раз в тот день над вечером пришол додому от теты. Мене найперше ся звідали:

— Ты машь тоты гроши, што ти москале дали, як єс по них ходил?

— Mi тета дала гроши, што єм коровы єй пас, — повідам.

— Кто ти казал пойти по москалей?... Наші воякы тя виділи, як єс по них ходил.

— Я нигде не ходил.

Потом кликали інше бабу. И так кожного переслуханя записували. Як всьо перезріли, то знов отца закликали и ся го звідали:

— Як то, же твои двери не були заперты зимової ночі? То есть готовий доказ, же ты або дакто из твоїй фамелии ходили по москалей и сте им двери отворили, што они ввойшли до хижы так, же наши воякы не чули.

На то отец отповіл им так: "Я отдал мої двери под опіку нашим воякам от того часу, як они в мою домі замешкали. А ци були двери отворені ци заперты товди, як рускы воякы до хижы ввойшли, то я не знам."

Судьї на то сказали отцу так: "Із вашого протоколу виділят, што вы томунич невинни, што сталося, але то єсть воєнний час, и мы не знаме, ци вы акурат невинни, то вы разом со своїм фамелиом будете знищені, хибалъ жебы-с мал даякых свідков, которы бы вас высвідчили, же вынич не винни, то лем так мы могли бы вас от смерти звольнити, а инакше ніт."

Отец им так отповіл: "Я никаких свідков не мам, бо там никакого не было, окрем наших вояков, и я ся сдаю на них. Як они повідят, же я або дакто з моїй фамелии минувшої ночі або дакоми перве были сме им на даякій перешкоді, товди робте, што хочете зо мнов и с моїм фамелиом."

Притом отец ся росплакал, и плачущого го вояк к нам приввол.

А они зараз зателефонували до фронту по тых вояков, котри у нас туто ночь були. За яку годину пришли штыри воякы с фронту. И знов закликали отца и маму, поставили на стіл Христове росп'ятье, и тоты воякы найперше присягли. Потом ся их звідали: "Ци вы думате, же тоты люде минувшої ночі були даяком причином до того, же вы ся споткали с рускими вояками?" А тоты воякы всі штыри так отповіли: "Тоты люде, котрих ту видите, не були нам на жадной перешкоді. Они и их фамелия всі спалили минувшої ночі дома так, як і кажду ночь оперед, коли мы там були".

Тоты воякы зараз вишли, а судьї повіли отцу и матери: "Тоты воякы вас высвідчили, што сте звольнены от смерти."

И выписали вырок невинності, дали отцу и ся го звідали, куда хоче тепер пойти. Отец повіл: "Я хочу назад додому, бо я там лишил господарку, и там мам чым жити". Но они отповіли, же туда не можна ити, бо там буде велика битва.

— Ты мусиши ту замешкати и будешь доставати на себе и на

кажду особу твоїй фамелії то-то само, ишо кождий вояк достає. И нас призначили до войскової кухни, котра ниже Комлоши стояла. И выписали імено доктора, до якого мама мала ходити с родинами на опатрунок. Доктор был в Комлоши, то отець просил их, жебы нам позволили пойти мешкати до Комлоши, до нашої родини, котры ся называли Михаил и Мария Гренъ. Они нам позволили, и зараз єден вояк отпровадил нас на постерунок.

Як сме пришли на постерунок, то уж ся змеркало. Зараз світло засвітили. И там был жандармом циган з Регетівки, то он назносили ідла и про діти молока, што сме ся дост вшитки наїли. А потом нас отпровадил єден жандарм аж до Комлоши. Тот жандарм был з Комлоши — Капишовский, найблизший сусіда нашої родини. Он нас запровадил до рыхтаря, бо уж было поздно в ночі. Там сме перебыли до рана. Але там было полно войска в каждой хижі. Рано сме пойшли до нашої родини. Они нас приняли широ и луже добри ся с наими обходили. И мы у них перебыли 6 тыждней. По ідло сме ходили три разы на день до войскової кухни, и было дост што істи, аж нам ідло зоставало. Дуже раз на вечер, заміст кавы, доставали сме вино. Мама ходила до доктора на опатрунок 16 раз и потом выздоровіла.

Як мы там выбыли три тыждни, то єдного разу отець ся розбесідувал с єдним вояком, котрый повідал, же он кажду ночь переходит через село Конечну ра-

зом с другими вояками, бо они ходят до Магуры копати декунки. И он отцу повіл, же наша хижя стоит. Отец написал картку до діда, же мы всі жиєме, и где ся знаходиме. На слідуючу ночь вояк передал туту картку дідови до Конечной, бо дідонич не знал, што ся с нами стало. Он дознався, же нас нее дома, того самого дня, як нас забрали, бо пришло до нашого дому сусідово дівча и дало знати дідови, теті и моїй сестрі, котра не была с нами. Они всі трое вышли до нашей хижы, то ся барз наплакали, бо виділи дуже кирви на постели и по землі, а нас не было. И вшитко животне, што было в хижі, то ся отзывало своим голосом, бо потрібувало поживы.

По шестиох тыжднях нашего пребывания в Комлоши зачали и там падати кулі. Пару хат згоріло. Так мы ся перенесли дальше через гору до Стебника, и там сме пробыли два тыждни у єдной старенькой бабы, котра сама жила в малой хижі, но имени єй не памятам. За Стебника сме ише ходили несколько дней ниже Комлоши по ідло. Но и в Стебнику было дуже войска, а так и там начали кулі падати.

По двох тыжднях, як мы перенеслися до Стебника, пришол в ночі вояк к нам и казал нам сбратися, же наша кухня отходит, то не будеме мати што істи, як бы мы ся так остали. Вояк на нас чекал, поки мы ся посберали, и он с нами вышол на дорогу и ишол с нами. Дорога была ціла занята войском, возами и кіньми. А ночь была дуже ясна, бо місяць світил.

И так сме зышли аж ниже села. А потом отец бесідуют до нас всіх: "Тримайтесь вшитки разом, жебы сте ся не стратили, бо будеме переходити поза тоты возы с єдной страны на другу... Я хочу, жебы сме ся от того вояка стратили, котрый с нами иде." И так сме зробили и сме приотстали ззаду.

Там ниже Стебника переходит потічок через дорогу, в котром суть крякы, и мы всі зышли с дороги и так тіньом поза крякы сме одышли кавалец от дороги. Там сме посидили за час, поки ся вшитко дорогом не перешло. А як ся вшитко перешло, то мы товди вышли на дорогу и сме зашли аж до Зборовы. Но в Зборові було дуже тихо, не было чутні ани живого духа.

І мы не пойшли через Зборову за войском, але сме ся обернули наліво дорогом до Комлоши. Там выше Зборовы сме ся споткали с козаками. Они іхали дорогом на сивих конях, а як нас виділи, то одышли от дороги на обі сторони поза крякы коло потічка и поставали. А наш отец здалека до них забесідувал: "Панове, не стріляйте, ани ся нас не бойте, бо то не воякы... Мы цивильны люди, походиме зо села Конечной. Нас забрали австрійски воякы як шпигунов, а тепер вертаме додому".

Потом козаки зараз вышли на дорогу, а мы пришли к ним. Найперше ся звідали, ци нема там где близко австріяков. Отец им отповіл: "Австріяки всі втекли... в Зборові дуже тихо, як бы там никого не было". А дальше им показал туту препустку, што му дал капитан ниже Комлоши, то так нас пустили. Але наша хижя было дуже знищена, и ничего в ней не было, то сме пойшли до теты и там сме перебыли пару тыждней. О пару дни отец ходил

отец росновіл наш интерес. И єден ся вернул с нами, а решта пойшли дорогом до Зборовы. Тот, што вернулся с нами, запровадил нас аж ниже Комлоши до их фронту. Там под мостом был их капитан. Наш козак што-то крикнул с тиха, и капитан вишел к нам на дорогу. Отец знова росповіл наш интерес, и капитан написал препустку и дал отцу.

— Ідте собі сміло до свого дому, — сказали капитан. — А як бы вас где на дорогі споткали и затримували наши солдаты, то им то покаженьш.

И так сме пойшли аж до Бехерова и там сме зышли до єдной хижы, котрых людей отец добри знал. Там нам дали про дітей молока, и кус мы посидили, тай солнце зышло. Так пойшли сме горі Бескидом до Конечной.

В Бескиді был великий сніг, около дороги були ріжни войсковы річи поламаны. А як сме выйшли на Дуяву, то сме виділи, же в Конечной суть попалены хижы. Було спалено 8, но наша стояла. А по Конечнянском полі коло дороги були побиты кони и вояки, порозриваны на часті.

То было в саму Великодну п'яницу, як сме пришли додому. По полях был іще великий сніг. В нашої хижі было полно русского войска и их кони. Нас не хотіли пустити до хижы, но отец им показал туту препустку, што му дал капитан ниже Комлоши, то так нас пустили. Але наша хижя было дуже знищена, и ничего в ней не было, то сме пойшли до теты и там сме перебыли пару тыждней. О пару дни отец ходил

по бабу, бо она с нами не была в Стебнику, то с нами не пришла. Она зостала в Комлоши, то там єй в хижі цегла ударила поза карк, котру зо стіни куля вышмарила, але єй нич не ушкодило.

Потом отец поправил в нашої хижі, што было зараз потрібне, и сме вышли до нашої хижы. А як по яри русски войска верталися с угорской стороны, то ишли дорогом поперед нашы двери до Радоцины, и єден з них на кони вступил до нашого двору и ся звідал мого отца: "Ци дакто з твоїй фамеліи был убитый в тот час, як мы ся тут споткали с австрияками, бо я товди был в твоїй хаті?"

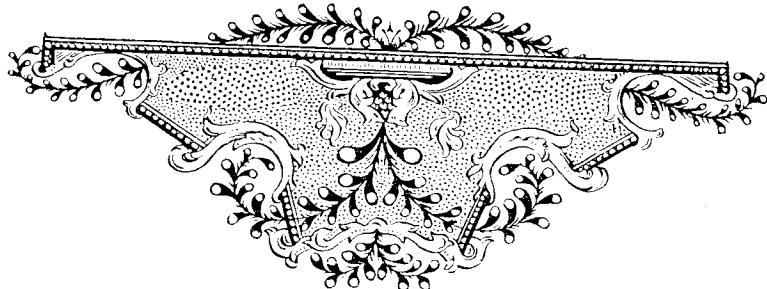
Отец му отповіл, же з фамеліи никто не был убитый, лем жена была ранена, и єден австрийский вояк был убитый. А русский солдат обернулся до своих и скричал: "Наш хозяин и его семейство все живы!" и побіг конем боком коло других аж на свое місце. То мусіл быти дуже хит-

трый вояк, бо влетіл до хижи меже австрияков и з хижы вyleтіл так скоро, што мунич не сталось. Потом други ишли на піше, а он сой дошикувал коня и ся нюс.

В Конечной на горі от Бехерівской границы есть войсковый цминтарь, котрый с первой світовой войны был найбольший на цілу Лемковину. А и з громадского цминтаря взяли дост великий пляц, где спочивают побиты вояки. И в хижі Филиппа Батька было полно тяжко раненых вояков, то вшитки там згоріли.

В Конечной есть дуже больше похороненных русских, як австрияков, бо там русски три разы наступали на австрияков. Первым и третьим разом они австрияков отбили, а другим разом русски были розгромлены, и котры зостали живы, то мусіли вернутися до села в свои окопы.

Степан Дичко,
Джерзи Сити, Н. Дж.

Лічничы місцевости на Пряшевщині

Як взагалі в Карпатах, так и в гористых районах Пряшевщины есть много лічничих минеральных жерел, из которых гдеякі давно уж стали известными и были выживаны для лічничых цілей.

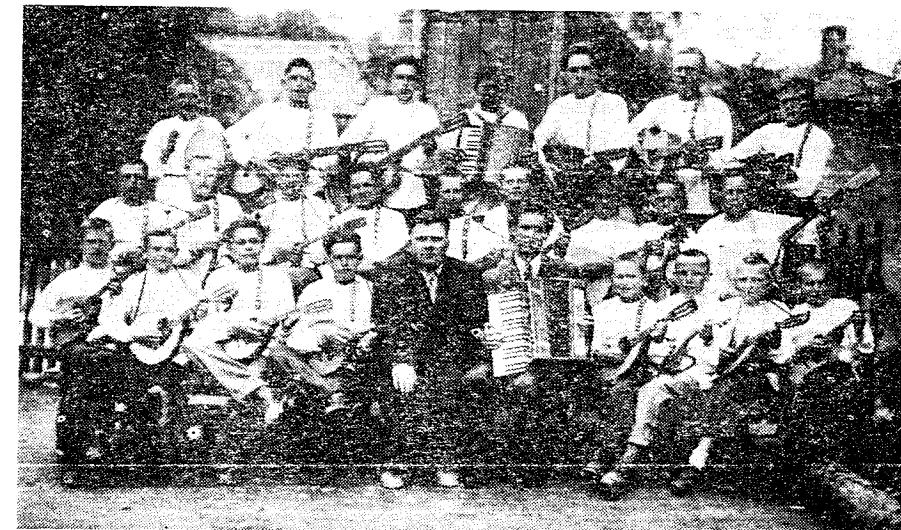
В прославленны лічничы місцевости Пряшевщины приїзжают каждого року тысячи людей, котры глядают исціления от ріжных недугов або облегчения и отдыха.

Значеніе лічения минеральными водами відомо широким кругам людей. Бальнеология давно уж занимается обслідованием минеральных вод и их целебных свойств, а также изучением раз-

личных способов лічения тими водами.

Для хворых лічение в купелевых місцях представляє ріжнораки выгоды, бо пребываючи в та-кій місцевости, хворы отрываются от своих повседневных старунков и всяких дробных неприятностей, які их пригнетают дома. Они успокоються душевно и при постоянном лікарском надзорі могут быстро поправити свое здоровье.

В минувшині при старых порядках купелевые містности служили по большей части богатым людям и панам урядникам, которые

Село Орябина на Спишу (Пряшевщина). — Балалаечный оркестр средней школы под ведением учителя Валентина Кормоша (с гармошкой в руках), при содійствии директора И. Мамрилла.

мали достаточно грошей, чтобы заплатить за дороге содержание в роскошных гостиницах и за лечение в купелевых местах. Простому рабочему и селянину было не под силу лечиться в таких местах. Но теперь при народно-демократической власти в Чехословакии условия изменились целиковито. Личнические купелевые места были отданы до ужитку працуючим людям. Теперь не смотрят на то, кто має гроши, и може заплатити, а на то, кому потребне ліечение в купелевых местах. И само пребывание и ліечение в купелевых заведениях стало бесплатным. Робочы организации, а головно робочы юнион и уряды социального обеспечения посылают туда працуючих людей, которым по определению доктора потребно таке ліечение.

Чехословакия має много славных на цілій світ лічнических купелевых місцевостей. Но и на Пряшевщині есть знаны широко минеральны купели и курорты.

На первом місци меже курортами Пряшевского края можна назвати Бардейовский курорт. Воды його настілько были славны в старой Австро-Венгрии, што туда іздила лічиться жена австрійского императора.

Теперь Бардейовські купели широко открыты для всіх працуючих, которым потребно специальнє ліечение. Красота природы, окружающа Бардейовский курорт, ділає його особливо притягающим, а многочисленны красивы будовы ділают пребывание в нем для хворых и отдыхающих особ-

ливо приятным. Захраненне от вітров положение и окружающие його хвойны ліси придауют и обес-печают Бардейовскому курорту лагодный и легкий воздух.

Тут суть три жерела углекислої железистой минеральной воды, которая дуже помогают при ліечении болізней жолудка и кишок, жен-ских болізней, также болізней сердца, дыхательных органов, на-кожных болізней (екзема, проис-ходяща от жолудковых болізней) и др. Многи посітители настілько любят Бардейовский курорт и красоту його природы, што каж-дого року приїжают туда, не жа-ліючи даже своих приватных средств на покрытие расходов, што при все улучшающихся усло-виях жизни в Чехословакской республике являєся доступным для шириних и шириних кругов трудового населения.

Лічница місцевость Цигелка яв-ляєся таким же широко извіст-ным жерелом минеральных вод, як и Бардийов. Вода його незамі-ним для людей, страдающих надвишком жолудкової кислоты. Таки люде пьют туту воду, которая продаєся повсюду в запечатан-ных бутылках. Лічатся в Цигелкі таки болізни, як хроничный катар жолудка (с надвишком жо-лудкової кислоты), хроничный катар кишечника, заболівания дыхательных путей (хроничный бронхит, сухий катар, астма), болізни сердца (повышение давле-ния крови, артериосклероз), на-кожны болізни.

В Цигелкі есть 5 различных жерел минеральной воды. Окру-

жающие горы покрыты хвойными и лиственными лісами, што ділає пребывание в том курорті осо-бливо приятным и для здоровья полезным. Один недостаток есть в том, што Цигелка дуже занедба-на, ніт доктора, и тому ліечение ограничается тут питьем мине-ральной воды и минеральными ваннами. Но не взираючи на ука-занны недостатки, Цигелка и ей незамінима цілебна минеральна вода могут рахуватися на одном из первых місц в Пряшевском краю.

Вышни Ружбахы являются та-ким же знаменитым купелевым місцем, як и оба попередно на-званны. Положены Ружбахы уж близко Высоких Татр и потому отличаются горным климатом и прекрасном природом. Окружаю-ши горы покрыты хвойными (шпильковыми) деревами. Тут

есть пять жерел, из которых шты-ри углекислы, в том числі три теплы и одно холодне, и одно жерело теплой сірной воды. Тем-пература воды 22.9 градусов. Лічатся в Ружбахах болізни циркуляции крови (низке давление крови, нер-воз сердца и други болізни серд-ца), болізни мочевых путей. Тот курорт прекрасно зарядженый.

Лічница місцевость Смерджон-ка так само широко извістна в Пряшевском краю. Положена вы-соко, 500 метров над уровнем моря. Прекрасна долина ріки Дунай-ца, протекающа тут и служаща границом меже Чехословакиом и Польшом, неописуема красота ок-ружающих гор, покрытых хвой-ными лісами — всі тоты свойства Смерджонки врізууются навсегда в память посітителей.

В Смерджонкі суть три жерела углесірной воды. Лічатся тут не-

Село Орябина на Спишу (Пряшевщина). — Средня школа: уч-ники и преподаватели. Директор Ив. Мамрилла, дух. наст. О. Йосиф Сирко, учит. Мария Мамрилла, учит. Анна Бакош, учит. Елизавета Шевчик и учит. Валентин Кормош.

дуги травлення і кожи. Сейчас Смердженка являється місцем отримання для членів робочих юній. Особливу достопримічальність Смердженки становить Червоний Кляштор — старинний костел з розвалинами монастиря, що існував тут з XIII століття.

Ішля, недалеко Пряшева, являється маленьким курортом місцевого значення, де глядають головно ісціння від ревматизму жителі Пряшева і окрестностей. В великому парку, розташованому серед полів, недалеко від станції Шебастова, знаходиться п'ять жерел минеральної води і цілебного болота.

Щавник являється отдавна знаним курортом на Маковиці. Після війни він не був іще приведений в прежній вид, але всетаки і тепер посіщають його для ісціння болізней жолудка і кишечника (хронічний катар, жолудкові язви, хронічний запор). Тут знаходяться три жерела сірної води. Щавник сильно пострадав від війни. При фашистському режимі словацького правління купелі будинки і зарядженні були запущені, а фронт докончив діло.

Шваблювка являється маленьким курортом коло Сабінова, оточена горами, покритими лісом. Тут лічаються женські недуги і інші захворювання. Місцевість

дуже красива і відрізняється здоровим воздухом, для того що приїжають не тільки немощні, але і трудовий народ, якому після роботи потрібний відпочинок для освіження і восстановлення сил.

Лічниця місцевості Любовня знаходитьться близко міста Стара Любовня, на висоті 550 метрів над рівнем моря, серед гор, покритих хвойними лісами. Тут є три жерела углекислої желеzистої води, які уживають для лічення малокровия, болізней мочевих путей, кишечника.

Липовець Пряшевського краю славиться знаменитим жерелом "Сальватор" і минеральним водом під тим-же названням, яка проходить в бутылках не тільки в республіці, але і за її межами.

Із інших лічниць місцевостей Пряшевського краю можна упомянуть іще Цемяту, коло Пряшева, улюблене місце отримання, серед лісів, посіщаеме жителями Пряшева, де також є мінеральна вода, але для лічниць тут місцевість не була іше заряжена.

Так само мінеральним жерелом місцевого значення являється Боркут в 3 кілометрах від Пряшева, розташований в живописній лісистій місцевості. Воду того жерела кожен день возять по Пряшеві. То любите місце для екскурсій пряшевських жителів.

ОЛЬГА Б.

В американській школі

(Спомини американської дівчини карпатського роду)

Близко всю свою життя я ходила до школи. С року на рок я переходила з одного класу в інший і від однієї учительки до іншої. Коли я окончила шесту ступінь ("грейд"), то мене перевели з початкової, або як в Америці говорять, "грамматичної" школи до молодшої "високої" школи ("гай скул"), де я учила три роки і окончила 7-у, 8-у і 9-у ступені. Потім, отримавши диплом з молодшої "високої" школи, я перенесла в регулярну "високу" школу, т. є. гай скул. І знова треба було ходити други три роки. Наконець, окончивши 12-у ступінь, я отримала диплом нашої американської "високої школи". А за той час, поки я дошла до тієї діяльності, міні мінуло 18 років.

Із тих 18 років, я провела в школі 13.

Я николи не забуду перший день своєї школи, коли мама записала мене до "кіндер-гартен". Міні було тоді 5 років. Тепер я знаю, що слово "кіндер-гартен" є зложенням із німецьких слів "кіндер", що означає "діти", і "гартен", що означає "сад". Так разом то має означати "діточий сад". І оно так було в самом ділі. Клас, в якому я посідала перший рік, не був ничим ін-

шим, лем забавком для дітей. Но я була тоді не менше думна на себе, же ходжу до школи, як і потім, коли я окончила початкову школу або молодшу "високу" школу. Іще позже, як єм отримала диплом з "гай скул", я уж не була така думна на себе, бо тоді я розуміла, що знаю дуже мало, і що я тільки почала учитись.

Но в тот перший день, коли я була в кіндер-гартен, я думала, що я знаю дуже много. Ми представляємо, що я студентка, а не така, як тіди прості діти, які не ходять до школи. Припомінаю собі добре, як счастлива я була, що ходжу до школи. Сидіти дома було дуже скучно, бо все повторялось одно і то саме. Як ми поспідали рано, то отець ішов до роботи, а я оставалась дома одна з мамою. То, що мама робила, не було интересне для мене. Она лем мильла посуду на кухні, чистила помешканье і варила їсти. Якщо виходила дагде из дому, то лем до стору купити поживу.

Но як я почала ходити до школи, то тата привычна і одностайна життя змінилась. Коли отець пошол до роботи, то мама, оставивши немильту посуду на столі, снаряджала мене до школи.

лы. Мні то було дуже интересно. Мама мене випроваджала і перед школльним будинком говорила мні, щоби я не плакала, як она мене лишит. А то виглядало мні дуже смішним. Чого бы я мала плакати, коли я уж була ученица в кіндер-гартен? Но в класі я виділа, що мама знала, що говорила, бо гдекотры діти акуратно плакали за своїми родичами.

Учителька встрічала нас при дверях і говорила штоси по-англійски. Мама переводила мні по нашему єй слова, що учителька говорить. А то значило, щоби я бавилася тими забавками, які там були. И показалося, що мні треба було там переводчика, бо я могла говорити лем по-руски, а учителька була так слабо розвита, що не розуміла нашої бесіди і говорила лем по-англійски. Но я собі не робила нич с того, бо там було іншє заняття, і не було потреби розговорювати с учительком.

Я зараз пошла бавитися тими забавками, які там були. Найперше я виділа скриночку з піском, а коло ней маленьки коновки і лопатки. То значило, що можна було тот пісок перекладати лопатком из скриночки до коновки. Но мене то ніяк не інтересовало. Але там були також ляльки, возики, маленьки автомобілі, аеропланы, кубики ріжної величини, книжки в кольорах, ріжнокольоровы олувоки. До того були іще фігурки звіряток, як "Дональд Дак", "Мікі Мауз" и "Фелікс Кет". Один хлопчик сиділ собі на колысаю-

чомся конику і рушался взад і вперед. Там знов дівчина мала ляльку на возику і возила їй по комнati. Інша дівчина взяла чорний олувок і робила знаки на стіні.

Я пошла к той дівчині с возиком і прошу єй, щоби мене повозила. Она не розуміла, що я хочу. Тогда я сіла собі на возик. Тепер дівчина порозуміла, що я хочу, но спротивилася рішительно майому желанию. Увидівши, що она така недружественна ко мні, я скинула єй ляльку на подлогу, а возик взяла в полне свое посіданье и переїхала с ним на другу сторону комната. Тым я собі зробила ворога, бо дівчина з криком і плачем побігла к учительці. Пришла учителька і штоси говорила. Из выразу єй лица и по єй голосу я познала, що она ганьбит мене. Я пробовала стояти на своїом, що я мам право, но учителька отобрала от мене тот возик, не взираючи на мої протести. Учителька поступала по поліцмански. Я виділа, що тут не дадут робити так, як человік хоче. То була моя перва наука в школі, и туту науку я николи не забыла.

Но коли нас выпустили из школы и мама звідалася, що мы научилися в школі, я отповіла: "Нич". Мні показалось, що наша учителька не така мудра, бо она ничего нас не учила, лем все звідувалася то одно то друге.

По пару тижднях моя школы, я уж говорила по-англійски не горше от других дітей в класі, но далеко голосніше. Тепер мене перестали называть "грин-

гори" або "гонки", як на початку называли. Учителька похвалила мене за то, що говорю все по-англійски, лем сказала мні, що бу-м говорила потихше и меньш. бо я говорила за много и занадто голосно.

Мало по малу я научилась говорити потихше и так, щоби и другим дітям дати можность сказати слово. В класі мене прияли и признали за "свою", як "одну из нас", то я чувствовала себе счастливом в школі, где я нашла добре приятельство. Уж мні непотребно было идти все шторцом и показувати, що я никого не боюся, бо всі в школі относилися дружественно ко мні.

Быстро минали дни, тиждни и місяци. Минула уж и осень и наступила зима, а с тым пришло и Рождество. Учителька помогла нам приготовити рождественски подарки для наших родичей. Я зробила из клею попельничку для своего тата и календарик для мамы. То были мои первы рождественски подарки.

А так и зима минула и пришла весна. Приближался конец школльного року. И тот первый рок в школі был найбльше памятным, а также найсчастлившим для мене в цілой мояй школльной карьєрі.

Потом пришли літны вакации. Ціле літо я чекала нетерпеливо, коли открыєся наново наша школа. В осени, як начались школльны занятия, цілый наш класс был переведеный до школы первой ступени. Нам дали іншу учительку, но всі діти остались разом. Кажде из нас было о рок старше.

Уж не было забавок и не давали нам бавитися. Нова учителька сказала нам, що будеме учитися читате, писати и будеме изучати аритметику и "арт". Сказала нам, що тепер будеме в школі цілый день — рано и пополудни. Всё то показалось нам новым и загадочным, бо минувшого року в кіндер-гартен мы ходили до школы лем польдня, и мынич інше не робили, лем бавилися.

Но всі totы новы планы были охотно приняты нашими школярами 1-ой ступени, бо мы мали себе за поважных людей и смотріли свысоко на тых маленьких дітей в кіндер-гартен. Я сама начала наберати почутъя, що я уж молода лейди, и старалася говорити мягко и деликатно со всими. Я была дуже рада, що я знова в школі разом со своими приятелями.

Но пару днів послі открытия школльного року мое положение в класі змінилось. Учителька объявила школьнікам, що в половині предполудневых занятий мы можем мати в нашем класі молоко и "крекесы", если наши мамы дадут нам гроши, щоби уплатити за то каждого тиждня. Ціна была: молоко 3 центы шклянка, а крекесы 1 цент за три штуки. Мы всі дуже потішилися, що теперь каждого дня будеме мати "парти" в школі. Всё то коштувало 20 центов на тиждень.

Дома я объяснила мамі, що сказала нам учителька. Но всі мої объяснения и аргументы были даремны. Мама сбила то всю и заявила: "Вы ходите до школы, щоби учитися, а не гостити-

ся". А потім іще припечатала свой приговор таким суждением: "Окрем того, твоя учителька повинна знати, що люде ідуть лем три разы денно." Мама припомнула і то, що тепер мame депресию, і як я мам три ідла на день, то повинна-м быти вдячна. Я не розуміла тогди, що то мало означати, що она говорила.

На слідуючий день діти, котри принесли гроши, сиділи коло великого стола в передній часті класної кімнати, близко деску учительки. А тоти из нас, котри не принесли гроши, сиділи на своїх місцях в тылу кімнати. Учителька дала нам книжки читати за тот час, як други школники пили молоко. Я была и на злощена, и заганьблена, и принижена тым, що так с нами обішлися. Осемь других дітей, котри сиділи так само в тылу со мною, заховувалися дуже тихо и не хотіли говоритиничого. Но при великому столі, який зложили из п'ятьох малых, 21 дітей шуміли весело, бо были задоволені. А міні хотілось кричати и плакати. Не расходилося міні о ідоло — о то я цілком не дбала, але я хотіла сидіти при том столі разом с другими.

Я ледво дочекалась звонка, щоби идти додому. Я была та-ка понижена и гнівача, що не могла-м вытрямати. Як пришла єм додому, то просто до кухні с криком и плачем на маму, що то она виновата моїй ганьбі, бо она не хотіла дати міні 20 центов на тиждень, аби заплатити за молоко, и так мати право сидіти при великому столі разом с

другими. И я возненавиділа єй за то. Она говорила, объясняла, доказувала, но то не могло потішити мене. Діло было в грошиах. Первый раз в жизни я почувствовало, що значит гроши, и они так отчаянно были мі потребны. Гроши — 20 центов на тиждень! Ци я не вартала стилько?

Для мене то был вопрос жизни або смерти. Я сказала мамі, що я скорше умру, як пойду до школи, щоби сидіти в тылу кімнаты и призерацяся, як други ідят. Мама объясняла, що мы находимесь на рельєфі, то місто платит нам рент, електрику, газ и дає по 87 центов тижднево на кажду дітину на ідоло. Значит, если я потрачу 20 центов каждого тиждня в школі, то дома не останеся много. Так нам треба істи разом цілої фамеліи дома, выбираючи таки дешевы продукты, як картошка, хліб и зеленина, а не молоко и кейкы, то іще даяк свяжеме концы с концами. Но мама прирекла міні, що як отец достане роботу и заробит пару долларов, то я достану тых 20 центов на молоко в школі.

Слідуючого дня в школі іще четверо дітей принесли гроши за молоко, так нас осталось лем 5 — три хлопчики и дві дівчата. В цілом класі было 30 школяров, так нас пятеро были выставлены теперь на сміх и погорду. Замічался явный классовый розділ меже нами. И я была одна из двух дівчат, котри належали до низшого класса. А так як мы обі нашлися в одинаковом затруднении, то я думала, що мы можем статися добрыми приятельками.

По я узнала скоро, що тога друга дівчина достала гроши от своєї мамы, але стратила их. То значит, що слідуючого тиждня она перейде в другу группу, як получай от мамы знову 20 центов. Так я осталася цілком осамотнена, без друзей.

И учителька была міні врагом. Она наказувала нам, безгрошинкам: не забыти принести гроши на молоко. Забыти! Я не забыла. И она пустилася объяснять ціль питья молока в школі, щоби мы порозуміли, яке важне значене то має. Школьни власти суть занепокоєни слабым физичным розвитием дітей, котри не получают достаточно молока у себе дома. Гдеякі діти не любят молоко, но коли всі пьют разом, то они привыкнут к нему. Я собі подумала, що то може и есть красива истота, но то свинство устроювати гостины в школі, а мене отсувати в сторону. Она думала, що мы забыли просити о гроши, або что мы не любиме молоко. Найбы она то повіла моїй мамі, а не міні. Для мене она стала іще больше ненавистна, як моя мама.

Я думала, що моя мама змінит свое мнінне, и тому я попросила єй знова о гроши. Я даже згодилася не істи цілком вечерю, щобы заощадити тых 20 центов. Но маму то назлостило іще больше. Она заборонила міні даже говорити о том. Тогди я звернулась к отцу со своим справом. Он дал мі 20 центов.

Слідуючого дня я встала перше от других, посбералася и пошла в школу. То было дуже вчасно, так що даже школьный будинок

был іще запертий. Недалеко школьного будинка я увиділа великий трок и пару хлопов, котри стояли коло конюшни. Я знала властителя конюшни и його коня, бо они привозили нашим сусідам угіля и "айс". Но міні дивно было, що тоти люде там робили: чого они заіхали троком аж на тротуар к самой стайні. Но тут до мого носа досяг противний запах гніючої падлини. Хлопы вилікали из конюшни мертвого коня. Я призералася тому и думала-м собі, що міні барз добре притрафилося видіти таке дашто. Я уж представляла собі, що я сиджу с цілым нашим класом за великим столом, попивам молоко и оповідам им историю за здохлого коня.

Но того дня за столом я была іще больше несчастлива, як по-передного дня, коли я сиділа в тылу кімнаты. Я не мала до кого говорити за великим столом. И за пять дней, доки старчило тых моих грошей, я сиділа несчастлива за столом, не проговоривши до никого слова. Дівчата за тым столом створили собі уж попередно свои выключны товаришескы группы, а для мене вступ до них был закрытый.

На слідуючий тиждень я ани не просила у родичей больше грошей на молоко. Я была задоволена, що сиджу далеко от великого стола. Того тиждня осталось нас лем двое: один хлопец и я. То дало причину к насмішкам над нами со стороны других школяров. Дівчата хихикали, що я люблю того хлопца, а хлопец любит мене, и тому мы хочеме

сидіти отдельно обе, а не разом с другими за великим столом. И тот хлопец стал мі ненавистным: чому он не іст разом с другими, чтобы я могла сидіти тут сама одна?

Як я сиділа там в тылу комната, то я начала рисувати картинки. То были карикатури учительки и дівчат нашого класса, которы я найбóльше ненавіділа. Я рисувала их с рогами и хвостами, что выглядали як дьяволы, поїдающы огромной величины кракесы. А чтобы каждый знал, кого то представляє, то я писала имена под карикатурами.

Розумієся, что то не увеличало мою популярность в нашем классі.

Но быти отлюдком меже людьми не легко. Я старалась, як могла найлучше, преодоліти тото положение и добитися признания со стороны класса. Первым ділом я набила тоты дівчата, которы я найбóльше недолюблювала. Послі пару успішно выграних потьщок я настілько подняла свою репутацию, что други дівчата перестали насміхатися надо мнов и зачепляти мене. Штобы показати себе независимом и "тоф", я не слухала учительки, но науки я пильновала. Коли я добре отповідала аритметику и добре читала, то учителька мене хвалила перед цілим классом.

Так проходили роки, и мы ставали чым раз старшими. Я замітила, что чым лучше я училась, тым больше друзей я мала. А и относились ко мі с уважением. Єсли кому треба было помочи в рішении аритметичної задачи

або в писанью, то я охотно помагала. Таким способом я завоювала собі признание со стороны других. Но интересно, што в своєму товаристві я могла грати лучши роли лем тогди, коли я стояла выше других.

Случалось от часу до часу, что економичны факторы загрожували мойому общественному положению, подобно як и тота несчастна молочна история. На другой ступени наш клас давал представление, в котором я должна была грати важну роль, но у мене не было грошей, чтобы заплатити за костюмы, и тому я была вылишена.

По инишы разы я не могла видіти ляльковы гры, кино и другы программы в нашей школьной автодории, бо то коштувало гроши. Коли клас выберался до музю, або в иншу подорож, где треба было платити за проїзд, я мусіла отказуватися. Школьники приходили назад и говорили много о том, что виділи. А часто учителька казала им писати о таих подорожах. Тогда я была страчена, бо у мене не было ништо говорити, ни о чом писати.

Гдекотры мамы належали до школьной организации разом с учительками — Родительско-Учительской ассоциации и приходили на митинги, где совместно с учительками обсуждали проблемы своих дітей и школы. Но по большой части на тых собраниях они пили чай и приготовляли новы вечеринки и забавы. Перед Рождеством мамы звичайно пекли кейки, а их діти приносили то на класне предприятие. Моя мама

не належала до Родительско-Учительской ассоциации, но я была задоволена, бо она говорит слабо по-английски, и мі треба бы было ганьбитися нею. Я часто думала о том, чтобы принести да-што на вечеринку нашего класса. Но где діти могут достати гроши, если родиче не дадут им? Може быти лем один такий спосіб: украсти. Я часто заставлялась над том идеём, чтобы украдти дагде, коли школьні вымоги притискали мя занадто сильно. Гроши я не крала, бо не мала-м для того доброй нагоды, но раз я украла "кену" овочей из клозету мойой мамы и принесла то до школы. В школі я была того дня счастлива, но зато дома дуже не-счастлива.

Приближался конец 6-ой ступени для нашего класса, и мы приготовлялися к торжеству закончения року и "граджуейшен". Я была певна, что школьный рок закончу добре, но на торжество треба было мати біле убранье, чтобы выступити на платформу перед публиком и получить диплому, а такого білого убранья у мене не было. Мама сказала, что буде старатися достати для мене такий "дресс", но не достала. Я уж ничего не говорила дома, лем в день нашего школьного торжества я выбралася из дому в звычайному ясно-зеленом дрессі. То мене тішило, что никто из нашей фамелии не выберался на торжество закончения школьного року, бо и я постановила не идти. Свою диплому я получила слідуючого дня в офісі директора школы.

То не предвіщало для мене ни-

чого доброго, бо красиве убранье грає немаловажну роль в школьном обществі. Слідуючого року я перешла до "молодшой высокой" школы. Там большинство дівчат носили новы шиковны убранъя — споднички, сведры и блюзы. Кажда старалася одіватись лучше от других. Я говорила о том дома. Мама сказала мі, что я тиж можу мати красивы убранъя, если зароблю собі стилько грошей, чтобы купити то. И мі дуже хотілось заробити дагде даяким способом пару долларов, но на 13-ом року життя я не могла ище достати ани роботничых паперов. Мама мі говорила, что она в старом краю уж зарабляла на себе, як была в моих роках, а не сиділа в школі. Так даремно было дальше говорити. У мамы был один отвіт: "Дякую Богу и за то, што маши". Но найбóльше мучило мене то, что я мусіла носити убранъя, якы выдавало місто тым фамелиям, которы были на рельфі. Тоты убранъя были приготовлены из одинакового материала, и кажда дітина, которой фамелия была на рельфі, мала убранье из того же материала, што и я. Всі тоты убранъя можна было зараз познати, як "рельфовы костюмы". Так уж само убранье выділяло в нашей школі дітей бідных фамелій. Я ненавіділа тоты костюмы.

Тота убранъова ситуация докучала мі и в інших ділах. Мы должны были ходити на гимнастику и заниматися спортом. Но там треба было мати синю униформу — спортивный костюм и білы наножки. У мене того не

было, так я не могла участвовать в классі гимнастики. И знови я тратила друзей. Пару неділь я плакала и просила, и наконец мама достала то для мене. Тоді я пошла на гимнастику разом с другими. Там я докладала всіх стараний, щоби вийти вперед. Скоро я зискала много друзей, бо в спорті я могла перегнати и перескакати всіх. В "бескет болл" я потрафила зискати найбільше очков для своєї партії, так я була вибрана лидером и капитаном нашої групки. Тут уже я мала полно друзей и поклонників.

Но все приходили нови потребності. В класі, где мы учились варити, треба було мати передник и ручник. В класі шитья треба було мати полотно, иглы, нитки и други дробни приряды. Мы мали школьну организацию, до которой майже всі належали, но там треба було платити членські взноси. Наконец, в школі треба мати таки принадлежности, як пепра, олувки, зошиты, книжки, а чтобы то всю купити, були потребни гроши, которых у мене не было. Што можна було, я доставала дома, а решта треба було просити у той або другої учительки. Но с тым все були величайшими неприятностями.

Потом, як я перешла до "гай-скул", то було легче, бо я уж була старша роками, и послі заняття в школі могла собі дашто заробити. Найперше я робила в торговом магазині. Потом один рок я помогала одній учительці коло її двох дітей у ней на квартирі. Оставивши тугою робо-

ту, я працювала по пару годин денно в одній фабриці. Так я уж мала в кармані трохи грошей, а при гроших я уж могла вибирати собі друзей. Але як в день ідешь до школи, а ночами робиш и учишся, то час так занятый, што піт коли думати о забавах.

Так минули мої три роки в гай-скул. Минули так быстро, що мні виглядало, же то лем один рок.

Я сдала с добрым успіхом всі екзамени и получила диплому из гай-скул. То значит, что я можу тепер робити в офісі. Але роботу я уж познала давніше, и то ріжну роботу — в бизнесі и по фабриках. Тепер я можу одіватися лучше — так, як и други дівчата по офісах, которы працують разом со мною. Но ни одна из тых дівчат, которы працюют тепер со мною в офісі, не знают ничего, што я переживала, поки окончила школу. Тепер мы всі на одному уровні без огляду на род и происхождение.

Оглядаючись нині взад на пережиты школьны роки, я вижу, што большу часть свого життя я сиділа в школі и учила. Но правдивы знания я аж тепер начинам собирати. В школі мы достаємо лем технику учения, а не саму науку. В школі мы научилися, як читати, як додавати, як писати. Тепер, научившись читати, я мушу читати бльше, штоби учитися. Але и за тугою технику и подготовку к учению, яку я получила в школі, я дуже вдячна моим учительям. И можу сказать, што школу я любила и она оста-

вила у мене найлучши воспоминання.

Ище то треба сказать, што школьне житє, то не лем учение. Школа есть также товариство. У каждого школьара есть ціль — быти принятим до того товариства як "свой". До того стремится своим способом каждый хло-

пец и кажда дівчина, без огляду на свой вік, ци йому або єй 5 ци 18 літ.

Взяти на загал, мої школьны роки були счастливым периодом моїй жизни. Но я бы не хотела переживати их заново другой раз. Для того я тішуся, што календарь не можна обернути назад.

20 ЛІТ В АМЕРИКАНСКОЙ АРМИЇ

10 июня 1950 року умер в г. Одеса, Тексас, на удар сердца выслуженный 1-й сержант Американской Армии краян Стефан Пырч.

Стефан Пырч родился в 1904 году в Питтсбурге, Пенс., но был выхованый в селі Климковка, по віт Горлицы, на Лемковщині. Родиче Іван и Александра Пырч вернулися в 1913 году до старого краю и забрали с собом дітей, которых было у них в тот час четверо — три хлопці и одна дівчина. Стефан був найстарший.

О том, як склалось дальше житє родины и самого Стефана, описує молодший брат Павел Пырч, находящийся в Ембридже, Пенс.

"Як вишли сме до краю, то скоро началась перва світова война. В 1915 году нашего няня забрали на войну, с которой он веце ся не вернул — был забитий на итальянском фронти. Осталось нас штырох братов и одна сестра. Три браты рождены в Америці, а один в старом краю.

1-й Сержант Армии
США Стефан Пырч.

Набідувались мы дост, бо кажда сирота без отца бідує. Наша дорога мама, которая от 1940 году живе в России,казала все нам: "Дити мои любы, як дороснете, старайтесь виїхати назад туда, где вы родились". Так мы того трималися и думали, як виїхати в Америку.

В 1923 году наша тета по няню, Мария Костишак, спровадила брата Стефана до Америки. Было йому в тот час 19 літ. Приїхал до Фейрокс, Пенс., а роботу достал

в Ембридж. Но робота по фабриках йому не злобилася. Поробил до 1926 року, а потім записался добровільно до Американської Армії, в котрой прослужил 20 літ. В 1946 року вийшол із армії з пенсіоном 107 долларів на місяць.

Он був женатий з американським дівчином, родом із Техас, но дітей не мали. По выході до цивільного життя брат Стефан мал пару літ гостиницу в Одеса, Техас, а потім продал тут бізнес і займався малярським роботом. Но тут чекала уж на него смерть, і не дала йому пожити дальше в цивільному стані. 10 липня 1950 року он встал рано, позберався до роботи і витяг трохи из гараджу, но іще вернулся за чымси до свого дому, кот-

рый лем лва роки тому виставил, і тут упал на подлогу і веце не встал.

Брат Стефан перешол цілу остатню світову війну от Перл Гарбор до Германії. Похорон стисся 12 липня з воєнними почестями і на воєнном кладбищі в місті Ель Пасо.

Оплакують покойного його же на Мертель Пирч, і нас двох братів Павел і Петро в Ембридж, і наша дорога мама Александра і брат Василь, котри живут в Союзі, і наша сестра Єва, по мужу Ренчковска, котра осталася на Лемковщині, в родному селі Климковка.

Дорогий наш брат, най буде тата земля, за котру ты отдал 20 літ найкрасшого життя, пером тобі, а пам'ять о тобі останеся в наших сердцах навсегда."

ТИГРИС И ЛИШКА

Байка

Увиділ тигрис лишку. Зуби оскалив, пазури выпустил и рычит:

— Я тебе зъім!

— Як же то ты мене зъішь? — говорит лишка. — Может я сильніша от тебе?

Зачудувался тигрис.

— Ты, така маленька, ты сильніша от мене?

— Но посмотриме! — говорит лишка. — Підем разом по дорогі. Ты замічай, кого больше боятся — тебе ци мене! Кого больше боятся — тот сильніший, а кто сильніший, тот другого може зъісти.

Тигрис згодился на таку пробу.

Пошли они разом. Лишка выбігла вперед, а тигрис за ним іде. И всі от них розбігаются. Тигрис великий, то хоць и ззаду іде, його всю ровно всі видят.

А лишка говорить:

— Ну что? Виділ ёс, як мене всі бояться? Я впереду іду — то от мене всі і спасаются, а на тебе никто і уваги не звертат.

Перестрахіся тигрис, як бы його лишка не зъіла, поджал хвост і втіче до ліса. А лишка йому вслід кричить:

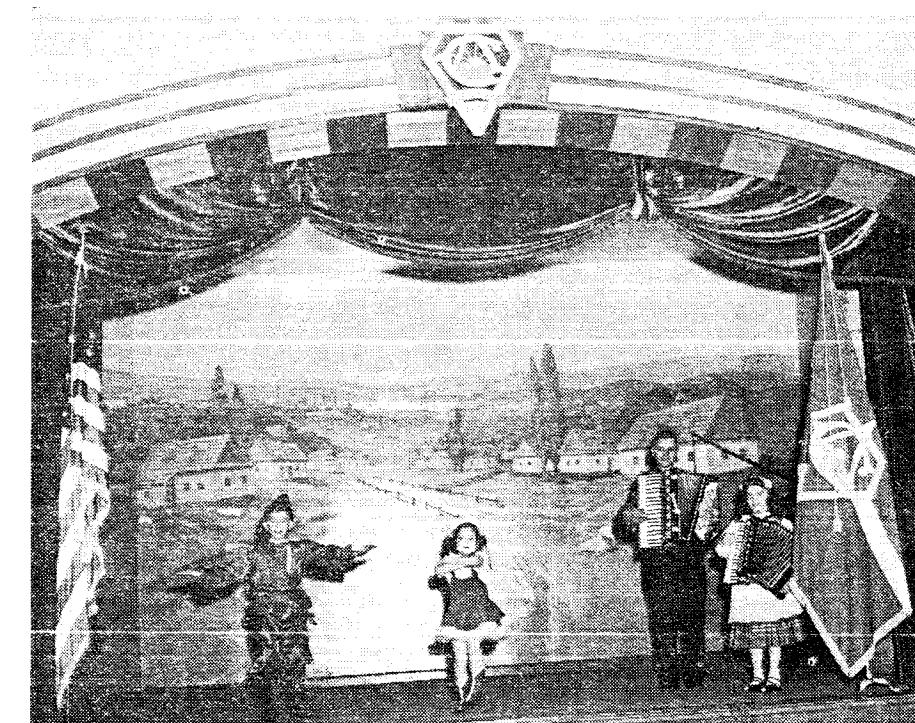
— Значит, я направду сильніша, бо ты сам мене настрашился.

Ей тигрисе, тигрисе! Ты зауважил, як всі лишки бояться, а тилько не зауважил, як лишка тебе перехитрила!

Культурне житє в Лемковском Домі в Кливланда, Огайо

Найтруднішим проблемом в культурній діяльності кожої організації, то брак свого поміщення. Тота труда проблема существувала во всіх меньших і більших отдельах Лемко-Союза от самого основания. Культурне розвитие, для якого найбільше была основана наша організація, занепадало, а сами отдельы роспа-

далися через брак свого поміщення для культурной роботы. И для того в мысли и чувствах передовых людей нашей организации все тело стремление набыти для своей организации, для своего отдельа дом, где мож бы было развивать наше культурное богатство, передавати славны народны традиции нашему молодому по-

Народный Дом Лемко-Союза в Кливланда, — Сцена в головном залі: Выступают с танцем Андрей Н. Цисляк и Тини-Джин, пригрывают Александр Співак и Рослин Тролика.

колінию и ознакомляти с ними наших сусідів чужих народностей, котри стикаються с нами в штоденном емігрантском житю.

За старанiem передових людей-пioneerов и жертьвенных патріотов, членов Лемко-Союза, в городі Кливланді был набытый прекрасный двоповерховий будинок, отповідний для ведения широкой культурно-народной роботы. Тут под одним дахом поміщаются клубовий зал, канцелярия уряда містного отdіла, комната на членські собрания, квартиры для двох семейств, вицаймлене поміщеніе под друкарню и гарадж на дві машини. В подвалі поміщається столова комната на двасто осоb, кухня, варстан, огрівальня воздуху-

ха и воды и ряд других поміщений для домового ужитку. На бывшњом поверху находится головна галія и балкон, где помістится поверх 600 людей, бочны комната для кухни и почетушнку и комнаты для удобства при сцені и галі. Дом не лем был купленный, но под добрым руководством быстро приведеный до порядку и славы и приспособленый до ведения культурной діяльности. Лемки и всі други народности в Кливланді получили наглядный примір, што в культурно-просвітительной организации за короткий час можна провести громадну роботу и высоко поднять доброе имя и престиж организации. Напримір:

Народный Дом Л. С. в Кливланді: Сцена из представления "Лемковски спросины", отогранного 28 февраля 1950 року.

Іще лем минувшого року в нашем календарі Л. С. была поміщена фотография прекрасно устроеної сцени нашего дома, с видом на лемковске село, украшенной емблемом Лемко-Союза. Сцена прекрасна, но она была тиха, як пустыня: на ней не было видно живой души. Если нам треба было устроити концерт, мы нанимали чужи силы, або спроваджали своих из других місцевостей. До рока у нас зашла велика зміна. Найлучшим доказательством того суть тоты фотографии успішных представлений, поставленых уже власными отdловыми силами за протяг минувшого 1950 року.

В февралі минувшого року по-

Народный Дом Л. С. в Кливланді: Участники "Лемковского Весіля", отогранного 28 мая 1950 р., на сцені в головном залі.

на весну 1951 року. Ісли нам удастся виполнити тоти предложення, то наш народ буде мати наглядний доказ, що значить свой дом в культурно-просвітительській організації. На велике требование місцевої клівландської публіки, "Лемковське Весіля" іще раз буде поставлене в Клівланді, в нашому домі, в честь делегатів 16-го Съїзда Лемко-Союза, котрий тут состоится под осень сего року. В октябрі минувшого року у нас было поставлено представление "На границі", в котором ясно выражено историчне стремление лемков и их борьба за свободу и единство лемковского краю. Кромі выше упомянутых предприятий, в 1951 року в на-

шом домі буде поставлено пару других предприятий народного характера. Громадний успіх тих предприятий завдячуємо тому, що они суть выдержаны в чисто лемковском характері и в составлении их операмеся выключно на наши власны клівландські культурни сили. Приміром, представление "Лемковски Спросини" было написано нашом членкињом Мариом Телех. "Лемковське Весіля" было сложено из предложений самих акторов, які обрисовали обычай тих сел, из которых они походят, а представление "На границі" было дано под руководством своего автора.

Із поміщених тут фотографий читатель зауважить, що и

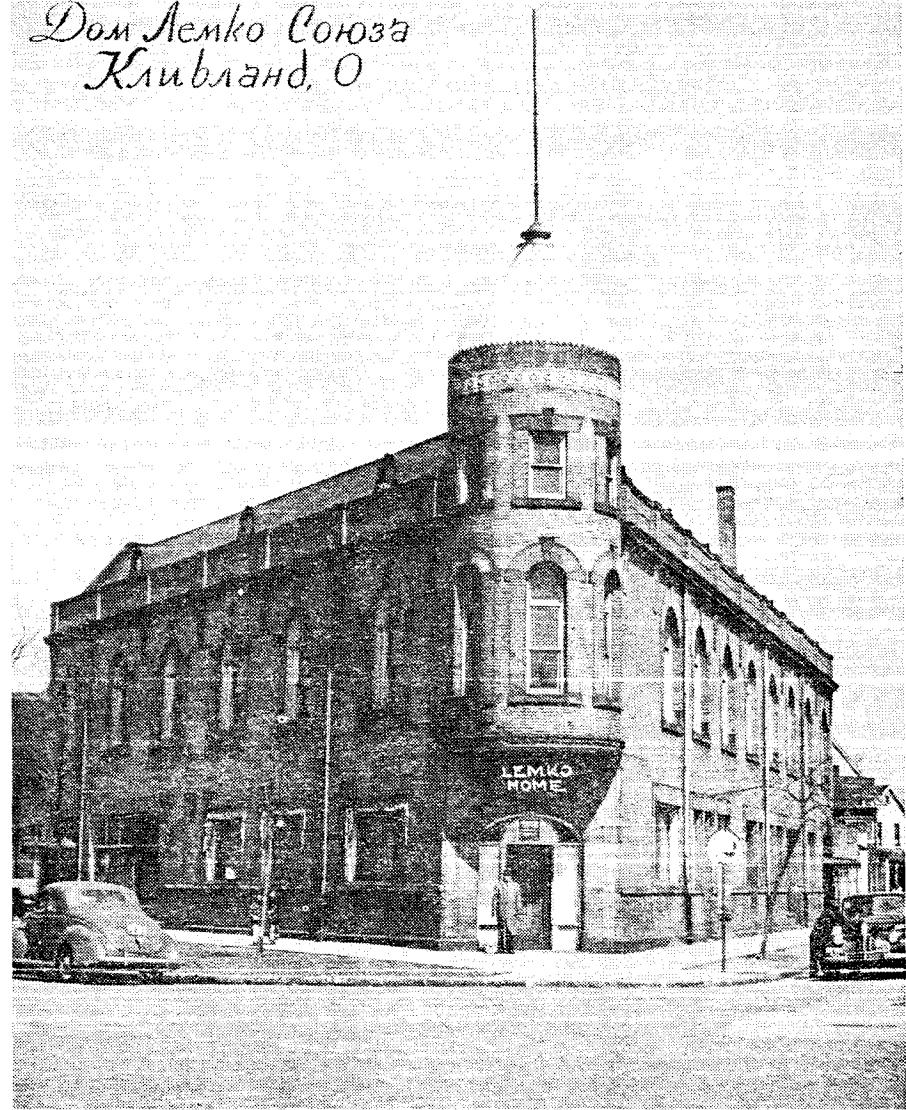
Народный Дом Лемко-Союза в Кливландин: Аматоры, котры отграли представление "На Границы" 15 октября 1950 р.

молоде жите появлюється на нашій сцені — маленьки танцоры и музыканты. Их ище немного, но они уж суть, готовы к выступлениям, то к ним помалы прилучатся и други, такы котрым яни не снлюся выступати даколи перед публиком. В ноябрі минув-

шого року при Лемко-Союзі для лемковских дітей била открыта школа русской грамоты, а так буде организована группа народных танцев.

Кромі концертов и представлений, в Лемковском Домі отбываются часто други народны и се-

Дом Лемко Союза Кливленд, О

Народный Дом Лемко-Союза, ч. 6, в Кливландин, штат Огайо.

мейного характера торжества, на котри сходиться наш народ и проводит час в близком приятельстві и краянской атмосфері. Николи незабытним народным торжеством останеся юбилейный праздник женского отділа Л. С., отпразднований в маю 1950 року, на котром пионерки того отділа були одарені прaporом Лемко-Союза, котрый потом були представлений делегатам на 15-ом Съїзді Лемко-Союза в Юнкерс, Н. І.

В Домі Лемко-Союза поміщатся клуб, котрого стіни розмалюваны артистично и представляют собом красоту природы карпатських гор и вид на лемковске село. Перед полотнами виступат ряд ляльок, убранных нашими членкіннями Л. С. в лемковски костюмы, а меже ними рухомы електричны освітления с надпісом: "Вітаїте в Лемковском Домі". Слава о Лемко-Клубі поширенна на весь город Кливланд, но

найбóльше приятно он дíйствує на лемковских визиторов, котры тут приїзжают в час вакаций из цілої Америки и Канады. Каждый лемко, коти увидит красоту свого любимого лемковского краю, почue бесіду, спіvy и музыку своих народных мелодий, чувствуєся обновленным на духу.

Наш клуб має свою особливость — он стался місцем культурного отдыха и розрады, где находят свою потугу наши місцевы и далеки краяне. Наш Лемковский Дом в Кливланді стал служити лемковскому народу, для чого он был основаный, и свою діятельность буде дальше вести и развивати.

Радуючися великим успіхом, осягненим в народной діяльности, наши отdілы в Кливланді с гордостью встрічают 20-літний юбилей своєї любимой органиzации Лемко-Союза.

Николай А. Цисляк.

В нашої Америці надзвичай дуже людей хворіє на сердце. Можна даже сказать, что САШ то слабосердечна нация.

Сердце в тілі человека має свою независиму от нашей воли автономию. Не можеме керувати мускулами сердца так, як мускулами руки — куда хочешь, то повернешь. Но сильны чувства дíйствуют на сердце помимо нашей воли. И способ життя отражатся на роботі сердца. Инакше сердце буде битися у человека, который по 60 миль на годину проїзжат в автомобилю, як у то-

го, котрый ціле житє не знал скоршай ізди, як на старокрайовом возі быками по 4 мили на годину.

Кто робит по фабриках при машинах, то знає, что добра машина не скрипит, не скаче, часом єй ани не чути, як иде, а она велику роботу робит. Но як машина шумит, галасує, то штоси зло. От такой машины не можна сподіватися доброй роботы.

Так оно быват дуже часто и с людьми в житю и с членами в организації.

YONKERS, N. Y.

Tel. YOnkers 9-9160

Woodworth Restaurant & Bar

FINEST FOODS—WINES—LIQUORS

ANTHONY DURKOT, Prop.

Внутренний вид ресторана Антона Дуркота. — На фотографии:
властитель Антон Дуркот в своем новопеределанном
и модерно зарядженном ресторані.

Дуркот єст наш бизнесиста,
Гей краяне, з дальша — з блиска
Он наш краян из Ганчовы
Приготвлят смачны стравы.
Всьо ма свіже первокласне,
Што жолудку єст корыстне.
Таке пиво, як сметана,

Ци то ввечер або з рана.
Розкажете, што хотите,
Добре състе и выпьете.
Як Вас смуток долігає —
Он и на то лікы має.
Завитайте все до свого,
Он обслужит Вас каждого!

66 WOODWORTH AVE.

YONKERS, N. Y.

Tel. 2332-J

Compliments of

Lemko

STEPHEN
SKIMBOMeats
and
Groceries

Carpathian-Russian Store

MEATS AND GROCERIES

A good Place To Buy At

*

445 Winters Avenue
West Hazleton, Pa.

W. HAZLETON, PA.

Pecora's Baby Top Milk

*

* * *

for

Mothers who care
PURE—FRESH—WHOLESMOME
We produce—distribute
to your home and grocery stores.

Compliments of Fannie Stoppi's Cafe

Beer, Liquors & Wine

Поздравления всім от краянки
Фенни Стапей из села Куляшне,
повіт Сянок.

ЗАХОДТЕ ДО НАС!

433 W. Pine St. Frackville, Pa.

Tel. 6-4510

F. J. Dudzik

JEWELLER

Watches—Clocks—Radios
Electr. Apl.—Jewelry,
Keep safe Diamond's
Silverware

Expert on jewelry and watch repair
and all make's of clocks.

314 — 6th Street Ambridge, Pa.

Tel. 2448

Tel. 2332-J

John Malutich Grocery & Delicatessen

ALSO

ICE CREAM, SODA, CIGARS
and CIGARETTES

Іван Малютич

В шторі Малютича Івана,
В полудне, ввечер и зрана
Свіжий товар дстанете,
Он наш краян з села Ріпок,
Весь продає на ужиток!
Ніколи не пожалуєте!

*

* *

Tel. YOnkers 5-9844

131 Yonkers Ave. Yonkers, N. Y.

YONKERS, N. Y.

Tel. YOnkers 5-5109
Res. Yonkers 5-2872

N. M. Washienko

Real Estate & General
Insurance

Notary Public — Income Tax
Service
Appraiser & Licensed Real Estate
Broker.

*

* *

Удавайтесь до свого краяна, коли
купуете або продаєте дом ци бізнес.
Он дорадит и поможет при асекура-
ции и при уплаті доходового по-
датку.

403 Nepperhan Ave.

Yonkers, N. Y.

Tel. YOnkers 3-5703 J.

ПРИВІТ ВСІМ
КРАЯНАМ,
ПРИЯТЕЛЯМ
І КОСТУМЕРАМ
от краяна

Владимира Гончарик
СВОЙ ДО СВОГО!
КРАЯНЕ ДО КРАЯНА!

*

* *

Wladimir Honcharik Grocery & Meat Market

ALSO

BOTTLED BEER, SODA
& CIGARETTES

46 Bennett Ave., Yonkers, N. Y.

Tel. YOkers 3-8233

Ignatius Durniak GROCERY & DELICATESSEN

*

*

У Гната Дурняка
Краяна з Ганчовы
Свіжа гросерія
І шинки готовы.
Знате: свой до свого,
Заходте до нього.

* * *

ГНАТ ДУРНЯК

17 Garfield St. Yonkers, N. Y.

Tel. PRescott 7-5134

ПЕРВОРЯДНА
БУЧЕРНЯ И ГРОСЕРНЯ

Grocery & Meat Market

МИХАИЛА МАСЛЕЯ

Треба, знате, Вам повісти,
Як хочете смачно істи,
Же в Маслея мясо свіже,
Велький фалат Вам отріє.
Яйка, сыр, масло, колбаса
Й свіжа ярина до мяса.
Всого щиро Вам наважит,
А и честно Вас обслугйт.

MICHAEL MASLEY

332 Hope Ave., Clifton, N. J.

Phone PRescott 9-3073
JET BLACK PITTSSTON
Buy reliable coal from reliable
dealer

Passaic & Garfield
Supply Coal Co.

Incorporated 1908—
Coal—Koppers—Coke
Authorized Dealer
F. Gladis, Pres.
Jos. Kost, Sec.-Tres.
River Drive and Belmont Ave.
Garfield, N. J.

Tel. PRescot 9-9273

A. Kozay Tavern

Крайн Андрей Козай, из Карпатской
Руси, має Таверн и Гостиницю и
добре людей обслугує. Всі напитки
и закуска. Шофелборд до забавки.

62 First St. Passaic, N. J.

Tel. SHerywood 2-0387

ПЕРВОРЯДНА
БУЧЕРНЯ, ГРОСЕРНЯ
И ДЕЛИКАТЕССЕН

ПЕТРА ТЕРЕК

До краяна Терека
Ходят люде и с далека,
Терек мяса свіжы має,
Гросерию тых продає,
Кенды, айскрим, сигареты,
Всьо у него достанете.
Заходте там и Вы часто,
бо услуга первоклассна.

Peter Terek

Grocery & Meat Market

Cigarettes—Ice Cream

160 Lawrence Place, Paterson, N. J.

Tel. GR. 3-7881

РУССКА ГОСТИНИЦЯ
ЕЛЕНЫ ВОЛЧКО

Галия на танцы
Где русски люди ся сходят,
Часом чужих тых приводят.
В приятельстві попивают,
А по-русски сой співают.

Helen and son John
Wolchko. Prop.

159 Third St., Passaic, N. J.

Phone: PAss. 3-319-R

Andrey Derco

GROCERY & BUTCHER STORE

* * *

Русска Гросерня и Бучерня

127 Ackerman Ave. Clifton, N. J.

Новы рекорды
ВОЛОДИ ГОНОСА

В издательстві "Санок Рекорд Корпорейшен" в Торонто, Онт., вышли в світ новы рекорды молодого артиста-співака и музыканта Володи Гоноса.

До сего часу вышло пять рекордов со слідующими співанками:

139. — "Житко зазеленіло"
140. — "Вышеньки, черешеньки"
141. — "В Карпатах круга вежа"
142. — "В Калиновом лісі"
143. — "На чужині"
144. — "Три дороги"
145. — "У полі могила"
146. — "Соколе соколеньку"
147. — "Циганский табор"
148. — "Конверт голубой"

Ціна одного рекорда в Канаді \$1.25.
Рекорды можна купити в Торонто
под адресом:

WALTER GONOS

140 Manning Ave. Toronto, Ont.
Tel. W. A. 0556

Кто ордерує всі 5 рекордов, то
фирма Санок оплатит почтову
пересылку.

Tel. EVergreen 4-8249

Володя Гонос.

Jay's Restaurant & Bar

J. ADAMIAK—GULLA, Props.

Catering to all affairs

С Праздником Рождества Христова
и с Новым Годом шлеме всім
нашым костумерам и друзьям
сердечный привіт и найлучшы
пожелания.

И. АДАМЯК и
И. ГУЛЛА.

115 Bedford Ave.

Brooklyn 11, N. Y.
(Cor. North 9th Street).

Bowling Green 9-0176

Compliments of
Pete's Prime Meat Market
Herko & Son

Jersey Pork, Prime Beef and
Poultry
Boats and Restaurants supplied
121 Washington Street
New York 6, N. Y.

Phone GRamerica 7-7185

John Balaschak

Lic. Funeral Director
225 East 13th Street
Res. 311 East 10th Street
New York City

Tel. RHinelander 4-3993

J. Liebcak
Furniture, Inc.

Всі меблі і други речі до
заряджень вашого
помешкання.

1382 First Ave. New York, N. Y.
(between 73-74 St.)

КАРПАТОРУССКА
БУЧЕРНЯ

Variety Meat Prod.

У свого краяна получите найлучший
выбор мяса и мясных продуктов
всех сортов.

312 E. 71 S. New York, N. Y.

For SAFETY
and HIGHER EARNINGS
save at

**Fourth Federal
Savings**

AND LOAN ASSOCIATION
OF NEW YORK

*

1355 FIRST AVENUE
between 72 and 73 Streets

NEW YORK

Chartered and Supervised
by the U. S. Government

Phone BUtterfield 8-9833

Joseph J. Stolba

Licensed
FUNERAL DIRECTOR

*

Notary Public

1369 First Avenue

New York City

ANSONIA, CONN. Tel. 3030

**Hylva Funeral
Home**

Reliable and Efficient Service

Josephine A. Hy'va
Nicholas L. Hylva

Найлучша услуга при похоронах.

22 Lester St. Ansonia, Conn.

Greeting from 3021 Branch

AROV

*

in Philadelphia, Pa.
735 Fairmount Ave.

РУССКИЙ ХОР

“СКАЗКА”

шлет привет
карпаторусским друзьям.

735 Fairmount Ave.
Philadelphia, Pa.

Compliments of

a Friend

* * *

IN COHOES, N. Y.

Phone: TRoy 4998

Lord's

Furniture Corp.

“The Home of Friendly Credit”
В том шторі можете купити, що
вам потребно до вашого дому: всі
меблі до фронтової кімнати, кухні,
іdalні, спальні.

331 River St. Troy, N. Y.

Phone: ADams 8-6744

**Pruyn Lumber
and Supply Co.**

*

Mechanicville, N. Y.

Ю. ДУТЧАК

буде новы домы, також поправляе
стары домы.

GEORGE DUTCHAK

536 — 7th Ave.
North Troy, N. Y.

Compliments of

Frank Krisfalusi

Grocery & Delicatessen
Store

41 E. 7 St. New York, N. Y.

Compliments of

Russo-Galician American Friendship Club in Philadelphia

333 FAIRMOUNT AVE.
Philadelphia, Pa.

ПРИВІТ ВСІМ КРАЯНАМ
от членов

ГАЛИЦЬКО-РУССКОГО КЛУБА В ФІЛАДЕЛЬФІЇ

В поміщенні того клуба члени можуть приятно провести
свої свободний час.

В клубі завсід можна отримати свіжі, здорові напитки
і смачні закуски.

Ставайте членами Галицько-Русського Клуба!

Telephone: MArket 7-1320 LO. 3-9910

There is a difference in Funeral Service

NASEVICH FUNERAL HOME

MRS. MARY NASEVICH

N. E. Cor. Franklin and Brown Sts.
Philadelphia 23, Pa.

Tel. YOnkers 5-9514

Nepperhan Valley Restaurant

THEODORE GLUS, Prop.
Добри напитки — Домашня
кухня у краяна из
Шквиртного
ТЕОДОРА ГЛЮЗА
361 Nepperhan Ave.
Yonkers, N. Y.

Tel. YOnkers 5-2807

Compliments of Kardash Jewelry

Jewelry and Novelties
Watches and Jewelry repaired
Jewelry made to order
Продаємо і поправляємо годинки і
всякого рода ювелірні дорогоцінні
річки.
93 Elm St. Yonkers, 2, N. Y.

Tel. YOnkers 5-7461

Abbot

Hotel & Restaurant
Supply Co., Inc.

Chinaware—Silverware—Glassware
Paper Goods—Janitorial Supplies
Equipment

Arthur Green 212 Nepperhan Ave.
Yonkers, N. Y.

YOnkers 3-1338

H. Weiss

Food Service Equipment
Hotel—Clubs—Restaurants

21 Riverdale Ave. Yonkers 2, N. Y.

ОРКЕСТР ПЕТРА ФИЛЯКА
Музика на всі потреби.

Peter Felak
631 So. 11th St. Newark 3, N. J.
Tel. Bigelow 8-7066

Compliments of

Donald J. Griffith

FUNERAL DIRECTOR

* * *

First Class Service at Reasonable
Prices.

Мы даем честну и найлучшу услугу
при похоронах.
В разі потреби — удавайтесь
до нас.

Phone: 493 LANSFORD, PA.
53 E. Phillip St. Coaldale, Pa.

Stamford, Conn. Tel. 3-9830

Phone 4-0733

Waterside Liquor Store

328 Greenwich Ave.

JOHN KESNICK

Всі напитки на забавы и для домашней потребы достанете у доброго приятеля нашего народа и нашей организации И. Кесника.

*

Liquors—Wine—Beer
Free Delivery

Stamford, Conn. Tel. 4-1851

Liberty Liquor Shop

Wines—Cordials—Liquors—
Beer

699 S. Pacific Street
Cor. Woodland Avenue
Stamford, Conn.

STAMFORD, CONN.
Tel. 3-5609

Peter Quality Market

Meats—Groceries—Veg.
Frozen Foods
Free Delivery

726 So. Pacific St. Stamford, Conn.

Belltown Market

Quality Groceries & Meats

До краяна Петра Телепа
Ходят люде с далека,
Не лем свои, а и чужы,
Бо он гречно всіх обслугит,
Завсе свіжий товар має,
Он старого не продає.

*

22 BELLTOWN ROAD
STAMFORD, CONN.

Tel. GR. 3-9678

Hudson Tavern

ANDREW FALAT, Prop.

Андрей Фалат есть американский уроженец. Його родиче из Большого Вислока, п. Санок, — проживают в Диксон, Па.

159 — 4th St. Passaic, N. J.

Tel. GRegory 3-6363

Michael J. Elias

FUNERAL DIRECTOR

Best service at Reasonable Prices

Первоклассна услуга при похоронах

* * *

167 Third St. Passaic, N. J.

Compliments of
**RUSSIAN AMERICAN
ASSOCIATION**
Monessen, Pa.

Paul Barna — Pres.
George Murin — V. Pres.
John Pacak — F. Sec.
T. Kowalchuk — Treas.
M. Kuvinka — Rec. Sec.
209 Schoonmaker Ave.
Monessen, Pa.

Phones:

ON 8838 Bus.
ON 9240 Res.

Yanko's West Side Watch Shoppe

"Watch Repairing Our Business"
Diamonds-Watches-Jewelry

3823 West 25th St. Cleveland 9, Ohio

Florida 8424

W. 25th St. Realty

Real Estate-Insurance

P. J. Sekula 3315 W. 25th St.
Broker Cleveland 9, Ohio

Weissman Furniture Co.

Complete Home Furnishing
Cash or Credit

Крайн за села Ждыни

Two Stores.

2560 W. 25th St.
Cleveland 13, Ohio

Phone: PR. 1-3656, PR. 1-3657

Compliments of
Anna Kuzma's

Beer Garden
BEER-WINES-LIQUORS
ANNA KUZMA, Prop.

275 Schoonmaker Ave. Monessen, Pa.

Compliments of

Sheetz Hotel

FRANK EZERSKI, Prop.

1131 Schoonmaker Ave.
Monessen, Penna

Compliments of

Stern's Furniture Co.

* * *

531 Schoonmaker Ave.
Monessen, Pa.

Compliments of

Check's

Furniture & Undertaking

Monessen, Pa.

Carpatho-Russian American National Club, Inc.

213 E. 10th Street

New York, N. Y.

Наш Карпаторусский Народный Клуб в городе Нью Йоркі был заложен коло Церкви Св. Отца Николая, 288 Ист 10-а улица, про добру ціль нашого карпаторусского американського народа и лояльних американських граџдан, котры хотят працювати на благо свободной земли Вашингтона.

Клуб организували Георгий Панцик и Иван Хобор. Было доста преслідования и неприятностей, поки то пришло на справну дорогу. Наш Клуб есть под чартером вышеспомянутого имени. Поміщеніе маеме свое, отворене каждого дня от 1 июля 1948

года, в котором маєме лайснис на всілякі напитки.

Наш Клуб есть добре знаний як в политичном, так и в народном ділі. Наш Клуб был заложеный про добро наших карпаторусских американских сицизенох, абы ся мали где зыйти, так само и про нашу молоду генерацію, чтобы ся мали где зыйти и познati друг с другом, бо як не будеме мати своего клуба, то нас никто не буде знати. Специально тут в Нью Йорку як ніт ніякой организации, то нема ніякой знамости.

Наш Клуб есть заложеный на просвіту нашего карпаторусского американського народа тут на свободной землі Вашингтона, и каждый карпаторусский американец есть у нас витаный добростоящом думком про добро народа. Всім нашим членам и всім карпаторусским краянам шлеме поздравления и найлучши пожелания с Праздником Рождества Христова и с Новым Годом.

Иван Хобор, Секретарь.

Betley Printing and Calendar Co.

Печатає об'явлення, тикеты и домовы календари.

1023 Kenilworth Ave.

Cleveland 13, Ohio

Tel. PR. 1-1157, PR. 1-4458

PAUL T. BETLEY, Councilman
Ward 7

The Red Star Sausage Co.

Мясны выробы всіх сортов. Старокрайовы шинки, колбасы и молочны выробы. Гуртовна доставка пива.

500-14 Jefferson Ave. Cleveland, O.

Tel. CH 1-7560, 1-7561

Night Phone: FL 1-5027

CLEVELAND, OHIO
Tel. Florida 1-2205

Andy Kasych

Fine Beer & Wine
and Luncheons

У краяна Андрея Касича
постанете найдучшу обслугу.
Заходте до свого.

4716 W. 35 St. Cleveland 9, Ohio

ПРИВІТ ВСІМ ЧЛЕНАМ
с 20-рочним юбілеем
Лемко-Союза

—от—

ІВАНА ГОЦЯ

лемка из Крампной, властителя
кафітерии под числом:

2529 W. 10th St.

Cleveland 13, Ohio

Tel. PR. 1-9222

ПЕРВОРЯДНА ГОСТИНИЦЯ

Лемка с Полян
МИХАИЛА ШТЕЛЬМЫ

в Кливланді

Каждый, кто живе в Кливланді,
Мусит признати по правді,
В Майка Штельмы—Пырл род улиця
Первординна гостиниця.
Там выпьете, прекусите,
Музыком ся звеселите,
С Михалом побесідуете,
Все "что нове" — почууете.
А коли уж там будете,
Пословицю сей вспомните:
"Наїли сме ся и напили,
А дорого не платили."

STELMA TAVERN

4920 Pearl Rd.
Cleveland 9, Ohio Tel. SH. 1-9855

Tel. SH. 1-9885

Bill Stelma's Cafe

* *

Liquor-Wine-Beer

До каварни Штельмы Василя,
Хоц бы яка была хвіля,
В осени, в зимі и в літі
Каждый зайде сой выпити,
Што лем хоче — закусити
И при том ся забавити.

Його адреса:

3180 W. 25th St. Cleveland, O.

Home Address:

1628 Holmden St. Cleveland 7, Ohio

Tel. 1-7858

Andrew J. Skuba

Grocery and Meat Market

ПЕРВОРЯДНА БУЧЕРНЯ И ГРОСЕРНЯ

Треба вам, знате, повісти,
Як хотите смачно істи,
Же у Скубы мясо свіже,
Велький фалат вам отріже.
Яйка, сыр, масло, колбаса
И свіжка ярина до мяса.
Всего щиро вам наважит,
А честно вас обслугует.

3264 Scranton Rd.
Cleveland 9, Ohio

Tel. Michigan 2116

Andrew Michak

Licensed Real Estate Broker
and Insurance:

Fire—Windstorm—Automobile
Accident
Health—Plate Glass—Burglary—
Public Liability and Property
damage
—Fidelity—Surety Bonds.

11205 Revere Ave.
Cleveland 5, Ohio

Rusynyk-Yurch Funeral Homes

CLEVELAND, OHIO

Two convenient Locations to Better Serve You

STEVEN RUSYNYK

—East—

10217 Union Ave.

Diamond 1-3100

Michigan 1-6660

MICHAEL YURCH

—West—

2824 West 14th Street

Prospect 1-0078

Prospect 1-4173

INVALID CAR SERVICE

To relieve you of many details: There are many details that must be attended to when tragedy strikes and many families find themselves overburdened. We stand ready to serve by relieving the family of many of these tasks. Don't hesitate to consult us — we really want to help.

The things people tell us: We are always interested in finding out what people think about the way we conduct our services, because we feel that points the way to improvement. There is no simple formula that applies in all cases — so we are really grateful when someone tells us how some detail can be perfected.

Tel. PR. 1-1429

Cleveland, Ohio

South Side Hardware

2308 PROFESSOR AVE.

CLEVELAND, OHIO

* * *

RADIOS—APPLIANCES—TELEVISION

PAINTS—WALL PAPER—PLUMBING SUPPLIES

FRANK SZAFRANSKI — Prop.

В желізном складі Френка Шафранского все найдете повний вибір домових прирядів по приступних цінах. Френк Шафранский добрий приятель Лемко-Клуба в Кливленді. Всім краянам рекомендуємо його склад.

ПРИВІТ ВСІМ ЧЛЕНАМ И КРАЯНАМ ИЗ АКРОН, ОГАЙО РУССКИЙ АМЕРИКАНСКИЙ ГРАЖДАНСКИЙ КЛУБ

Гражданский наш Клуб свою галю має,
До которой всіх земляков с Акрон запрошае.
Галя до вынайму на всяки забавы:
Весіля, ци крестини — велики и малы.
В нашей галі столы, кухонны снаряды,
Мож то уживати на всяки припады.
Всіх краянов до нас просим загощати,
Бо Гражданский Клуб — русский центр

В нашем Акрон сити.
ГАЛЯ ДО ВЫНАЙМУ НА БАЛИ, ВЕСІЛЯ, ГОСТИНЫ
СОБРАНИЯ И НАРОДНЫ ВІЧА.

Подпоруйте своих!

А. М. ЛІПЕЦКИЙ, Предс.
ІЛІЯ МАЛАХОВСКИЙ, Кассир.
ЯРОСЛАВ ШАФРАН, Секретарь.

RUSSIAN AMERICAN CITIZEN CLUB

1168 ACKLEY STREET

AKRON 6, OHIO

Compliments of

Russian National Home in Akron, Ohio

РУССКИЙ НАРОДНЫЙ ДОМ, Инк. Число Лемко-Союза 65, в Акрон, Огайо. Вступайте членами до Русского Народного Дому и Лемко-Союза. Если зайдете до Акрон, не забудьте вступити до нашего дома, а будете обслужены по братски, за што вам гарантує Комитет.

Макс. Артимович, Предс.
Лука Новак, Кассир.
Іван Ф. Гальчак, Секр.

1166 — 7th AVENUE

AKRON 5, OHIO

Phone: EVERgreen 4-9352
4-2442

ALLIANCE HALL

195 Grand Street Brooklyn, N. Y.

CATERERS

PARTIES—WEDDINGS

COMMUNION BREAKFASTS

BANQUETS

WE DO A BETTER JOB
MEETING HALL

ПРИСТУПНА ГАЛЯ НА ВСІ ПРЕДПРИЯТИЯ
И ЗАБАВЫ

ВЕСІЛЯ, ЮБІЛЕЙНЫ ГОСТИНЫ И СОБРАНИЯ.

Найлучша обслуга.

Подаются добре приготовленны стравы на банкеты и другы гостины. Напитки всіх сортов.

КНИЖКИ ИЗДАНИЯ ЛЕМКО-СОЮЗА

МОЖЕТЕ ПОЛУЧИТИ В РЕДАКЦИИ "КАРПАТСКОЙ РУСИ"

Мапы и книжки до читаня

1. Мапа Лемковины на полотні	\$2.00
2. Мапа Лемковины на папери	0.60
3. Карпаторусский Букварь — Ваньо Гунянка	0.15
4. Наша Книжка	1.00
5. Як Гартувалася Сталь — Н. Острівський	0.50
6. Істория Советского Союза и Карпатской Руси	0.40
7. Памятна Книжка	0.25
8. Борьба за Национальны Права и Борьба за Социальную Справедливость — Д-р. С. Пиж	0.10
9. Мысли о Кооперации — Родный Лемко	0.10
10. Збийска Полянка — Родный Лемко	0.10
11. Лемковски Выродки — Родный Лемко	0.10
12. Правда о России — Ваньо Гунянка	0.10
13. Лемковски Народны Співанки — Сын Лемка	0.20
14. Ноты Лемковских Мелодий	0.50
15. Календари из минувших роков: 1930, 1932, 1933, 1934, 1937, 1938, 1939, 1941, 1944, 1945, 1946, 1948, 1949, 1950	0.25

Драматична Бібліотека

1. Лемковске Весіля и Співанки	0.10
2. Спаношне Хлопство	0.10
3. Іцко Сват	0.10
4. Молоды Старых Ошукали	0.15
5. Американе и Клопоты Пана Превелебного	0.15
6. Братья Коллекторы	0.15
7. Муж Умер	0.15
8. Порозумила	0.15
9. На Чужом Весілю	0.15
10. Женаты Женятся	0.15
11. Лемковски Вечирки	0.15
12. На Границі	0.15
13. Просвітители Народа и Просперита	0.15
14. Охотники	0.15
15. Мачоха и Конскрипция	0.15
16. Безроботны и Ситизены	0.15
17. Стары Кавалеры и Такы Теперь Дівчата	0.20
18. Делегат и Нема Правды на Світі	0.20
19. Куда Сердце Тягне	0.20
20. Весна	0.10

Представления в Календарях из минувших роков

1. Як Чорты Панов Взяли (1933); 2) Вертел В Карпатах (1934)
- 3) Петро Павлик зо Спиша (1938); 4) Заверуха на Лемковині (1939); 5) Две Сестры (1949); 6) Нашы Спорты и 7) Так То Было (1950).

Представления в Нашой Книжки

- 1) Вертел в Карпатах; 2) Шолтыс; 3) Петро Павлик зо Спиша
- 4) Две Натуры; 5) Просперита; 6) Німецка Украина